

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM BİLİM DALI

ÖĞRETMENLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ
DÜZEYLERİ VE KARAR VERME STİLLERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERSİN İLASLAN

DANIŞMAN
PROF. DR. OSMAN TİTREK

HAZİRAN 2023

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETMENLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ
DÜZEYLERİ VE KARAR VERME STİLLERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERSİN İLASLAN

DANIŞMAN
PROF. DR. OSMAN TİTREK

HAZİRAN 2023

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Ersin İLASLAN

ÖN SÖZ

“Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Karar Verme Stillerine Etkisi” isimli çalışma Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri-Eğitim Yönetimi ve Denetimi bilim dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez çalışmam süresince her daim desteğini gördüğüm danışmanım Prof. Dr. Osman TİTREK’e, çalışma süresince her türlü desteği veren okul müdürüm Uğur Mehmet YÜCEL başta olmak üzere okulum Ali Güral Lisesi’nin değerli idareci ve öğretmenlerine teşekkürü bir borç bilirim.

Her zaman sevgisini ve desteğini yanımda hissettiğim eşim Gökçe İrem ve oğlum Barış’a çok teşekkür ederim.

Ersin İLASLAN

ÖZET

ÖĞRETMENLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ VE KARAR VERME STİLLERİNE ETKİSİ

Ersin İLASLAN, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Osman TİTREK

Sakarya Üniversitesi, 2023

Bu çalışma, öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal zeka düzeylerine ve karar verme stillerine etkisini belirlemek için yapılmıştır. Araştırmada nicel araştırma metodları içinde yer alan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni, Kütahya ilinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu araştırmada örneklem ise tesadüfi olmayan örnekleme metodları içinde yer alan uygun örnekleme metodudur. Bu yöntemin seçilmesindeki temel faktörler ise düşük maliyet gerektirmesi, evrenin geniş olması ve bunların yanı sıra uygulamada kolaylık sağlamasıdır. Araştırma Kütahya'da bulunan okullarda, farklı dallarda çalışan 524 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin sağlanmasında anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda sosyo-demografik form, beş faktör kişilik ölçeği, duygusal zekâ ölçeği ve karar verme stilleri ölçeği kullanılarak araştırmada faydalanılan veriler sağlanmıştır. Hazırlanan anket soruları, internet ortamında araştırmaya katılım gösterenlere ulaştırılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen veriler SPSS 25 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın neticesinde varılan sonuç ise bireysel özelliklerin karar verme stilleri ve duygusal zeka üstünde etkili olduğu yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Kişilik Özellikleri, Duygusal Zekâ, Karar Verme Stilleri.

ABSTRACT

THE EFFECT OF TEACHERS' PERSONAL CHARACTERISTICS ON EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS AND DECISION-MAKING STYLES

Ersin İLASLAN, Master Thesis

Advisor: Prof. Dr. Osman TİTREK

Sakarya University, 2023

This study was conducted to determine the effects of teachers' personality traits on their emotional intelligence levels and decision-making styles. The relational survey model, which is one of the quantitative research methods, was used in the research. The universe of the research consists of teachers working in the province of Kütahya. The sampling in this study is the convenient sampling method, which is among the non-random sampling methods. The main factors in choosing this method are that it requires low cost, the universe is large, and besides these, it provides convenience in application. The research was carried out with 524 teachers working in different branches in schools in Kütahya. Questionnaire method was used to provide the data. In line with the purpose of the research, the data used in the research were provided by using the socio-demographic form, the five-factor personality scale, the emotional intelligence scale and the decision-making styles scale. The prepared survey questions were delivered to those who participated in the research on the internet. The data obtained at the end of the research were analyzed using the SPSS 25 program. The result of the research is that individual characteristics are effective on decision-making style and emotional intelligence.

Keywords: Teacher, Personality Traits, Emotional Intelligence, Decision Making Styles.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİL LİSTESİ	ix
TABLO LİSTESİ	x
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
1.3. Problem Cümlesi	4
1.3.1. Alt Problemler	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM II	7
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Kişilik Özellikleri.....	7
2.1.1. Kişiliğin Tanımı	7
2.1.2. Kişiliğin Bileşenleri.....	8
2.1.3. Kişilik Kuramları.....	8
2.1.4. Kişilik Oluşumunu Etkileyen Faktörler	9

2.1.5. Kişilik Boyutları.....	10
2.1.5.1. Eysenck Kişilik Kuramı	11
2.1.5.2. Beş Faktör Kişilik Kuramı	12
2.2. Duygusal Zekâ.....	13
2.2.1. Duygusal Zekânın Tanımı	13
2.2.2. Duygusal Zekânın Önemi.....	15
2.2.3. Duygusal Zekânın Boyutları	16
2.2.4. Duygusal Zekâ Modelleri.....	17
2.2.4.1. Duygusal zekanın yetenek modeli.....	19
2.2.4.2. Duygusal zekanın karma modeli	21
2.2.4.3. Duygusal zekanın özellik modeli	23
2.3. Karar Verme Stilleri	25
2.3.1. Karar Verme	25
2.3.2. Karar Verme Süreci.....	26
2.3.2.1. Bireysel karar verme süreci.....	26
2.3.2.2. Örgütsel karar verme süreci	26
2.3.3. Karar Verme Sürecinin Aşamaları	27
2.3.4. Karar Verme Modelleri	28
2.3.4.1. Rasyonel ekonomik model	28
2.3.4.2. Sınırlı rasyonel model	28
2.3.4.3. Zihinsel kestirmeler.....	29
2.3.4.4. Çöp tenekesi modeli	29
2.3.5. Karar Verme Stilleri Boyutları	30
2.4. İlgili Araştırmalar	31
2.4.1. Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Karar Verme Stillerine Etkisi Üzerine Çalışmalar	35

BÖLÜM III.....	37
YÖNTEM.....	37
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	37
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	40
3.3.1. Kişisel Özellikler Formu	40
3.3.2. Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği.....	40
3.3.3. Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeği	41
3.3.4. Karar Verme Stilleri Ölçeği	42
3.4. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler	43
BÖLÜM IV	46
BULGULAR	46
4.1. Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerine Yönelik Bulgular	46
4.2. Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeylerine Yönelik Bulgular	47
4.3. Öğretmenlerin Karar Verme Stillerine Yönelik Bulgular	48
4.4. Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka İle Olan İlişkisine Yönelik Elde Edilen Bulgular	49
4.5. Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri İle Olan İlişkisine Yönelik Elde Edilen Bulgular	50
4.6. Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyleri Üzerine Etkisinin Bulguları.....	52
4.7. Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri Üzerine Etkisinin Bulguları.....	57
4.8. Kişilik Özelliklerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Elde Edilen Bulgular	62
4.9. Duygusal Zeka Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Elde Edilen Bulgular.....	66
4.10. Karar Verme Stillerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Elde Edilen Bulgular	69

BÖLÜM V	74
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	74
5.1. Sonuç ve Tartışma	74
5.2. Öneriler.....	82
KAYNAKLAR.....	84
EKLER	103



ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Duygusal Zeka Modelleri.....	18
Şekil 2. Bar-On'un Karma Duygusal Zeka Modelindeki Bileşenler	21
Şekil 3. Goleman'ın Karma Duygusal Zeka Modelinin Rafine Çerçevesi	23
Şekil 4. Petrides'in Duygusal Zekanın Özellik Modeli	24
Şekil 5. Karar Verme Süreci	27
Şekil 6. Üç Değişken Arasındaki İlişkiyi Gösteren Tablo.....	37



TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılanları Tanımlayıcı Özellikler.....	38
Tablo 2. Okul Türü Dağılımları.....	39
Tablo 3. Kişilik Düzeyleri Ölçümüne Yönelik Güvenilirlik Katsayıları.....	41
Tablo 4. Duygusal Zeka Düzeyleri Ölçümüne Yönelik Güvenilirlik Katsayıları	42
Tablo 5. Karar Verme Stilleri Ölçümüne Yönelik Güvenilirlik Katsayıları	43
Tablo 6. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	44
Tablo 7. Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarına Yönelik Betimsel İstatistikler.....	46
Tablo 8. Duygusal Zeka Alt Boyutlarına Yönelik Betimsel İstatistikler	47
Tablo 9. Karar Verme Stilleri Alt Boyutlarına Yönelik Betimsel İstatistikler.....	48
Tablo 10. Kişilik Özellikleri İle Duygusal Zeka Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları.....	49
Tablo 11. Kişilik Özellikleri İle Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	50
Tablo 12. Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 13. Kişilik Özelliklerinin Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları	53
Tablo 14. Kişilik Özelliklerinin Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları.....	54
Tablo 15. Kişilik Özelliklerinin Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları	55
Tablo 16. Kişilik Özelliklerinin Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları	56
Tablo 17. Kişilik Özelliklerinin Rasyonel Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları	57

Tablo 18. Kişilik Özelliklerinin Sezgisel Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları	58
Tablo 19. Kişilik Özelliklerinin Bağımlı Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları	59
Tablo 20. Kişilik Özelliklerinin Kaçınma Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları	60
Tablo 21. Kişilik Özelliklerinin Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları	61
Tablo 22. Cinsiyet İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	62
Tablo 23. Yaş İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	63
Tablo 24. Medeni Durum İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	63
Tablo 25. Eğitim Düzeyi İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	64
Tablo 26. Mesleki Kıdem İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	65
Tablo 27. Cinsiyet İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	66
Tablo 28. Yaş İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	67
Tablo 29. Medeni Durum İle Duygusal Zeka Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	67
Tablo 30. Eğitim Düzeyi İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	68
Tablo 31. Mesleki Kıdem İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	69

Tablo 32. Cinsiyet İle Karar Verme Stili Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	70
Tablo 33. Yaş İle Karar Verme Stilleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları.....	70
Tablo 34. Medeni Durum ile Karar Verme Stilleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	71
Tablo 35.Eğitim Düzeyi ile Karar Verme Stili Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	72
Tablo 36. Mesleki Kıdem ile Karar Verme Stili Arasındaki Farklılığın Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	72



BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Okullar sosyal yerlerdir. Öğrenme olgusu da temelde sosyal bir süreç olduğu için öğretmenlerin sosyal ve duygusal anlamda yeterlilikleri öğrenme ve öğretme süreci üstünde önemli bir etkiye sahiptir (Ergur, 2009). Öğrenci, veli ve diğer paydaşlarla sürekli iletişim halinde olan öğretmenlerin kendini geliştirmeleri ve değişen sistemlere ayak uydurmaları beklenmektedir.

Kişilik bireye özgü ve her insanı birbirinden ayıran bir kavram olmakla beraber; öğretmenlerin kişilik özelliklerinin sınıf ortamında etkisi yatkınamaz bir gerçek olduğu gibi araştırmalar öğretmenlik mesleğine uygun kişilikte olanların daha mutlu ve başarılı olduğunu göstermektedir. Jennings ve Greenberg (2009), öğretmenlerin duygusal ve sosyal açıdan yetkin olmaları, öğrencilerle ilişkilerde teşvik edici ve destekleyici tavırlar geliştirmeleri, sınıfın gidişatını da belirlemektedir. Öğretmenler hem kurumsal hem de bireysel olarak yönetime katılabilmekte, öğrenmeler üzerinde çeşitli değişiklikler yapabilmektedir.

Kişilik kavramı, bireyin ilgi alanlarının, tutumlarının, becerilerinin, konuşma stilinin, fiziksel görüntüsünün, çevreye uyumunun bütün özelliklerini kapsar (Baymur, 1994). Bu nedenle kişilik, bir kişiyi diğerlerinden ayıran, bireye özgü özelliklerin toplamı olarak tanımlanabilir (Sayar ve Dinç, 2008).

Her insan farklı olduğu gibi her öğretmen de farklıdır. Öğretmenler arası kişisel farklılıklar aslında kişisel özelliklerinin farklılığından gelmektedir. Güncel hayatta her ne kadar “Öğretmenlik Kutsal Meslektir” dense de aslında öğretmenlik profesyonel bir meslektir. Farklı kişilikteki öğretmenlerin profesyonel hayatlarına, yani sınıflarına bu farklı kişiliklerini ne derece yansıttığı önemlidir. İnsanları birbirinden ayıran ve onların çalışma ve çevreye dair algılarına etki eden en önemli etkenlerden biri kişiliktir (Çarıkçı, Kanten ve Kanten, 2010).

Sosyal ve duygusal bakımdan yeterliliği olan öğretmenler, öğrencilerin güçlü taraflarını ve becerilerini içine alabilecek dersler tasarlamaktadır. Aynı zamanda içsel motivasyonun teşviki için davranış yönergeleri de meydana getirip uygulamaktadırlar. Tüm bunların yanı sıra sosyal davranışların sergilenmesi öğretmenleri uygun ve saygılı iletişim için birer rol model olarak hareket etmelerine sebep olmaktadır (Hen ve Sharabi-Nov, 2014). Bu sebepler her öğrencinin çalışma, öğrenme, kapasitelerinin tamamını kullanma konusunda destek veren, teşvik eden bir dengenin oluşmasında öğretmenlerin iyi bir donanıma sahip olmaları gerektiğinin önemini vurgulamaktadır (Ergur, 2009).

Sutton ve Wheatley (2003), öğretmenlerin duygularının, öğretmenlerin ve öğrencilerin bilişlerini, motivasyonlarını ve davranışlarını etkilediğini ve bu nedenle duyguların öğretmen hazırlığının ayrılmaz bir parçası olması gerektiğini belirtmektedirler. Buna göre sosyal ve duygusal açıdan yetkin öğretmenler, yüksek öz farkındalık ve sosyal farkındalığa sahiptirler. Bu öğretmenler duygularını, duygusal kalıplarını ve eğilimlerini tanırlar ve kendilerinde ve başkalarında öğrenmeyi motive etmek için neşe ve coşku gibi duyguları nasıl üreteceklerini ve kullanacaklarını bilirler (Jennings ve Greenberg, 2009).

Sosyal ve duygusal bakımdan yetkin öğretmenler yetenekleri hakkında gerçekçi bir anlayışa sahiptirler ve duygusal yönden güçlü ve zayıf yönlerinin farkındadırlar. Duygusal ifadelerinin başkalarıyla etkileşimlerini nasıl etkilediğini bilirler ve başkalarının duygularını tanıyıp anlayabilirler. Bu, onların karşılıklı anlayış yoluyla güçlü ve destekleyici ilişkiler kurmalarına ve çatışma durumlarına çözüm bulmalarına olanak tanımaktadır (Greenberg, Weissberg, O'Brien, Zins, Fredericks, Resnik ve Elias, 2003). Öğretmenlerin bizzat kendilerinin ve diğer insanların duygularını anlama, duygu ve davranışlarını yönetme ve düzenleme yeteneği, duygusal zekâ kavramı ile açıklanmaktadır (Mayer, DiPaolo ve Salovey, 1990).

Duygusal zeka, duyguların algılanması, özümsemesi, ifade edilmesi, düzenlenmesi ve yönetimi ile ilgili olduğu için duygusal bilgileri işleme becerisini ifade etmektedir (Mayer, Caruso ve Salovey, 2000). Son yıllarda giderek artan sayıda araştırma, hem etkili öğretim hem de öğrenci başarısında duygusal zekanın değerini desteklemektedir (Ergur, 2009; Hen ve Sharabi-Nov, 2014; Jennings ve Greenberg, 2009). Duygularını ve davranışlarını nasıl yöneteceğini bilen öğretmenler, başkalarıyla olan ilişkilerini daha iyi yönetebilir ve duygularını olumlu bir sınıf oluşturmada kullanabilir. (Kremenitzer ve Miller, 2008).

Araştırmalar, kişiliğin bir insanın bilinçaltı motivasyonu, kendilik imajı ve gözlemlenebilir davranış şekilleri arasındaki ilişkiyi açıkladığını göstermektedir. Duygusal zekâ da söz konusu unsurların bir parçasıdır (Boyatzis, 2009; Özer, 2013; Sudak ve Zehir, 2013).

Karar, en basit tanımıyla alternatifler arasından bir seçim yapılmasıdır. Bilinçli olarak seçilmesinden kaynaklı öğretmenlik mesleğinin önemli kriterlerinden biridir. Karar verme süreçleri hem bireysel hem kurumsal olarak okulu direkt etkilemektedir. Bu yüzden öğretmenlerin karar verirken gösterdiği stiller önemlidir. Öğretmenlerin zamanlarının büyük kısmı eğitim öğretimle geçmektedir. Mesleki unsurlar hem kişiliklerini hem duygusal zeka düzeylerini hem de karar verme stillerini doğrudan etkilemektedir. Öğretmenlerin gösterdikleri kişilik özellikleri başka unsurları da etkilemektedir. Değişen eğitim sistemleri öğretmenlerin de değişimini istemektedir. Bu değişimlerle beraber karar verme stilleri ve yapıları da değişmektedir. Karar verme eğitim öğretimde önemli bir yer edinmiştir. Sürekli başka beklenti ve arayış içinde olan bireyler karar verirken izlediği yollarda sorun yaşayacaktır. Bundan ötürü birey karar verirken gösterdiği yaklaşım ve stil önemlidir. Herkesin stili farklı olduğundan, sorunlara yaklaşımı ve gösterdiği stili kararın niteliğinde farklılığa yol açacaktır (Üre ve Avşaroğlu, 2007).

Karar verme stilleri bireylerde bazen değişse de genelde baskın bir tarz mevcuttur. Duygusal zeka artık günümüzün popüler konularından biri olmuştur. Bireylerin kişilik özelliklerinin ile duygusal zeka düzeyleri ile ilişkisi veya etkisi çalışmanın ana konularından biri olacaktır. Kişilik özelliklerinin karar verme stilleri ile ilişkisi ve etkisi de araştırılan diğer konulardan biri olacaktır.

Yerli ve yabancı literatürde kişiliğin duygusal zeka (Çarıkçı vd., 2013; Furnham ve Christoforou, 2007; Özer, 2013; Pishghadam ve Sahebjam, 2012; Sudak ve Zehir, 2013) ve karar verme stilleri (Deniz, 2011; Güvendi, Işım ve Güçlü, 2018; Rahaman, 2014; Soyer, Keskinoglu ve Yakup, 2021) ilişkisine değinilmiştir. Söz konusu çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Katılımcıların özelliklerinden kaynaklı farklı sonuçlar ortaya çıksa da son dönemde öğretmenleri kapsayan bu tür bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ayrıca kişilik özelliklerinin duygusal zekâ düzeyleri ve karar verme stilleri üzerindeki etkisinin bir arada ele alındığı teorik ve görgül bir araştırmaya sayısı sınırlıdır. Araştırmanın bu noktada literatüre katkı sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan araştırma sonucunda elde edilecek bulguların sonraki araştırmacılar için veri sağlaması açısından da önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu

araştırma ise öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal zekâ düzeyleri ve karar verme stillerine etkisini incelemektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal zekâ düzeyleri ve karar verme stilleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Ayrıca öğretmenlerin kişilik özelliklerinin, duygusal zekâ düzeylerinin ve karar verme stillerinin demografik değişkenler kapsamında herhangi bir farklılık olup olmadığının incelenmesi de çalışmanın bir başka amacıdır.

1.3.Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemi; öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal zekâ düzeyleri ve karar verme stillerine etkisi olarak belirtilebilir.

1.3.1. Alt Problemler

- Öğretmenlerin kişilik özellikleri ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerine ilişkin görüşleri nasıldır?
- Öğretmenlerin karar verme stilleri ilgili görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin kişilik özellikleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğretmenlerin kişilik özellikleri ile karar verme stilleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal zeka düzeyleri üzerinde etkisi var mıdır?

- Öğretmenlerin kişilik özelliklerinin karar verme stilleri üzerinde etkisi var mıdır?
- Öğretmenlerin kişilik özellikleri ile demografik değişkenleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, mesleki kıdem) arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri ile demografik değişkenleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, mesleki kıdem) arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Öğretmenlerin karar verme stilleri ile demografik değişkenleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, mesleki kıdem) arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.4.Varsayımlar

Çalışma aşağıdaki varsayımlara sahiptir:

- Seçilen örneklemin genel popülasyonu temsil edebileceği varsayılmaktadır.
- Katılımcıların anketleri ve ölçekleri samimi ve objektif bir şekilde cevaplamaları beklenir.
- Araştırmada kullanılan Beş Faktör Kişilik Ölçeği, Duygusal Zekâ Ölçeği ve Karar Verme Stilleri Ölçeği'nin ilgili değişkenleri güvenilir bir şekilde ölçmesi beklenmektedir.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir;

- Çalışmada ele alınan kişilik özellikleri, Beş Faktör Kişilik Ölçeği ile ölçülen değerlerle sınırlıdır.
- Çalışmada ele alınan duygusal zeka, Beş Faktör Kişilik Ölçeği ,Duygusal Zekâ , Karar Verme Stilleri Ölçeği ile ölçülen değerlerle sınırlıdır.
- Ölçeği ile ölçülen değerlerle sınırlıdır.

- Çalışmada ele alınan karar verme stilleri Karar Verme Stilleri Ölçeği ile ölçülen değerlerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğretmen : Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Kütahya ilinde anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise seviyesinde öğretmenlik yapan kişileri kapsamaktadır.

Kişilik Özellikleri: Kişilik; bireye özgü zihinsel ve davranışsal özelliklerin toplamıdır (Colman, 2001). Öğretmenlerin gösterdikleri kişilik eğilimleri kişilik özelliklerini kapsamaktadır.

Duygusal Zekâ Düzeyleri: Duygusal zeka; öğretmenlerin kendisinin ve başkalarının duygularını anlama ve düzenleme yeteneğidir (Kanesan ve Fauzan 2019). Araştırmada kullanılan ölçekten alınacak puanlar duygusal zeka düzeyini göstermektedir.

Karar Verme Stilleri : Karar verme; bir öğretmenin bir problemin çözümünde farklı alternatifler arasından en iyi olanın tercihini yapmasıdır (Üngüren, 2011). Öğretmenlerin karar verme durumunda gösterdikleri öğrenilmiş tarzlar karar verme stillerini oluşturmaktadır.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Kişilik Özellikleri

2.1.1. Kişiliğin Tanımı

Kişilik kavramı bireyleri birbirine göre farklı kılan çevre ve iş algılarına önemli derecede etki eden etkenlerden birisidir (Çarıkçı vd., 2010). Kişilik sözcüğünün kökeni “maske” olarak ifade edilen Latince bir kelime olan “persona” sözcüğünden gelir (Bajwa vd., 2016). Kişilik konusunda literatür incelendiğinde farklı alanlarda araştırmacıların farklı tanımlar yaptığı görülmektedir. Söz konusu tanımlardan birine göre kişilik; insandaki örgütlü ve kısmen kalıcı olan, kişinin psikolojik, fizyolojik ve toplumsal çevre ile ilişkisini ve adaptasyonunu etkileyen ruhsal özellikler ve sistemler kümesi şeklinde belirtilmiştir (Larsen, 2012). Söz konusu özellikler aynı zamanda kişinin düşünce modelinde, hislerinde ve eylemlerinde etkilidir. Bireyi diğerlerinden farklı kılmaktadır (Bajwa vd., 2016).

Kişilik ayrıca, kişinin varsayımlarını, benlik kavramını, değerlerini ve davranışlarını kuvvetli bir biçimde etkiler. Zamanla düzenli olarak gösterilen farklı düşünce kalıpları, duygular, sosyal uyumlar ve eylemler olarak da tanımlanabilir (Boyle, 2008). Kişilik kapsadığı alan itibarıyla bireylerde önemli bir yer tutmaktadır ve bir çok konuyla ilgilidir. Kişilik ilgiyi, tutumları, beceriyi, konuşma stilini, dış görünüşü, çevreye uyumu vb. özellikleri kapsayan bir kavramdır (Baymur, 1994). Bu nedenle kişilik, bir kişiyi diğerlerinden ayıran bireysel özelliklerin toplamı olarak tanımlanabilir (Sajar ve Dinch, 2008). Kişilik, bireyler tarafından sergilenen benzersiz ve nispeten istikrarlı davranış, düşünce ve duygu örüntüsüdür. Her birey, kişiliğinde diğerlerinden benzersizdir (Mehta, 2015).

2.1.2. Kişiliğin Bileşenleri

Kişilik kavramı, onu oluşturan bileşenleri ekseninde ele alındığında, bireyin doğuştan gelen donanımları (mizaç parametreleri) ve daha sonra edindiği donanımlarla (karakter parametreleri) tarafından oluşturulan bir yapı olarak açıklanmaktadır (Schermerhorn, Osborn, Uhl-Bien ve Hunt, 2011). Bu bileşenlerden ilki bireyin psikososyal benliğinin biyolojik kapsamına, diğeri de sosyal boyutuna odaklanmaktadır. Kişinin kendisine has tutumları ve davranışları ise bu bileşenler tarafından bir bütün olarak üretilen süreçlerdir. Başka bir ifade ile kişilik sosyolojik ve biyolojik nitelikler ve ruhsal bilinç ve bilinç dışı mekanizmaları tarafından devamlı inşa edilen dinamik bir yapıdır (Akyıldız, 2006).

Kişinin biyolojik yapısını içeren donanımları (duygusal yönü) mizaç özelliklerini, toplumda sonradan edindiği donanımları (ahlaki yönü) ise karakter özelliklerini oluşturmaktadır (Güleç, 2009). Kısacası mizaç doğuştan gelir ve genetik, yapısal etkiler içerirken, karakter aynı zamanda edinilmiş psikososyal deneyimleri de ifade eder. Zeka ise hem doğuştan gelen hem de sosyal özelliklere katkıda bulunarak tüm kişilik fonksiyonlarını düzeltmektedir (Arkar, 2004). Öte yandan Keirsey (1998) de kişiliğin biri mizaç, diğeri karakter olmak üzere iki bileşeni olduğunu belirtmiştir. Ona göre mizaç, bir eğilimler dizisi ve bir yatkınlık, karakter ise bir alışkanlıklar dizisi ve bir yatkınlıktır.

2.1.3. Kişilik Kuramları

Kişiliği ele alan bazı kuramcılar kişiliğin en önemli özelliklerinin neler olduğuna odaklanırken, diğeri kişilikler arasındaki farklılıkları anlamaya çalışmıştır.

Kişiliğin psikanalitik değerlendirmesi bazı bilimsel eksiklikleri olsa da, şimdiye kadar yaratılmış en eksiksiz ve etkili kişilik kuramı olarak kabul edilmektedir. Psikanalitik yaklaşımın en önemli temsilcilerinden birisi olan Freud'a göre kişilik kavramı topografik ve yapısal olarak iki temel yolla ifade edilebilir. Topografik izdüşümde bilinçdışı, önbilinç ve bilinç kavramları; yapısal bir bakış açısıyla, kişiliği "id", "ego" ve "süper-ego" kavramlarını kullanarak kişiliği tanımlamaktadır (Kaufmann, 1980). Freud, kişilik gelişiminin doğumdan başlayarak ergenlik döneminin bitimine kadarki süreçte

biçimlendiğini ve bu gelişimin kaynağının çocuğun vücudundaki haz arama enerjisi olduğunu savunmaktadır (Geçtan, 2000).

Psikanalitik teoriden ilham alan birçok kuramcının yanı sıra başlangıçta Freud'la işbirliği yapan ancak daha sonra aynı fikirde olmayan kuramcılar vardır. Bu kuramcılar temel olarak kişilik üzerindeki toplumsal ve kültürel etkilerin önemini vurgulamaktadır. Bu kuramcılardan birisi olan Adler (1956) kişilik yapının sosyale çevrenin etkisi altında oluştuğunu belirtmektedir. Buna göre kişilik çevre ve birey arasındaki etkileşime bağılı olarak dinamik bir organizasyona neden olmaktadır. Buna göre bir kişinin tutumu sağlıklı olarak tanımlanabildiğinde o kişinin etrafıyla etkileşim ve iletişiminin olumlu yönde olacağını ve kişinin bütünlüğünü muhafaza ederek hareket edebileceğini belirtmektedir. Aynı zamanda kişiliği oluşturan temel faktörlerin başında kişinin diğere insanlarla kurduğı ilişkiler vurgulanmaktadır.

İnsanı olumlu bir perspektiften değerdendiren hümanistik kuramlardaki kişilik kavramsallaştırmasının ana ifadesi ise kişinin sağlıklı ve işlevsel olarak tam olduğudur. Hümanist görüş, her insan benzersiz görür. İnsan her yönden diğere insanlardan farklıdır. Psikopatoloji ise kişinin sağlıklı ve işlevsel olamamasının bir neticesidir. Bununla birlikte bireylerin diğere kuramlardan farklı olarak bir anlam arayışında olmaları hümanistlerin temel vurgularından biridir (Şenyuva, 2007). Bilişsel yaklaşım ise kavramsallaştırmanın bireye has olduğunu çünkü her insanın algılama ve yorumlama stiline diğerelerine göre farklı olduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre kişilik gelişimi bireyin geliştirdiğı şemaların yanı sıra dünyayı ve olayları nasıl değerdendirdiğı ve kavradığı ile ilgilidir (Feist ve Feist, 2008).

2.1.4. Kişilik Oluşumunu Etkileyen Faktörler

Kişiliği şekillendiren birçok faktör bulunmaktadır. Ancak bunları kategorize etmek gerekirse, kişiliği meydana getiren faktörleri biyolojik faktörler ve çevresel faktörler olarak iki temel başlıkta ele almak mümkündür (Uğurlu ve Çelebi, 2014).

Biyolojik faktörler: Bir kişinin doğumundan itibaren gelen kalıtsal özelliklerini ifade etmektedir. Kalıtsal özellikler kişinin bilişsel gelişimi ve fiziksel yapısı üzerinde etkili olmaktadır. Fizyolojik yapısı diğere insanlara nazaran daha sağlıklı ve kusursuz olan

kişilerin özgüven, sosyallik, girişkenlik, atılganlık ve başarı gibi özellikler geliştirmesi beklenebilir (Erkal, 2007). Benzer şekilde bilişsel gelişim büyük oranda bireyin doğuştan getirdiği zihinsel yeteneklerine bağlıdır. Kişiliğin bilişsel gelişimle bağlantılı olduğunu savunan araştırmacılar her bireyin soyut düşünme becerisine ulaşamadığını soyut düşünme becerisine sahip olan bireylerin araştıran, soru soran, kuralları ve mantıksal nedenleri anlamaya çalışan bir kişilik yapısı geliştirdiğini öne sürmektedirler (Kulaksızoğlu, 1998).

Çevresel faktörler: Bunlar, aile faktörü, sosyokültürel faktörler, fiziksel ve coğrafi faktörler ile sosyal yapı ve sosyal sınıf faktörleri olmak üzere dört boyutta ele alınabilir. Bireyin içerisinde yaşamış olduğu topluma sosyal ve kültürel özellikleri onun ilgi alanlarını ve ideallerini şekillendirmektedir (Uğurlu ve Çelebi, 2014). Sosyo-kültürel etkenler, bireyin mensubu olduğu toplumun din, dil, ırk, tutum, gelenek, görenek, yargı, çalışma biçimleri, yazılı ve yazısız kural ve davranışlarından oluşur. Tüm bunların yanı sıra bir kişinin sosyal rolleri, mensubu olduğu toplumun o zaman içindeki toplumsal, siyasi ve ekonomik koşulları sosyal faktörler arasında sayılabilir (Eroğlu, 2000). Aile de bireye has davranışların kazanılmasında rol oynayan övgü ve cezanın üretildiği ve kullanıldığı temel ortamı ifade eder (Morgan, 1993). Bir kişinin ait olduğu toplumsal sınıf, eğitim olanaklarını, yaşam tarzını, düşüncelerini, eğilimlerini, tüketici davranışlarını ve çeşitli kişisel özelliklerini etkiler. Öte yandan, insanın içinde bulunduğu coğrafi çevre ve iklim koşulları, insanın mizacını etkiler. Kişinin katı ve sıkıcı ya da ılımlı olabilen, hisleri hızla değişen bir yapı geliştirmesine neden olmaktadır (Zel, 2007).

2.1.5. Kişilik Boyutları

Literatürde kişilik kavramı ve kişilik boyutları ile ilgili çalışmalar farklı araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Kişiliğin boyutlarını belirlemede bir çok etmen söz konusudur. Farklı açılardan bu boyutlara bakıldığı gibi bazı kuramcıların ortak bir alanda buluştukları da görülmüştür. Bu çalışmalar sonucunda kişiliği boyutları üzerinden tanımlayan kuramlar oluşturmuşlardır.

2.1.5.1.Eysenck Kişilik Kuramı

Eysenck'in (1967) mizaç temelli teorisi üç faktörün Dışa Dönüklük (E), Nevrotiklik (N) ve Psikotizm (P) olduğu üç faktörlü bir kişilik modeli olarak anılır.

Dışadönüklük (E) özelliği: Yüksek uçta sosyalleşme ve uyarılma arayışı ve düşük uçta sosyal suskunluk ve uyaranlardan kaçınma ile sabitlenen iki kutuplu bir ölçekte ölçülmektedir (Eysenck, 1967). Dışadönükler (yüksek E) içedönüklerden (düşük E) edimsel ve tepkisel tepkilerin koşullanmasına daha az duyarlıdır. Eysenck (1967), E özelliği yüksek bir kişinin neokortekste düşük bir bazal uyarılma düzeyine sahip olduğunu ve neokortekste yüksek bir bazal uyarılma düzeyine sahip (düşük E) bir kişi kadar kolay koşullandırmadığını veya davranış üzerinde kaygıya dayalı kısıtlamalar edinmediğini belirtmektedir. Sosyallik ve dürtüsellik dışadönüklüğün ön saflarında yer alırken, aynı zamanda neşe, canlılık, çeviklik ve iyimserlik yönleri de vardır. İçedönüklük tanımında ise tam tersine dışadönüklerin özelliklerinden farklı olarak sessizlik, edilgenlik, asosyallik, temkinli, mesafeli, düşünceli, karamsar, huzurlu ve kontrollü özellikler ön plana çıkmaktadır (Center ve Kemp, 2002).

Nevrotiklik (N) özelliği: Yüksek uçta duygusal istikrarsızlık ve kendiliğindenlik ve alt uçta yansıtma ve kasıtlılık ile sabitlenen iki kutuplu bir ölçekte ölçülmektedir. N özelliği yüksek olan bireyler, kaygıya dayalı sorunlara karşı hassastır. Nevrotikliğin, hipotalamus ve limbik sistem tarafından aracılık edilen visseral beyin aktivasyonunun kolaylığındaki farklılıklar nedeniyle bireyin duygusal uyarılabilirliğine bağlı olduğu varsayılmaktadır (Eysenck, 1967; 1968). N özelliği düşük olan bir kişi, duygusal uyaranların çoğuna yavaş ve orta düzeyde tepki verir ve uyaranlar geri çekildiğinde tepki vermeyi bırakır. Tersine, N özelliği yüksek olan bir kişi duygusal olarak hızlı ve kolay bir şekilde uyarılır ve uyarılma daha kalıcıdır. Eysenck (1967; 1968; 1990), hem E hem de N özelliklerinde ortalamadan düşük olan bireylerin, davranışları üzerinde etkili bir engelleme sistemi edinme olasılıklarının daha yüksek olacağını varsaymıştır. Tersine, her iki özellikte de yüksek olan bireyler, davranışları üzerinde koşullu engellemeler edinme konusunda daha az duyarlı olacaktır (Center ve Kemp, 2002).

Psikotizm (P) özelliği: Yüksek uçta saldırganlık ve farklı düşünme ve alt uçta empati ve ihtiyatla sabitlenen iki kutuplu bir kişilik boyutudur. Bu özelliğin etiketi, P özelliği yüksek

bireylerden oluşan önemli bir alt grubun psikotik bozukluklara duyarlılığına dayanmaktadır (Eysenck, 1967). Psikotizizmin, her biri bireysel etkisi küçük olan çok sayıda genin katkılarına bağlı olan poligenik bir özellik olduğu varsayılmaktadır (Eysenck, 1990). Bu faktör düzeyi fazla olan kişiler daha benmerkezci bir yapı sergiler. Bu tip kişiler dürtüsel, düşmanca, saldırgan, şüpheli ve antisosyal özelliklere sahip olma eğilimindeyken; Öte yandan, daha düşük psikotizm faktörüne sahip kişiler daha özgecil, empatik, yardımsever, işbirlikçi ve sevimli özelliklere sahiptir (Center ve Kemp, 2002).

2.1.5.2.Beş Faktör Kişilik Kuramı

Açıklık, dışadönüklük, uyumluluk, vicdanlılık ve nevroitiklik faktörlerini içeren Beş Büyük kişilik modeli , psikolojik araştırmalarda en yaygın kullanılan kişilik sınıflandırmasıdır (John ve Srivastava, 1999). 1970'li yılların bitiminde ve 1980'li yılların ilk döneminde McCrae ve Costa, faktör analizi araştırmalarının bir sonucu olarak beş temel kişilik özelliği keşfetmişlerdir. Bu kişilik kuramında yer alan kişilik özellikleri aşağıdaki gibidir.

Açıklık: Kişinin yeni şeyler yapma ve yeni şeyler deneyimleme konusundaki açıklığını ve arzusunu anlatır (Sayar ve Dinç, 2008). Bu kişilik yapısı aynı zamanda estetik duyarlılığa, duygusal derinliğe, meraka ve farklılığa atıf yapmaktadır (McCrae ve Costa, 1989). Bu boyut, kültür, merak, orijinal fikirler, geniş bir bakış açısı, zekâ, sanatsal düşünme ve güçlü bir hayal gücü gibi entelektüel özellikleri kapsar (Zel, 2007).

Dışadönüklük: Sosyalleşme, heyecan ve samimiyet ile ilişkilendirilmektedir (Bajwa vd., 2016). İddialı, girişken, enerjik ve konuşkan olma bu boyutun temel özellikleridir. Dışa dönükler, bir gruptaki diğer insanlarla kolayca iletişim kurar. Kaynak bulma ve kullanma konusunda öncüdürler. Kısacası bunlar dış dünyaya açık insanlardır (Zel, 2007).

Uyumluluk: Nezaket, güven ve hoşgörü ile ilişkilendirilmektedir (Bajwa vd., 2016). Empatiyi, güveni, işbirliğini ve fedakarlığı içermektedir (McCrae ve Costa, 1989). Her ne kadar uyumluluk, kişinin daha çok insani yönlerine hitap eden ılımlı/insancıl bir özellik olarak görülse de, bu boyutun iki ucu bulunmaktadır: bir ucunda fedakarlık, destek, şefkat ve duygusal destek; diğer ucunda ise düşmanlık, kayıtsızlık, benmerkezcilik, kincilik vardır (Digman, 1990).

Vicdanlılık: Organizasyon, güvenilirlik ve hedef odaklılık özelliklerini ele almaktadır (Bajwa vd., 2016). Amaçlılık, tutarlılık, sorumluluk, düşüncelilik gibi özellikleri içermektedir (Sayar ve Dinç, 2008). Vicdanlılık boyutu yüksek insanlar tedbirli ve güvenilirdir. Bu tip kişiler yaptıkları işlerde doğruluk için çaba sarfederler. İşlerini tam yapmak için zaman ayırırlar. İş öncesi planlama yaparlar, organize ve kararlıdırlar. İradeleri güçlüdür, görev odaklı ve başarı odaklıdırlar (Zhang, 2008).

Nevrotiklik: Karamsarlık, duygusallık ve kaygı ile ilişkilendirilmektedir (Bajwa vd., 2016). Anksiyete, öfke ve depresyon, duygusal dengesizlik ve diğer bilişsel ve davranışsal semptomlar gibi olumsuz sonuçlara eğilimi içermektedir (McCrae ve Costa, 1989).

2.2.Duygusal Zekâ

2.2.1. Duygusal Zekânın Tanımı

Duygusal zeka kavramı, bir insanın hayattaki başarısını büyük ölçüde belirleyen bir dizi beceri olarak kabul edilmektedir (Titrek, Güneş, Sezen, Ölçüm, 2013). Duygusal zeka konusuna ilgi, kısmen duygusal verinin işlenmesi sırasında kişisel farklılıkların hayat başarısını öngördüğü varsayımını yansıtır (Goleman, 1998; Salovey ve Mayer, 1990). Duygusal zeka kavramının bir bakıma sosyal zeka ile ilgili düşüncelerden türediği söylenebilir (Mayer, Caruso ve Salovey, 1999; Salovey ve Mayer, 1990). Thorndike (1920), zekayı farklı bir boyutta ele almıştır. Bu bağlamda zeka, sosyal zeka olarak incelenmiştir. Yapılan inceleme duygusal zeka konusunda yapılan ilk çalışmalar arasına girmiştir. Bu açıdan sosyal zeka, beşeri münasebetlerde rasyonel bir şekilde davranmak için kadınların ve erkeklerin anlaşılabilmesi ve idaresine dair beceri olarak ifade edilmiştir. Bir başka anlatımla sosyal zeka, diğer insanları idare etmek ve anlamakla yakından ilişkilidir (Kanesan ve Fauzan 2019). Daha sonra Gardner (1983), zeka kavramını bir problemi çözebilme becerisi şeklinde açıklayarak çoklu zeka kuramını ortaya atmıştır. Bu kuramda zeka kavramı 8 yönde ele alınmış, içsel ve kişiler arası zeka da dahil edilmiştir. Kişiler arası zeka diğerlerini anlamakla ilişkiliyken kişisel zeka bir iç gözleme dayanır (Kanesan ve Fauzan 2019).

İlk olarak Salovey ve Mayer (1990) tarafından kavramsallaştırılan duygusal zeka ise hem içsel hem de kişilerarası zeka için bir temel oluşturmaktadır. Salovey ve Mayer (1990), duyguları algılayabilme, ifade etme ve duygularla ilgili bilgileri anlama ve yönetme becerilerindeki bireysel farklılıkların olasılığını ve bunların öğrenilebileceğini gündeme getirmiştir. Daha yakın zamanlarda, Mayer ve Salovey (1997) duygusal zekayı dört faktör (doğru algılama, değerlendirme ve duyguları ifade etme becerisi) açısından tanımlamışlardır. Buna göre duygusal zeka düşünceyi kolaylaştırdıklarında duygulara erişebilme ve/veya üretme becerisi; duygu ve duygusal bilgiyi anlayabilme becerisi; ve duygusal ve entelektüel büyüme konusunda katkı için duyguları düzenleyebilme yeteneğidir.

İlk olarak Salovey ve Mayer (1990) tarafından kavramsallaştırıldığından beri literatürde duygusal zekânın nasıl tanımlanması, değerlendirilmesi ve neyi tahmin edebileceği konusunda çok fazla tartışma vardır. Mayer ve Salovey'e (1997) göre duygusal zeka, bireyin kendisinde (kişisel zeka) ve başkalarında (sosyal zeka) bulunan ve uyumlu davranışa yol açan duyguları algılama, ifade etme, anlama, kullanma ve yönetme yeteneğidir. Başka bir deyişle, duygusal zeka, duyguları anlama ve düzenleme yeteneğidir (Kanesan ve Fauzan 2019). Benzer şekilde Martin (2018) tarafından duygusal zeka, bir kişinin duyguları tanıma, duygularını ifade etme, duygularını kontrol etme ve empati yoluyla kişilerarası ilişkileri sürdürme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Duygusal zeka, 1990 yılında Salovey ve Mayer tarafından geliştirilmiş olmasına rağmen, 1995 yılında Howard Goleman'ın duygusal zeka üzerine bir kitap yayınlamasıyla üne kavuşmuştur (Goleman, 1995). Goleman'a (1998) göre duygusal zeka, bireyin bizzat kendisinin ve diğer insanların duygularını tanıyabilme, kendini motive etme, kendi içinde ve ilişkilerinde duyguları idare edebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Başka bir atanımlamaya göre duygusal zeka kişinin kendisinin ve diğerlerinin duygularını dikkate alma, bu duygular arasında ayırım yapma ve kendi duygularından kaynaklanan bilgileri kullanma becerisi olarak açıklanmaktadır (Mehta ve Singh 2013). Duygusal zeka, kişinin kendisinin ve çevresindekilerin duygularını keşfetme ve anlama yeteneğidir (Erdem ve İpek, 2021).

Duygusal zekanın birçok bileşeni olduğu söylenebilir. Çünkü insanın istek ve dürtülerini kontrol edebilmesi, kendi duygularını ve başkalarının duygularını bir uyarıcı olarak tanıması, izlemesi, ifade etmesi ve düzenlemesi duygusal zeka ile gerçekleşmektedir (Menthart, 1998). Bu nedenle, insanların duyguları nasıl tanıdıklarını anlamak, duygusal

zekanın merkezinde yer alır ve duygu tanıma, duygusal zekayı deneysel ölçümlerle açıklamak için ideal bir başlangıç noktası olarak kabul edilir (Mayer ve Geher, 1996).

2.2.2. Duygusal Zekânın Önemi

Duygusal zeka kavramının ortaya çıkmasından önce, insanların beceri düzeylerinin ve başarılarının IQ (zeka bölümü) ile ilişkili olduğu fikri hakimdi. Duygusal zeka kavramını inceledikten sonra, yalnızca IQ seviyesinin insanların beceri ve başarı düzeyini etkilemediği, aynı zamanda duygusal zekanın da önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Nitekim Goleman'ın (1995) işteki başarının %80'inin duygusal zeka tarafından ve yalnızca %20'sinin sıradan zeka tarafından belirlendiğini iddia etmesiyle, duygusal zeka işyerinde geniş çapta uygulanmaya başlanmıştır.

Son meta-analizler, duygusal olarak zeki insanların işlerinde daha iyi performans gösterdiğini (Joseph, Jin, Newman ve O'Boyle, 2015) ve daha iyi sağlık ve esenlik sonuçlarına sahip olduğunu (Martins, Ramalho ve Morin, 2010) açıkça göstermektedir. Araştırmalar, duygusal zekası yüksek olan kişilerin kendi duygularını daha iyi düzenleme yetenekleri sayesinde işlerinden, evliliklerinden ve yaşamlarından daha mutlu olduklarını göstermiştir (Goleman, 2016).

İşyerinde kasıtlı ya da kasıtsız duygular, örgüte karşı iyi ya da kötü davranışlara neden olmakta, dolayısıyla örgüt sinizmi ve duygusal zeka kavramları duygusal açıdan karşı karşıya gelmekte ve bu durum örgütün kendisine olduğu kadar davranışlara da yansımaktadır (Erdem ve İpek, 2021). Duygusal zeka ise insanların duygularını daha iyi düzenlemesine ve kontrol etmesine yol açmaktadır (Mayer ve Solovey, 1993).

Eğitimde, duygusal zekanın öğrencilerin hem gelecekteki refahları hem de gelecekteki işyeri başarıları için geliştirmeleri gereken önemli bir beceri olduğu konusunda eğitimciler, araştırmacılar ve politika yapıcılar arasında artan bir fikir birliği vardır (MacCann, Jiang, Brown, Double, Bucich ve Minbashian, 2020) Birol ve arkadaşları (2009), öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin etkili öğretmen-öğrenci iletişiminde, olumlu bir çalışma atmosferi sağlamada, akademik başarıda ve stres ve çatışmayı azaltmada önemli olduğunu ortaya koymuştur. Akbarzade'ye (2004) göre bireyin başarısı sadece bilişsel kapasitesine bağlı değildir, aynı zamanda eğitimde, okullarda veya üniversiteden sonraki yıllarda sosyal

ve duygusal becerileriyle de bağlantılıdır. Buna göre duygusal kalitesi yüksek olanlar, daha istikrarlı uzun vadeli ilişkilere, daha fazla sosyal beceriye ve çatışmalarla başa çıkma konusunda daha fazla yeteneğe sahiptir. Duygusal zekanın önemi iş hayatında her geçen gün artmaktadır. Kendisini tanıyarak duygularını ve düşüncelerinin farkında olan, güçlü yönlerinin ve geliştirilmesi gerekli yönlerinin bilincinde olan kişiler kendi duygu, düşünce ve davranışlarını daha doğru şekilde yönetebilir ve bireyler arası daha yapıcı bir olumlu ilişkiler kurabilirler (Titrek, Konak, Titrek, 2013). Bu durum duygusal zekanın önemini arttırmaktadır.

Literatürde duygusal zekanın öngörücü geçerliliği, umut verici erken sonuçlarla önemli gerçek yaşam kriterleri ile ilişkili olarak araştırılmıştır. Örneğin, bazı araştırmacılar duygusal zeka ve yaşam doyumu arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu bildirmiştir (Ciarrochi, Chan ve Caputi, 2000; Mayer vd., 1999; Palmer, Donaldson ve Stough, 2002). Saklofske ve arkadaşlarına (2003) göre duygusal zekanın yalnızlık ve depresyona yatkınlık ile negatif bir ilişkisi vardır. Ciarrochi ve arkadaşları (2002), başkalarının duygularını düzenleyebilen bireylerin stres altındayken depresyon, umutsuzluk ve intihar düşüncesi yaşama olasılıklarının daha düşük olduğunu bildirmiştir. Petrides ve Furnham (2003), duyguların daha hızlı tanınmasıyla kanıtlandığı gibi, yüksek duygusal zeka düzeyine sahip bireylerin ruh hali indüksiyonuna daha duyarlı olduklarını bulmuşlardır. Bu sonuçlar duygusal zekanın duyguların düzenlenmesi açısından oldukça önemli olduğunu göstermesi açısından dikkate değerdir.

2.2.3. Duygusal Zekânın Boyutları

Duygusal zeka, duyguları akıllıca kullanma, verilerden sonuç çıkarma ve problem çözme yeteneğini ifade eder (Özdemir ve Dilekmen, 2016). Yüksek düzeyde bir duygusal zeka insanların olumsuz, olumsuz ve kötü duygularını azaltmada ve bunları olumlu, olumlu ve hoş duygulara dönüştürmede etkili olmaktadır (Şahin, Özer ve Deniz, 2016). Salovey ve Mayer (1990) ve (Goleman, 2011) duygusal zekayı detaylı bir şekilde tanımlamış ve bu yetenekleri beş unsurda düzenlemiştir:

Öz farkındalık: Bir kişinin öz farkındalığı - oluşum aşamasındaki bir duyguyu tanıma yeteneği - duygusal zekasının merkezinde yer alır. Her zaman duyguların farkında olma yeteneği, psikolojik sezginin ve kendini anlamının bir koşuludur.

Duygu Yönetimi: Duyguları düzgün bir şekilde yönetme yeteneği, öz farkındalık yoluyla gelişir. Kendini yatıştırma, yoğun kaygı, karamsarlık ve sinirlilikten kurtulma yeteneği ve bu temel duygusal becerileri terk etmenin sonuçları araştırılır.

Kendini harekete geçirme: Bir hedefe ulaşmak, dikkat etmek, harekete geçmek için kendini motive etmek, kendini kontrol etmek ve yaratıcı olmak için duygularınızı toplama ihtiyacıdır.

Empati: Duygusal öz farkındalık yoluyla gelişen bir diğer beceri olan empati, insanlarla ilişki kurmada birincil beceri olarak olarak tanımlanabilir.

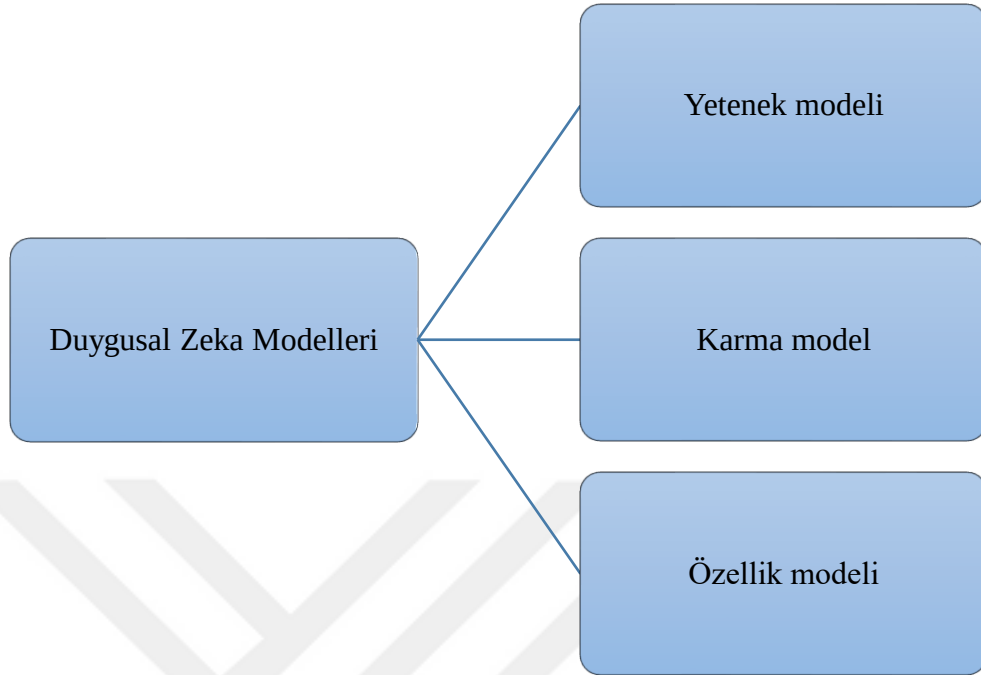
İlişki Yönetimi: Başkaları tarafından güçlü bir şekilde sahip olunan duyguları yönetmekle ilgilidir. Bu becerilere sahip kişiler, insanlarla sürtüşmeden temas halinde olmanın yararlı olduğu ve sosyal yaşamlarında parlak oldukları her konuda başarılı olabilirler.

2.2.4. Duygusal Zekâ Modelleri

Başlıca kuramcılar tarafından önerilen duygusal zeka tanımlarındaki çeşitlilik, çeşitli duygusal zeka modellerinin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur (Kanesan ve Fauzan, 2019). Salovey ve Mayer (1990) duygusal zekayı kişinin kendisinin ve çevresindekilerin duygularını takip etme, bu duygular arasında ayırma varabilme ve bilgiyi kişinin fikirlerini ve davranışlarını yönlendirmek için kullanabilme yeteneği olarak tanımlamıştır. Goleman (1995) ise duygusal zekayı, bilişsel zeka tarafından temsil edilmeyen, altta yatan herhangi bir kişisel özellik olarak açıklamıştır.

Bununla birlikte, Bar-On, duygusal zekayı, bireyin çevresel talepler ve baskılarla başarılı bir şekilde başa çıkma yeteneğini etkileyen bilişsel olmayan yetenekler, yeterlilikler ve beceriler olarak görmüştür (1997). Buna karşılık, bazı araştırmacılar farklı açılar geliştirmiştir. Petrides ve Furnham (2001) duygusal zekayı bir özellik olarak tanımlamış ve kişilik hiyerarşilerinin alt seviyelerinde yer alan duygusal kendilik algılarının bir

takımyıldızı olarak açıklamıştır. Duygusal zekanın bu çeşitli tanımları, üç duygusal zeka modelinin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur (Şekil 1).



Şekil 1. Duygusal zeka modelleri (Kanesan ve Fauzan, 2019'dan uyarlanmıştır)

Genel olarak, mevcut modeller duygusal zekayı kişisel zeka (kendi içindeki duyguları anlama, yönetme ve kullanma) ve sosyal zeka (başkalarındaki duyguları anlama ve yönetme) olarak tanımlamıştır (Kanesan ve Fauzan, 2019). Salovey ve Mayer (1990) duygusal zekayı, kişinin kendisinin (kişisel) ve diğerlerinin (sosyal) duygularını anlaması ve yönetmesi olarak açıklamıştır. Benzer şekilde, Bar-On'un karma duygusal zeka modeli içsel (kişisel) ve kişilerarası (sosyal) boyutları içermektedir (1997). Öte yandan, Goleman'ın (2001) rafine karma modeli de öz farkındalık ve öz yönetim (kişisel) ve sosyal farkındalık ve ilişki yönetimi (sosyal) üzerine odaklanmıştır. Aynı şekilde, Petrides ve Furnham (2003), duygusal zeka yapısının tamamen kişisel (kişisel) ve kişiler arası (sosyal) duygu yığınlı bilgileri işlemekle ilgili olduğu konusunda hemfikirdir. Bu nedenle, duygusal zekanın kişisel ve sosyal zeka içinde döndüğü ve Mayer ve Salovey (1997) tarafından önerilen ilk modelin halihazırda doygun olduğu sonucuna varılabilir.

2.2.4.1.Duygusal zekanın yetenek modeli

Duygusal zekanın yetenek modeli, çok temel yetenekten daha yüksek seviyeli yeteneklere doğru sıralanan dört grup duygu işleme zihinsel yeteneğinden olmaktadır (Kanesan ve Fauzan, 2019). Bu bağlamda Mayer ve Salovey'in (1997) yetenek modeli, (1) duyguları algılama, değerlendirme ve ifade etme, (2) duygusal düşünmeyi kolaylaştırma, (3) duyguları anlama ve analiz etme ve (4) duyguların yansıtıcı düzenlemesi yeteneklerinden oluşmaktadır. Her yetenek grubu, en temel seviyeden en ileri seviyeye kadar değişen dört seviyeye sahiptir.

Mayer ve Salovey (1997) duyguların algılanması, değerlendirilmesi ve ifade edilmesi boyutunu, kendinde ve başkalarında duyguları anlama ve ayırt etme becerisi olarak tanımlamıştır. Duyguların algılanması, değerlendirilmesi ve ifade edilmesi süreci, kişinin kendi duygularını bedensel uyarılma, içsel hisler ve düşünceler yoluyla tanımlama becerisiyle başlamaktadır. Daha sonra, kendi deneyimlerine dayalı olarak duyguları genellemede ustalaşan bir birey olarak, çevredeki ipuçlarını gözlemleyerek başkalarının duygularını tanımlama yeteneği gelişmektedir. Bunu takiben, bir birey duygularını çevreleyen ipuçlarına tutarlı bir şekilde ifade edebilmektedir. Son olarak, bir birey, duyguların doğru ve yanlış ifadeleri arasında ayırım yapabilmenin yanı sıra, duyguların dürüst ve dürüst olmayan ifadelerini tanıyabilir veya tespit edebilmektedir (Kanesan ve Fauzan, 2019).

Yetenek modelinde duygusal zekanın bir diğer boyutu da düşünmeyi duygusal olarak kolaylaştırma boyutudur (Mayer ve Salovey, 1997). Düşünmeyi duygusal olarak kolaylaştırma boyutu, duyguları akıl yürütme, problem çözme ve kişilerarası iletişim gibi düşünme süreçlerini kolaylaştırmada kullanma becerisi olarak tanımlanmaktadır. Temel düzeyde, birey, çevresindeki çevredeki önemli bilgilere odaklanarak düşünmeye öncelik vermek için duygularını kullanır. Sonunda, bir birey yargılara ve hafıza sürecine yardımcı olmak için canlı duygular üretebilir. Böylece birey bir karar vermek veya planlamak için üretilen duyguyu derinlemesine hissedecek, manipüle edecek ve inceleyecektir (Kanesan ve Fauzan, 2019). Bu boyutta bir kişi duygusal ruh hali değişimlerini kullanarak çeşitli bakış açılarından düşünebilir. Örnek olarak, kötü ruh hali kötümser düşüncelere, iyi ruh hali ise iyimser düşüncelere yol açar. Dolayısıyla ruh hali değiştikçe düşünme tarzı da değişmektedir. Bu nedenle, duygusal olarak zeki kişiler, duygusal ruh hali değişim

yeteneğini kullandıkları için bir plan oluştururken daha esnek olma eğilimindedirler (Mayer ve Salovey, 1997; Salovey ve Mayer, 1990). Düşünmeyi duygusal olarak kolaylaştırma boyutunda en üst düzey, duygunun neden olduğu muhakemeyi tanıma becerisidir. Mutluluk (duygusal durum) yaratıcı ve tümevarımsal akıl yürütmeyi kolaylaştırırken, üzüntü (duygusal durum) tümdengelimli akıl yürütmeyi kolaylaştırır (Kanesan ve Fauzan, 2019).

Duyguları tanımlama ve analiz olan üçüncü boyut, kişinin duyguları sınıflandırma ve bu duyguların ima ettiği anlamları anlama becerisini açıklamaktadır (Mayer ve Salovey, 1997). Duyguları etiketlemek ve etiketlenen duygular arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tanımak, duyguları anlamak için esastır. Örneğin neşe, büyük bir haz ya da mutluluk duygusuyken, üzüntü ise ağlama isteği uyandıran ve kendimizi çevreden uzaklaştıran bir tiksinti duygusudur (Reeve, 2009). Bu seviyeyi aşmak, bireyi bir kaybın eşlik ettiği üzüntü gibi, duyguyu ve kökenini yorumlama becerisine götürür. O zaman kişi, eş zamanlı sevgi ve nefret duyguları gibi karmaşık duyguları veya aynı anda harmanlanmış duyguları anlayabilir. Son olarak, duyguları anlama ve analiz etme konusunda uzman olan duygular arasındaki geçişleri tanıyabilen bir birey. Bir durumun koşullarına göre duygularını düzenleyebilir (Kanesan ve Fauzan, 2019).

Duygu boyutunun son boyutu olan yansıtıcı düzenleme, kendimizin ve başkalarının duygularını önleme, azaltma, geliştirme veya değiştirme yeteneğidir (Mayer ve Salovey, 1997). Bu, bireyin bilişsel ve duygusal gelişimini teşvik etmektedir. Aslında duyguların iyi düzenlenmesi, düşünme süreçlerinin planlanmasını kolaylaştırır. Temel olarak, iyi bir yansıtıcı duygu düzenlemesine sahip olan bireyler, hem hoş hem de hoş olmayan duyguları kabul etme eğilimindedirler. Bireyler böylece faydasına dayalı olarak bir duyguyla ilgilenmeyi veya ondan ayrılmayı öğrenirler. Daha sonra, kendisinin ve başkalarının duygularını izleyebilir ve yansıtabilirler. Son olarak, hoş duyguları artırarak ve hoş olmayan duyguları biraz yumuşatarak duygularını yönetmede yetkin hale gelecektirler (Kanesan ve Fauzan, 2019). Yetenek modelinin duyguları işlemede tamamen bilişsel yeteneği kullandığı ve bilimsel olarak kanıtlanmış olduğu için en etkili model olduğu söylenebilir.

2.2.4.2.Duygusal zekanın karma modeli

Karma duygusal zeka modeli, hem yeterliliğin bir başka anlatımla yeteneğin hem de genel eğilimin yani özelliğin iyiliğinden yararlanır. Sırasıyla Bar-On (Bar-On, 1997) ve Goleman'ın (2001) önerdikleri iki önemli karma duygusal zeka modeli mevcuttur. Temel anlamda, Bar-On'un karma modeli daha teoriktir, fakat Goleman'ın karma modelinin daha pratik olduğunu söylemek mümkündür (Kanesan ve Fauzan, 2019).

Bar-On (1997), duygusal zekayı, bireyin çevresel talepler ve baskılarla başarılı bir şekilde başa çıkma yeteneğine etki eden bilişsel olmayan yetenekler, yeterlilikler ve beceriler olarak görmektedir (Bar-On, 1997). Orijinal model, 15 bileşenli beş boyuta sahiptir. Birinci ve ikinci boyutlarda içsel ve kişiler arası beceriler tanımlanmıştır. İçsel beceriler, özsaygı, duygusal özfarkındalık, atılganlık, kendini gerçekleştirme ve bağımsızlığı içerirken, kişiler arası beceriler sırasıyla empati, kişiler arası ilişki ve sosyal sorumluluğu içermektedir. Bunu daha sonra problem çözme, esneklik ve gerçeklik testi içeren uyum sağlama boyutu takip etmektedir. Dördüncü boyut, stres yönetiminin stres toleransı ve dürtü kontrolünü içermesidir. Son boyutta mutluluk ve iyimserlik gibi genel ruh hali açıklanmıştır.

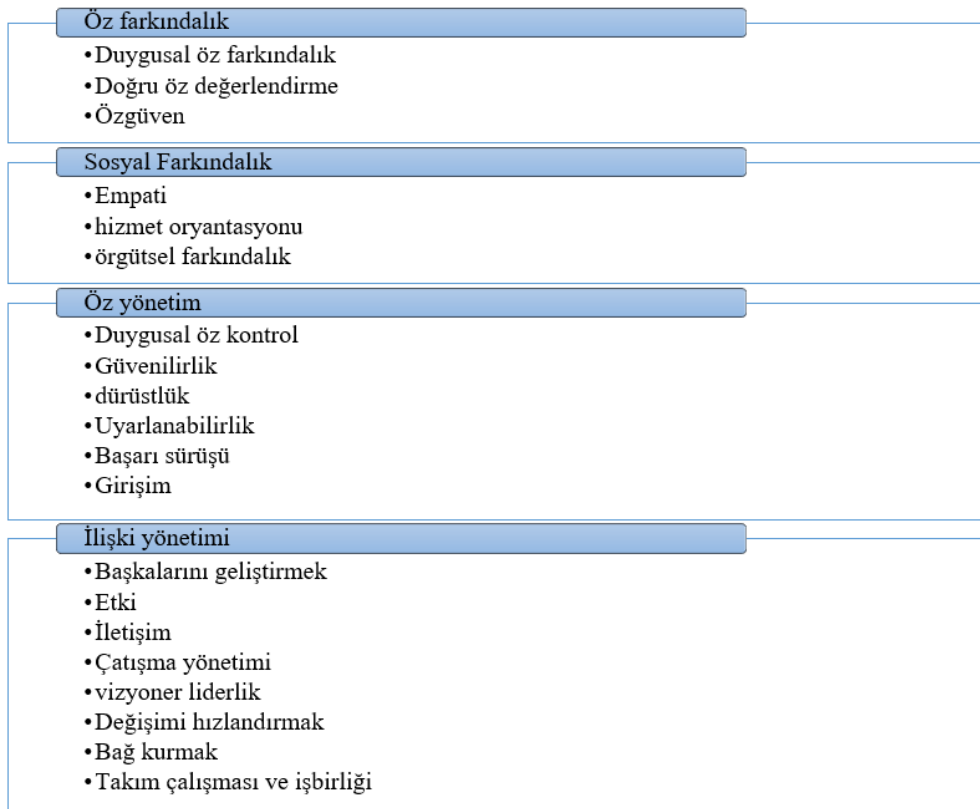
İçsel	Kişilerarası	Uyarlanabilirlik	Stres Yönetimi	Genel Durum
•Öz saygı, •Duygusal öz farkındalık •Atılganlık •Kendini gerçekleştirme •Bağımsızlık	•Empati •Sosyal sorumluluk •Kişilerarası ilişkiler	•Problem çözme •Esneklik •Gerçeklik testi	•Stres toleransı •Dürtü kontrolü	•Mutluluk •İyimserlik

Şekil 2. Bar-On'un karma duygusal zeka modelindeki bileşenler (Bar-On, 2000'den uyarlanmıştır)

2000 yılında, Bar-On (2000), orijinal modelini, bileşenleri kurucu bileşenler (öz saygı, duygusal öz farkındalık, atılganlık, empati, kişilerarası ilişki, problem çözme, esneklik, gerçeklik testi, stres toleransı) ve kolaylaştırıcılar (kendini gerçekleştirme, bağımsızlık, sosyal sorumluluk, iyimserlik; mutluluk) olarak yeniden kategorize ederek geliştirmiştir. Şekil 2, orijinal Bar-On'un beş ana boyut ve her bir boyuttaki bileşenlerle karma duygusal zeka modelini göstermektedir.

Goleman (1995), duygusal zekayı, bilişsel zeka tarafından temsil edilmeyen, altta yatan herhangi bir kişisel özellik olarak açıklamış yirmi beş duygusal zeka yetkinliği ile beş boyuttan oluşan ilk modelini geliştirmiştir (Goleman, 1998). Goleman'ın karma duygusal zeka modelinin rafine çerçevesinde ilk boyutta, kişinin hislerini, güçlü ve zayıf taraflarını, amaçlarını, motivasyonlarını ve duygularının başkaları üstündeki etkisini fark edebildiği öz-farkındalık mevcuttur. İkinci boyutta ise başkalarıyla ilişkileri yönetmeyi ve başkalarını yönlendirmeyi içeren sosyal farkındalık bulunur. Üçüncü boyuta gelindiğinde negatif yönlü duygularını tanımayı, kontrol etmeyi ve daha üretken ya da pozitif yönlü bir hedefe yönlendirmeyi içeren öz yönetim vardır. Dördüncü boyut ise empatidir: kişi bir karar alırken başkalarının duygularını da dikkate alır. Son boyut, motivasyon, dürtü veya başarı dürtüsüdür (Kanesan ve Fauzan, 2019).

Daha sonra 2001'de Goleman, Boyatzis ve Rhee'nin çalışmasına dayanan yirmi duygusal zeka yeterliliğiyle modelini dört boyutta rafine etmiştir (Goleman, 2001). Rafine edilen modeldeki boyutlar, öz-farkındalık, öz-yönetim, sosyal-farkındalık; ilişki yönetimidir. Şekil 3'e Daniel Goleman'ın (Goleman, 2001) bir bireyin yeteneğini ve kişiliğini bütünleştiren karma duygusal zeka modelini göstermektedir.



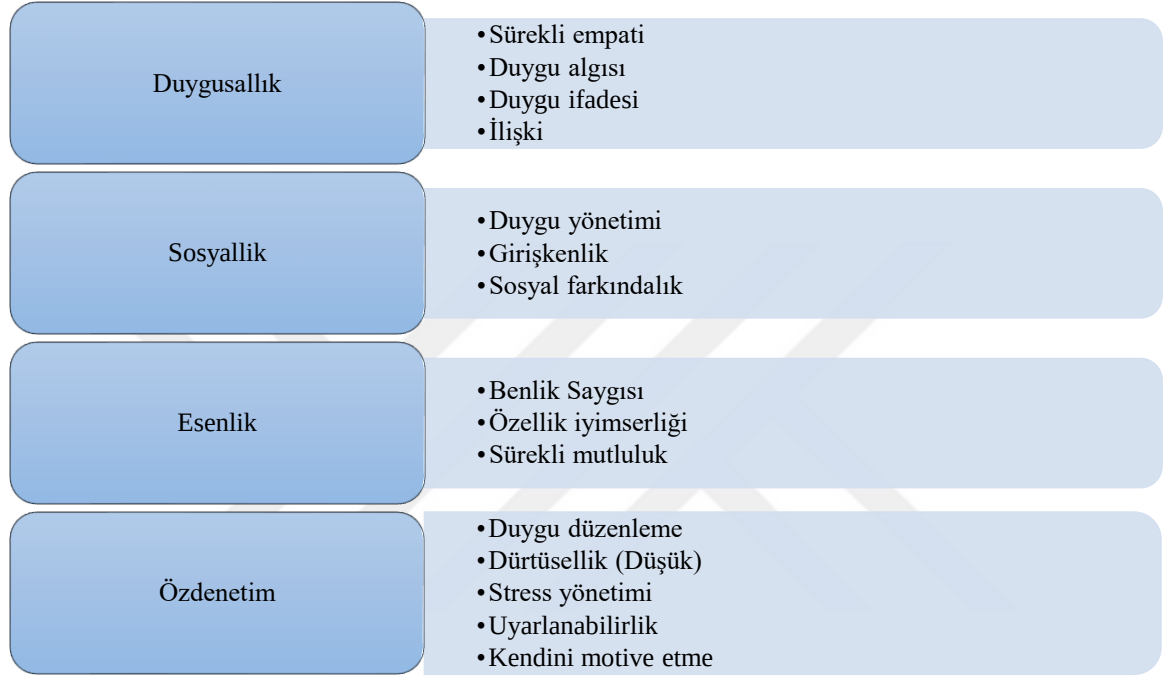
Şekil 3. Goleman'ın karma duygusal zeka modelinin rafine çerçevesi (Goleman, 2001'den uyarlanmıştır)

Hem Goleman'ın (1995) hem de Bar-On'un (1997) karma duygusal zeka modeli, hem yeterliliğin (yetenek) hem de genel eğilimin (özellik) iyiliğini özümseyen bir modeldir. Bu modeller literatürde önemli araştırmacılar tarafından kullanılmıştır.

2.2.4.3. Duygusal zekanın özellik modelini

Petrides ve Furnham (2001), duygusal zekanın, kendi kendine algılanan yetenek ve davranma eğilimi ile iç içe olduğunu açıklamış ve ardından duygusal zekayı ölçmek için kişilik boyutunun kullanılmasını ve özellikli duygusal zeka fikrini önermiştir. Petrides (2009) daha sonra kişilik boyutlarına dağılmış ve esenlik, özdenetim, duygusallık ve sosyallik olmak üzere dört faktör altında kümelenecek, duyguyla ilgili on beş yönden oluşan özellik duygusal zeka modelini geliştirmiştir (Petrides, 2009).

Duygusal zekanın özellik modelinde esenlik, daha iyi adaptasyonla ilişkilidir. Özdenetim dürtüleri ve arzuları kontrol etmektir. Yüksek duygusallık, bir ilişki kurmak ve sürdürmek için duyguları algılamayı ve ifade etmeyi içerir. Son olarak, sosyallik, sosyal ilişkiler ve sosyal etki ile ilgilidir (Kanesan ve Fauzan, 2019). Şekil 4, Petrides'in (2009) sürekli duygusal zeka modelini göstermektedir.



Şekil 4. Petrides'in duygusal zekanın özellik modeli (Petrides, 2009'dan uyarlanmıştır)

Petrides (2009, 2010), duygusal zekanın aslında bir anlam ifade etmeyen zeka değil, bir özellik olduğunu savunmaktadır. Benzer şekilde duygusal zeka, bilgi işleme ve hafızayı içeren sorunları çözmek için bir duyguyu tanımlama, anlama ve ilişkilendirme yeteneğidir (Mayer, Caruso ve Salovey, 2000).

2.3.Karar Verme Stilleri

2.3.1. Karar Verme

Kişisel ve örgütsel faaliyetlerde insanlar çoğu zaman çeşitli problemlerle karşı karşıya kalabilirler. Bu problemleri çözebilmek için bazı kararlar vermek mecburiyetinde kalırlar. Karşılaşılan sorunlar, bir insanın hedefine erişebilmek için yönlendirdiği kişiliğinin var olan güçlerinin önündeki engelleri temsil etmektedir. Sorunlar duruma göre basit veya çok karmaşıktır. İster basit ister karmaşık olsun bir problemin çözümünde en uygun olan alternatif hareket tarzı seçilmelidir. Buna da karar verme denilmektedir (Dinçer ve Fidan, 1995). Karar verme, amaçlara ulaşma ya da içinde bulunulan problemi çözmek için seçenekler arasından en iyi olanı seçmektir (Üngüren, 2011). Başka bir ifade ile karar verme, bir kişinin amaca ulaşmak için mevcut eylem koşullarından en uygun olanı seçmesidir (Titrek vd., 2013).

Karar verme bir sorunun çözümü veya üstesinden gelinen tutarsızlığın çözümüdür. Başka bir deyişle, eylem gerektiren bir duruma yeterli bir reaksiyondur (Tripathi ve Reddy, 2008). Karar verme, bilgi işleme sürecidir. Süreç, seçilecek sorunun tanımı ile başlar ve hedef belirleme, alternatifleri bulma ve değerlendirme ve bilgi işlemeyi içerir (Morse ve Babcock, 2010). Scott ve Bruce (1995) karar verme stilini, bir problem veya durumla uğraşıldığında bireyin sergilediği alışılmış, öğrenilmiş tepki modeli şeklinde tanımlamıştır. Behling ve arkadaşları (1980) karar verme stilini bilişsel stille ilişkilendirmiştir, çünkü sezgisel olarak bilgi toplayanların "bilgi değerlendiriciler olarak hissetme" olasılıklarının daha yüksek olduğuna inanılırken, sistematik olarak bilgi toplayanların "bilgi değerlendiriciler" olma olasılıklarının daha yüksek olduğuna inanılmaktadır (Abubakar, Elrehail, Alatailat ve Elçi, 2019).

2.3.2. Karar Verme Süreci

2.3.2.1. Bireysel karar verme süreci

Bireysel karar verme süreci, bir kişinin bir sorunu algılamasıyla başlayan, verilerin toplanması ve işlenmesiyle devam eden ve alternatifler belirlendikten sonra uygun olanın seçilmesiyle sona eren bir süreçtir (Bingöllü, 2022). Karar verme sürecinin başlamasını ve yönlendirilmesini sağlayan bireydir. Bu açıdan karar verme sürecinde ve karar verme biçiminde etkili olan en önemli faktörler, bireyin yaşı, cinsiyeti, önceki kararları, eğitim durumu, benzer kişisel özellikleri ve öznel yaşantısıdır. Bireyin karar verme sürecini etkileyen diğer faktörler, kişinin yaşadığı toplum, etkileşim halinde olduğu diğer insanlar, alacak kararın türü ve kararın verilmesi gereken ortam olarak ifade edilebilir (March, 1994).

Kişilik, bir kişinin davranışsal özelliklerinin yanı sıra diğer insanların bir kişiyi nasıl algıladığının bir yansımasıdır. Ben insanın kendisini nasıl algıladığıdır (Koçyiğit ve Pamukçu, 2018). Bir örgütte karar verme sürecini ve tercih edilen tarzı etkileyen en önemli potansiyel faktör, yöneticinin kişiliğidir. Karar verme sürecinde liderin bireysel özellikleri onu diğer liderlerden ayırarak farklı kararlara yönlendirmektedir. Ailenin yapısı, liderin eğitim düzeyi ve bilgi düzeyi karar alma sürecinde etkili olan insan unsurlarını oluşturan alt başlıklar şeklinde ele alınabilir. Fakat tüm bu insan faktörlerinin benzerlik gösterdiği ahallerde dahi yöneticilerin kendi aralarında farklılık gösterdiği hatta aynı yöneticinin benzer koşullarda farklı bir karar verme stillerini tercih edebildiği unutulmamalıdır (Kurt, 2003).

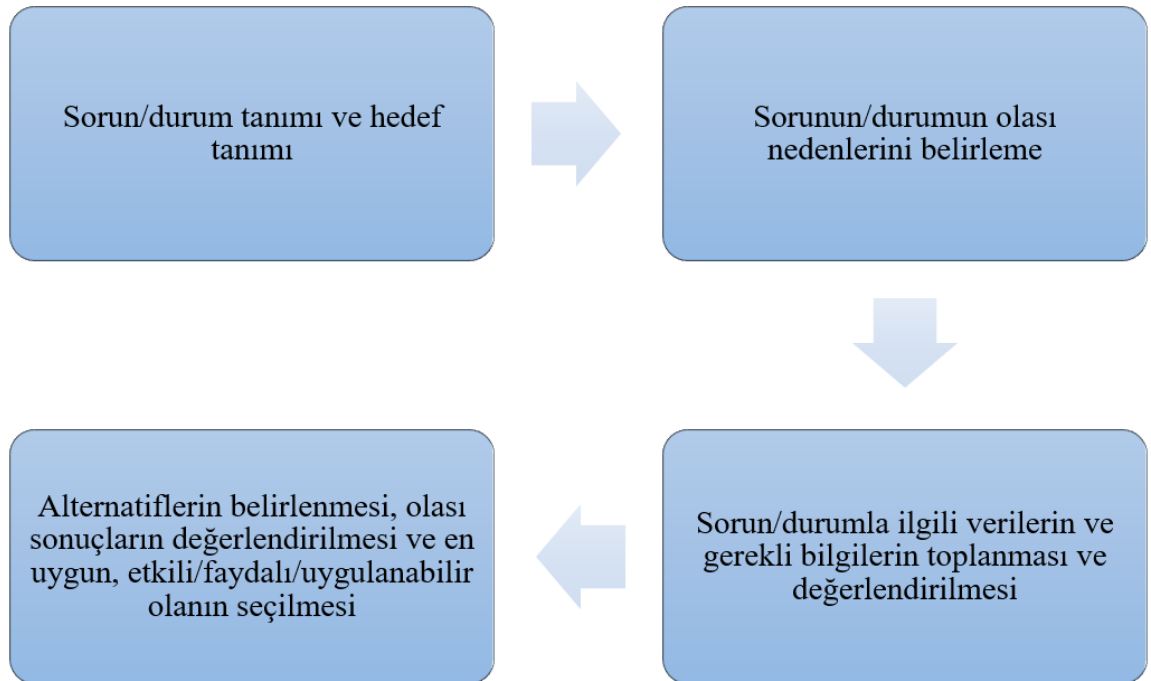
2.3.2.2. Örgütsel karar verme süreci

Her yönetim eylemi hem bir karar vermeyi hem de bu kararın uygulanmasını içerdiğinden, "karar verme" kuruluşlar için diğer süreçlerle özdeşleştirilemeyecek kadar önemlidir. Bu bağlamda, bir kararın doğruluğu ve güncelliğinin örgütsel başarının temeli olduğu söylenebilir ve karar verme sürecinin başarısının karar verici olarak başarı ile doğru

orantılı olduğu ve mantıksal olarak tartışılabilir (Tozlu, 2016). Örgütsel karar verme süreci; bir organizasyonun yapısı, kültürü ve ikliminden, yönetim tarzından ve organizasyonun izlediği politikalardan etkilenir. Örgütün yapısı ve büyüklüğü, karar verme davranışını ve kullanılan karar verme modelini etkileyen iki önemli faktördür. Bir kuruluştaki çalışanların, iş akışını ve işin yapılma şeklini doğrudan etkileyen kuruluştaki sorumluluklar ve yetkiler hakkında verdiği kararlar. Örgütteki değer ve normları, kuralları, çalışma yöntemlerini, çalışanlar arasındaki ilişkileri ve kurdukları iletişimi tanımlayan örgüt kültürü, işlerin nasıl yapıldığına dair fikir veren bir kavramdır. Bu nedenle, bir örgütün kültürü, o örgütte kararların nasıl alındığı konusunda çok önemli bir rol oynar (Erkmen, 2010).

2.3.3. Karar Verme Sürecinin Aşamaları

Literatürde birçok araştırmacı tarafından karar verme sürecinin aşamalarını farklı şekillerde ifade edilse de en genel ifadesi ile karar verme sürecinin aşamalarını dörde ayırmak mümkündür (Şekil 5).



Şekil 5. Karar verme süreci (Sucu, Dicle ve Saka, 2012'den uyarlanmıştır).

Netice itibariyle alınan kararlar, bilişsel bir sürecin, hem analitik hem de sezgisel karar verme süreçlerinin sonucudur. Kararların kapsamı, kararı veren kişinin bilgisine dayanmaktadır (Sucu vd., 2012).

2.3.4. Karar Verme Modelleri

Karar verme modeli, geleceğe yönelik seçim yapılmasını gerektiren durumları değişkenler ve parametreler kullanarak açıklayan ve aralarındaki ilişkiye göre en uygun seçimi yapan semboller bütünüdür (Koçel, 2003). Karar verirken davranışın ne şekilde ve hangi kıstaslar ölçüsünde oluştuğunu gösteren karar verme modellerine yönelik çeşitli anlayışlar vardır. Bunlar çalışmanın sıralı başlıklarına açıklanmaktadır.

2.3.4.1.Rasyonel ekonomik model

Geleneksel yaklaşım olarak da adlandırılan rasyonel ekonomik modele göre, makul bir şekilde akıl yürütmek ve kararlar almak için bütün bilgilerin ele alınması ve bir araya getirilmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle en doğru ve akılcı karar, verilerin bir veya birkaçına göre değil, ancak tüm verilere bakılarak ve bir bütün olarak değerlendirildiğinde verilebilir (Güngör, 2005). Bu model, karar verme süreci içindeki bütün aşamaları tanımlar. Söz konusu aşamaların nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin normlar oluşturur. Belli ve az sayıda problemi çözmek için kullanılabilir. Çünkü kararın birimini, kararın ortamını veya kararla ilgili tercih edilen eylemin karmaşıklığını hesaba katmaz (Rollinson, 2002).

2.3.4.2.Sınırlı rasyonel model

Sınırlı rasyonel model, rasyonel ekonomik modele dayanır. Bununla birlikte, sınırlı rasyonel model, bir karar vericinin rasyonel seçim koşulları için gerekli olan bilgi, beceri ve yetenekler düzeyine ve bilgileri işleyerek elde edebileceği bilgi seviyesine hiçbir zaman fiilen ulaşamayacağını belirtmektedir. Buna gerekçe olarak ise zaman, bilgi ve emek gibi

kaynakların sonsuz olamamasını veya yeterli olmamasını öne sürmektedir. Bu nedenle rasyonel karar modelinde olduğu gibi optimal noktayı aramaktansa zorlayıcı bir nokta aranır. En iyi veya ideal sonuç yerine tatmin edici sonuçları arar (Leblebici, 2008).

2.3.4.3.Zihinsel kestirmeler

Bu model gerçek sorunlara çözüm ararken aşırı bilgi yüklemesiyle başa çıkmak için basitleştirilmiş stratejiler şeklinde de açıklanabilir (Kahneman, Slovic, Slovic ve Tversky, 1982). Altay (2011), problem çözme ve karar vermenin zaman alıcı olması ve aşırı dikkat gerektirmesi nedeniyle karar vericilerin zihinsel kestirmelere başvurduklarını belirtmiştir. Bu şekilde, karar verici kompleks problem çözme tekniklerini daha basit yargılara dönüştürebilir. Bir kişinin karar vermesine yardımcı olan bu kısayollara zihinsel kestirmeler denilmektedir (Bakan ve Büyükbeşe, 2008).

2.3.4.4.Çöp tenekesi modeli

Bu model, rasyonel modelin pratikte uygulanamaması nedeniyle önerilmiştir. Durağan, sürekli, rutin ve neden-sonuç döngülerine dayalı bir yaklaşımdır. Belirsizlik durumunda kullanılır. Bu modelde problem, karar, karar vericiler, seçenekler ve karar verme çöpe atılmış olarak kabul edilir. Buna göre, dikkate alınan faktörler organizasyon içindedir ve uygun şartlar ortaya çıktığında, bunların birbirleriyle rastgele etkileşimleri neticesinde karar verilir. Bir başka anlatımla, karar vericilerin sayısı ve çabaları zaman içinde değiştiğinde ve seçenekler tam olarak anlaşılmadığında bu model tercih edilir. Karar vericiler, cazip buldukları çözüm sorunla eşleşene kadar bir kararı gerekli görmezler. Kararı kimin vereceği, sorunu kimin tanımlayacağı ve neye göre tanımlanacağı belli değil. Bu nedenle karar vermenin aşamaları diğer karar verme modeelerinde olduğu gibi tanımlanamaz (Tarter ve Hoy, 1998).

2.3.5. Karar Verme Stilleri Boyutları

Karar verme stili bir kişinin bir karar durumuna yaklaştığı, tepki verdiği ve hareket ettiği bir durumdur (Phillips, Pazienza ve Ferrin, 1984). Bireyler, bilgi toplama ve değerlendirmede tutarlı bir şekilde sezgisel veya tutarlı bir şekilde rasyonel olarak karar vermektedirler (Abubakar vd., 2019).

Sezgisel Karar Verme Stili: Sezgi, belirsiz bir duygu veya örnek veya ilişkiler hissi anlamına gelen bir kavramdır Bu kavram aynı zamanda bütüncül düşünme, anında içgörü, nasıl ulaşıldığını bilmeden cevabı görme (Thorne, 1990) veya önceki deneyimlerden kalıplanmış bilgi parçalarını ve biçimlerini hızla geri getirme tekniği olarak da adlandırılmaktadır (Seal, 1990). Karar vericiler, görünüşte bağlantısız gerçeklerdeki kalıpları, duyguları ve nesneleri hissedebilir. Sezgi ayrıca karar vericilere, bu tür ilişkilerin veya gerçeklerin neden var olduğunu anlamadan ilişkiler ve gerçekler sağlar (Abubakar vd., 2019). Karar vermede sezginin rolü iki aşamalı bir süreç olarak varsayılmıştır: (1) açık karar, duyguların kullanılmasıyla verilir; (2) örtülü karar, önceki kararlara atıfta bulunularak verilir (Bierman, Destrebecqz ve Cleeremans, 2005).

Rasyonel Karar Verme Stili: Dean ve Sharfman'a (1993) göre rasyonellik, karar verme sürecinde, kararlar alakalı verilerin bir araya gelme derecesini ve seçim yapılırken bu bilgilerin analizine güvenilmesini ifade eder. Karar verenler, karar vermeden evvel tüm alternatifler için bir dizi alternatif senaryo ve ihtimali göz önüne bulundurmak zorunda kalırlar (Busari ve Spicer, 2015). Bu rasyonel prosedürler, karar verenlerin kararlar alakalı kıstaslar oluşturmalarına, geniş kapsamlı alternatifler bir setin belirlenmesine ve öznel alternatiflerin objektif olarak değerlendirilmesine destek sağlamaktadır (Kaufmann, Kreft, Ehrgott, Reimann, 2012). Rasyonel karar verme, argümanların eleştirel değerlendirilmesini sağlar. Zaman ve bilinçli gayret gerektiren yapılandırılmış bir süreci kapsamaktadır (Fitzgerald, Mohammed ve Kremer, 2017). Sezgisel karar verme stilinin tam tersine, rasyonel karar vermede, muhtemel tüm karar seçeneklerinde temkinli ve metodik düşünceliliği kapsar (Abubakar vd., 2019).

2.4.İlgili Araştırmalar

Yerli ve yabancı literatürde kişilik özelliklerinin farklı değişkenlerle ele alındığı birçok araştırma olduğu görülmektedir. Kurt ve Nartgün'ün (2014) çalışmasında, 322 örnekleme Yönetici kişilik algısı ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda 54 maddeli bir ölçek geliştirilmiş olup deneme uygulamasındaki 8 madde düşük değer aldığı için nihai ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğe göre; yüksek puanlar alan yöneticilerin, personelin bakış açısıyla pozitif yönde kişilik algılarına sahip olduklarını; düşük puan alanların ise negatif yönde kişilik algılarına sahip olduğu söylenebilir.

Furnham ve Christoforou'un (2007) Oxford Mutluluk Envanteri tarafından ölçülen kişisel olarak bildirilen sürekli mutluluğun yordayıcılarının yanı sıra Morris (2004) tarafından önerilen çeşitli mutluluk türlerinin yordayıcılarını yeniden incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında toplamda 120 Kıbrıslı katılımcı dahil edilmiştir. Çalışmanın sonunda Dışadönüklük ve Nevrotikliğin sırasıyla mutlulukla pozitif ve negatif olarak ilişkili olduğu ve duygusal zeka özelliğinin mutluluğun pozitif bir göstergesi olduğu tespit edilmiştir.

Chamorro-Premuzic ve arkadaşları (2007) çalışmalarında, 112 kişilik bir örnekleme Beş Büyük kişilik özelliği, sürekli duygusal zeka ve mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonunda önceki bulgulara paralel olarak, Beş Büyük kişilik özelliğinden dördü, yani istikrar, dışadönüklük, vicdanlılık ve uyumluluk hem mutluluk hem de benzersiz varyansın %18'ini açıklayan hem mutluluk hem de duygusal zeka ile pozitif korelasyon göstermiştir.

Önen (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırma öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile duygusal zeka seviyelerinin stresle başa çıkma davranışları üzerindeki etkilerini incelemektedir. Araştırma 300 öğretmen adayı örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Yapılan istatistik analizler sonucunda öğretmen adaylarının duygusal zeka düzeyleri ile kişilik özelliklerinin stresle başa çıkma tarzlarını bütün boyutları ile etkilediği belirlenmiştir.

Polatçı ve Sobacı (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışma öğrencilerin kişilik özellikleri ve duygusal zeka düzeylerinin öğrenmiş güçlülük üzerindeki etkisini incelemeye yöneliktir. Araştırma ortaöğretim kurumlarında eğitimine devam eden 269 öğrenci

örneklemeyle yürütülmüştür. Araştırmanın sonunda kişilik özelliği ile duygusal zeka düzeyi arasında olumlu ve anlamlı bir ilişkinin olduğu buna göre öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin kişilik özelliklerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Duygusal zekanın yerli ve yabancı literatürde farklı değişkenlerle ele alındığı birçok araştırma bulunmaktadır. Lyons ve Schneider (2005) çalışmalarında yetenek temelli duygusal zekanın yönlerinin stres altındaki performansla ilişkisini incelemişlerdir. Çalışma kapsamında 126 lisans öğrencisine videoya kaydedilmiş zihinsel matematik ve konuşma görevleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yüksek duygusal zeka seviyelerinin meydan okuma değerlendirmelerini ve daha iyi performansı teşvik ettiği düşük duygusal zeka seviyelerinin tehdit değerlendirmelerini ve daha kötü performansı teşvik ettiği görülmüştür.

Kerr ve arkadaşları (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışma yönetsel duygusal zeka seviyeleri ile liderlik etkililiği derecelendirmesi arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Çalışma, Mayer Salovey Caruso duygusal zeka testinin duygusal zeka testinin büyük bir üretim organizasyonundaki 38 süpervizöre uygulanmasını içermektedir. Denetleyici liderliğin etkinliğine ilişkin derecelendirmeler, yönetici performansı ile ilgili soruları detaylandıran bir tutum anketindeki alt düzey derecelendirmeler yoluyla değerlendirilmiştir. Veriler, toplam 1.258 anket yanıtından derlenmiştir. Veri analizinin genel sonuçları, yönetsel duygusal zeka seviyeleri puanlarının yarısının, özellikle deneyimsel Duygusal Zeka alanındaki dallar olmak üzere, liderlik etkinliğinin güçlü bir göstergesi olarak hareket edebileceğini göstermektedir.

Erdoğan (2008) çalışmasında duygusal zeka bazı değişkenler çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırma 532 üniversite öğrencisi örnekleminde yürütülmüştür. Yapılan ampirik analiz neticesinde kız öğrencilerin duygusal zeka düzeyinin erkek öğrencilere kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek seviyede olduğu dışa dönük kişilik özelliği gösteren öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin de içe dönük kişilik özelliği gösterenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Güllüce ve İşcan (2010) çalışmalarında duygusal zeka ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu amaçla 68 farklı işletmede görev yapan 122 yöneticiye anket uygulanmış ve incelemeler neticesinde duygusal zeka ve mesleki tükenmişlik arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Faye, Kalra, Swamy, Shukla, Subramanyam ve Kamath (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışma özellikle empatiye odaklanan duygusal zekayı değerlendirmeyi; öfke düzeyini incelemeyi, tıp fakültesi mezunlarında öfke düzeyini duygusal zeka ve empati ile ilişkilendirmeyi amaçlamıştır. Çalışma kapsamında denekler, bilgilendirilmiş onam alındıktan sonra, yarı yapılandırılmış proforma ve Duygusal Bölüm Kendini Değerlendirme Kontrol Listesi, Çok Boyutlu Duygusal Empati Ölçeği ve Klinik Öfke Ölçeği dahil olmak üzere çeşitli ölçekler aracılığıyla rastgele değerlendirilmiştir. Veriler, kovaryans testi analizi ile çok değişkenli analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda göre Duygusal Bölüm Öz Değerlendirme kontrol listesinde, %70'ten fazlasının duygusal zekası zayıftır. Çalışmadaki evli erkekler daha özgüvenli ve empattır. Evde büyük bir sorunu olanlar, kendi duygularının ve başkalarının duygularının daha fazla farkındadır. Mezuniyet sonrası uzmanlık eğitim kurslarını gönüllü olarak seçen asistanlar (örneğin, tıp, cerrahi ve diğerleri), iş yükü daha az olanlar, eğlence etkinlikleri ve egzersiz için zamanı olanlar daha yüksek duygusal zeka puanı almıştır.

Cherry, Fletcher ve O'Sullivan (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışma duygusal zekanın tıp öğrencilerinin bağlanma stilleri ile klinik iletişim arasındaki ilişki üzerindeki etkisini değerlendirmek için yapılmıştır. Araştırmada tıp öğrencilerinden bağlanma ölçümleri kullanılarak, bağlanmadan kaçınma ve bağlanma kaygısı boyutsal puanları sağlayan 12 maddelik bir ölçüm ve duyguların algılanması, kullanılması, anlaşılması ve yönetilmesine yönelik 141 maddelik duygusal zeka ölçeği kullanılmıştır. 358 öğrenciden toplam 200'ünün (%55,9) katıldığı çalışmanın sonunda bağlanmadan kaçınma, toplam duygusal zeka puanları ile önemli ölçüde negatif korelasyon göstermiştir.

Fteiha ve Awwad (2020). Goleman'ın Duygusal Zeka Teorisini kullanarak 265 kişilik bir öğrenci grubunda duygusal zeka ile stresle başa çıkma tarzı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Elde edilen bulgular, motivasyon ve empati için duygusal zekanın en yüksek ortalama değerini göstermiştir. Çalışmanın sonunda çoğu öğrenci aktif problem ve duygusal başa çıkma davranışı göstermiştir. Ayrıca Aktif Duygusal ve Problem Başa Çıkma ile ilişkili alanlar için duygusal zeka ile stresle başa çıkma tarzı arasında güçlü, olumlu yönde ilişki bulunmuştur.

Yerli ve yabancı literatürde karar verme stillerinin farklı değişkenlerle ele alındığı birçok araştırma olduğu görülmektedir. Taşdelen'in (2001) gerçekleştirdiği çalışmada öğretmen adaylarının bazı psikolojik ve sosyal değişkenler karşısında karar verme stillerinin ele

alınmıştır. Çalışma, Pamukkale Üniversitesi'nde eğitim gören 451 öğrenci dahil edilmiştir. Verilerin, SPSS paket programı ile analiz edildiği çalışmada rasyonel karar verme stiline kendisiyle alakalı kararlarda etkili olan bireyin değerlendirmesi ve problemlerle baş etme seviyesinin değerlendirilmesi ile anlamlı şekilde ilişkide olduğu bağımlı karar verme stiline ise sosyal ve ekonomik düzey ile aile davranışı algısıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Galotti ve arkadaşları (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada lisans öğrencileri, bir üniversite bölümü seçme gibi potansiyel olarak yaşamı şekillendirecek bir kararın başlangıç aşamalarında ankete tabi tutulmuştur. Böylece bireysel farklılık değişkenleri (karar verme stilleri, planlama eğilimleri ve epistemolojik yönelimler), performansın bilişsel ölçütleri (örneğin, toplanan ve dikkate alınan bilgi miktarı) arasındaki ilişkileri incelenmiş ve karar verme sürecine yönelik duygusal tepkiler ve tanımlayıcı derecelendirmeler elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bireysel farklılıklar ve performans ölçümleri arasında çok az anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte, bireysel farklılıklar ölçümleri ile karar verme sürecine yönelik duygusal tepkiler veya tanımlayıcı derecelendirmeler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Allwood ve Salo (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışma, Rasyonel, Sezgisel, Bağımlı, Kaçınan ve Spontane dahil olmak üzere beş karar verme stiline her biri ile iki stres göstergesi (Algılanan stres ve Uyku kalitesi) arasındaki ilişkiyi, idari görevliler ve araştırmacılar arasında analiz etmiştir. Araştırma üç İsveç kamu kurumu: Ulusal Vergi kurulu, Sosyal Sigorta kurumu ve Polis kurumu'nda görev yapan toplam 472 katılımcı ile yürütülmüştür. Sonuçlar, Kaçınan stiline ve bir dereceye kadar Bağımlı stiline, daha yüksek Algılanan Stres ve daha kötü Uyku ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Kelecek ve arkadaşları (2013) tarafından sporcularda karar verme stillerinin incelenmesine yönelik gerçekleştirilen çalışmaya 55'i kadın 195'i erkek toplam 250 sporcu dahil edilmiştir. Elde edilen verilerin istatistiki analize tabi tutulduğu çalışmanın sonunda spor deneyimi ve cinsiyetin karar verme stillerini istatistiki olarak anlamlı şekilde etkilemediği sporcuların en fazla dikkatli karar verme stilini en az ise erteleyici karar verme stilini tercih ettiği görülmüştür.

Bavoľár ve Orosová (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışma Genel Karar Verme Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini Slovak lise ve üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem üzerinde incelemektedir. Çalışma ikinci olarak, karar verme stilleri ile a) karar

verme yeterlilikleri ve b) ruh sağığı arasındaki ilişkiyi geçerlilik kriteri olarak ele almaktadır. Katılımcılar 427 Slovak lise ve üniversite öğrencisinden (%64,6 kadın) oluşmaktadır. Çalışmanın sonunda Genel Karar Verme Ölçeği'nin iyi bir iç tutarlılık gösterdi ve orijinal faktör yapısı doğrulanmıştır. Ayrıca karar verme stilleri arasında düşük ama anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İki karar verme stili, genel karar verme yeterliliğinin (kaçınma ve spontane) önemli yordayıcıları olarak görev yaptı ve diğer ikisinin de ruh sağığını yordadığı bulunmuştur.

2.4.1. Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Karar Verme Stillerine Etkisi Üzerine Çalışmalar

Literatürde kişilik faktörleri duygusal zeka ile ilişkilendirilmiş önemli bir değışkendir (Antoñanzas, Salavera, Teruel, Sisamon, Ginto, Anaya ve Barcelona, 2014). Dolayısıyla duygusal zekâ, kişilik boyutlarından farklı ancak kişilikle yakından ilişkili bir kavramdır. Elliot ve Thrash (2002) dışadönüklük gibi belirli kişilik özelliklerinin olumlu duygusallıkla birleştğinde duygusal zeka ile pozitif yönde ilişkili olduğunu aksine, daha nevroitik özelliklerin ise olumsuz duygusallığa ve kaçınmacı bir mizaca sahip kişilere ait bir özellik olduğunu ve bu kişilerde nevroitik özelliklerin duygusal zeka ile negatif yönde ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde Mayer ve arkadaşları (2004) duygusal zeka ile uyumluluk, deneyime açıklık ve sorumluluk gibi kişilik faktörleri arasında olumlu yönde korelasyonlar olduğunu bildirmektedir. Lops ve arkadaşları (2003) da kişinin duygularını yönetme yeteneğı ile dışadönüklük gibi özellikler arasında bir ilişki bulmuşlardır.

Kişilik özelliklerinin karar verme tarzları üzerinde de güçlü bir etkisi vardır (Bajwa , Batool, Asma, Ali ve Ajmal, 2016). Kararlarla ilgili insan performansı, psikolojik, bilişsel ve normatif gibi çeşitli açılardan aktif araştırmaya tabi tutulmuştur. Psikolojik görüş, bireysel kararları, bireyin aradığı gereksinimler, tercihler ve ilkeler dizisine göre değıerlendirmektedir. Bilişsel görüşe göre, karar verme prosedürü, çevre ile etkileşime entegre edilmiş tutarlı bir süreç olarak kabul edilmektedir. Normatif bakış açısı ise karar verme mantığı ve rasyonellik ve yol açtığı değışmez seçim ile ilgili bireysel kararların analizidir (Kahneman ve Tversky, 1979). Rasyonel karar verme, kasıtlı olan, zihne yönelik,

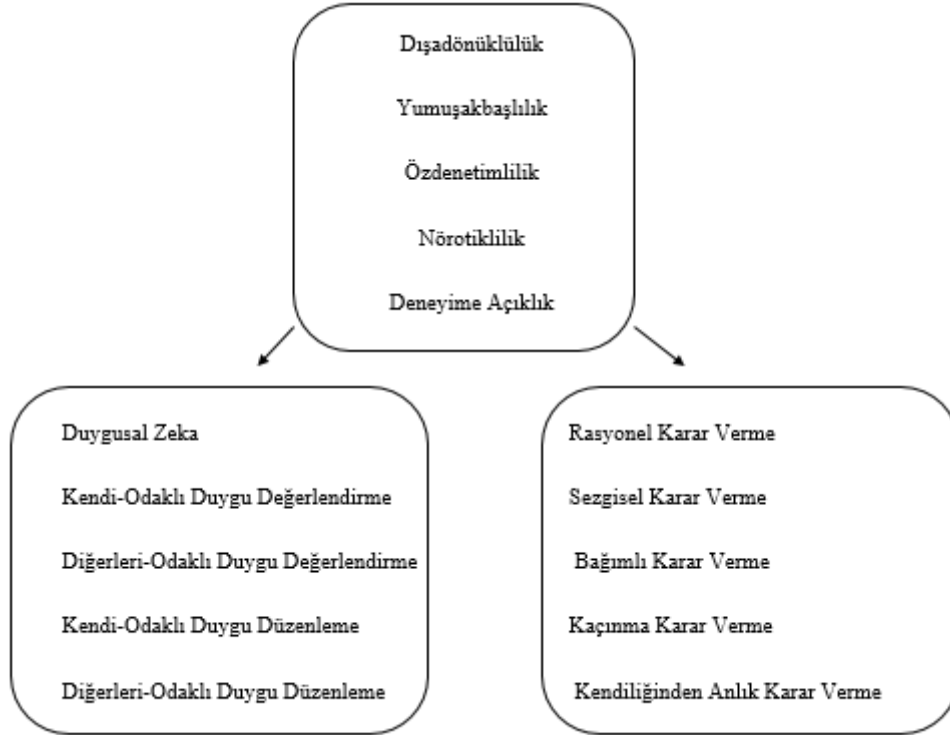
dinamik düzenlemedir. Tek bir amacı vardır ve kişinin gönüllü niyetleri tarafından yönlendirilmektedir (Iran-Nejad ve Gregg, 2001). Sezgisel karar verme, günlük faaliyetlerle ilgilenen, beyin tarafından yönlendirilen, dinamik düzenlemedir (IranNejad ve Gregg, 2001). Herhangi bir problem durumunda bu mod ilk müdahale eden moddur (Bowden ve JungBeeman, 2003). Yeniden üretilmiş davranışlar, basmakalıp tepkiler, alışkanlıklar ve bilinen çözüm rutinlerini mevcut bir duruma uyarlama, bu karar verme stilleri grubuna girmektedir (Bajwa vd., 2016). Bir karar verme durumuyla karşı karşıya kalan insanlar iyi bir seçim yapmaya çalışırken, her seçeneğin olumlu ve olumsuz yanlarını tartmalı ve tüm seçenekleri göz önünde bulundurmalıdır. Uygun seçim yapmak için, kişinin her alternatifin sonucunu tahmin etme kapasitesine sahip olması ve tüm bunların ışığında, o özel durum için hangi seçeneğin en iyi olduğunu bulması gerekmektedir (Reason, 1990). Bireyin nasıl düşündüğünü ve gerçeği nasıl algıladığını belirleyen kişilik ise karar alma sürecini etkilemektedir (Ay ve Karadal, 2003). Çalışma neticeleri doğrultusunda kişilik yapısının duygusal zekâ ve karar verme üstünde önemli bir etkiye sahip bir yapı olduğunu söylemek mümkündür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada duygusal zekâ, karar verme stili ve kişilik özellikleri olmak üzere üç değişken bulunmaktadır. Bu bağlamda kişilik özellikleri bağımsız değişken, duygusal zekâ ve karar verme stili ise bağımlı değişken olarak yer almıştır. Araştırmanın değişkenler ilişkisi aşağıda verilmiştir:



Şekil 6. Üç değişken arasındaki ilişkiyi gösteren tablo.

3.2.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, 2022-2023 Eğitim Öğretim yılında Kütahya ilinde görev yapan anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu çalışmada örneklem ise basit tesadüfi örneklem olarak belirlenmiştir. Bu yöntemin seçilmesindeki temel faktörler ise düşük maliyet gerektirmesi, evrenin geniş olması ve bunların yanı sıra uygulamada kolaylıktır.. Bütün kullanıcıların aynı durumda olduğu gözönüne alınarak; “Farklı Büyüklükteki Evrenler İçin Kuramsal Örneklem Büyüklükleri” (Balcı, 2018, s. 109) çizelgesine göre katılımcı sayısı belirlenmiştir. Kütahya İl Milli Eğitim Müdürlüğü resmi internet sitesinde yer alan 2019-2023 Stratejik Eylem Planı kitapçılarından alınan bilgiye göre; bu ilde 5752 öğretmen bulunmaktadır. Evrenin 5752 olduğu ve %5 hata payı %95 güven aralığında ve çalışmada oluşabilecek sorunlu veriler de düşünülerek 597 kişiye ulaşılmıştır. Analize uygun olmayan veriler çıkarıldığında; Kütahya'da bulunan okullarda, farklı dallarda çalışan 524 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanların özellikleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırmaya Katılanları Tanımlayıcı Özellikler

Cinsiyet	N	%
Kadın	286	54,6
Erkek	238	45,4
Yaş	N	%
18-25 yaş	49	9,4
26-40 yaş	251	47,9
41 yaş ve üzeri	224	42,7
Medeni Durum	N	%
Bekar	134	25,6
Evli	390	74,4
Eğitim Düzeyi	N	%
Lisans	402	76,7
Lisansüstü	122	23,3
Mesleki Kıdem	N	%
10 yıl ve altı	185	35,3
11-18 yıl	172	32,8
19 yıl ve üzeri	167	31,9
Toplam	524	100,0

Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında, %54,6'sının kadın, %45,4'ünün erkek olduğu; %9,4'ünün 18-25 yaş, %47,9'unun 26-40 yaş ve %42,7'sinin ise 41 yaş ve üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında, katılımcıların %76,7'sinin lisans mezunu, %23,3'ünün lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %35,3'ünün mesleki kıdemlerinin 10 yıl ve altında, %32,8'inin 11-18 yıl, %31,9'unun ise 19 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların mesleki kıdemlerinin ortalama 14,93 olduğu görülmektedir.

Tablo 2

Okul Türü Dağılımları

Okul Türü	N	%
Anaokulu	44	8,4
İlkokul	115	21,9
Ortaokul	169	32,3
Lise	196	37,4
Toplam	524	100

Katılımcıların okul türü dağılımlarına bakıldığında ise okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde homojen şekilde dağıldığı görülmektedir. Anaokulunda 44 (%8,4); İlkokulda 115 (%21,9) ; Ortaokulda 169 (%32,3); Lisede 196 (%37,4) görev yapan öğretmen katılmıştır. Kütahya İl Milli Eğitim Müdürlüğü resmi internet sitesinde yer alan 2019-2023 Stratejik Eylem Planı kitapçığından alınan bilgiye göre; Anaokulunda 365 (%6,3); İlkokulda 1225 (%21,3) ; Ortaokulda 1896 (%33,0); Lisede 2266 (%39,4) öğretmen görev yapmaktadır. Evren olan Kütahya ilinde görev yapan öğretmenlerin örneklem üzerindeki oranları ile resmi olarak farklı okul düzeylerinde görev yapan öğretmen oranları birbirlerine yakındır. “Sosyal Ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu” (Özen ve Gül, 2007) çalışmasında söz edilen; örneklemin evreninin bütün niteliklerini temsil eden yapıda olması, gözönünde bulundurularak; evrende yer alan farklı okul türlerinde çalışan öğretmen oranlarının örneklemimizle benzer oranlarda olması, çalışmanın gerçekçi sonuçlar çıkarmasına yardımcı olacaktır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması anket yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan anketler, katılımcılara elektronik ortamda sunulmuştur. Anket kapsamında dört bölüm mevcuttur. Bölümler aşağıda başlıklar halinde görülmektedir.

3.3.1. Kişisel Özellikler Formu

Birinci bölüm olan kişisel özellikler formunda, katılımcıları tanımlayıcı nitelikte sorular yer almaktadır. Bu sorular arasında cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, mesleki kıdem, görev yeri ve okul türü yer almaktadır.

3.3.2. Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği

Son bölümde yer alan Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği, Rammstedt ve John (2007) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlamasını ise Horzum ve arkadaşları (2017) yapmıştır. Beş alt boyutun yer aldığı ölçekte; “1 ve 6.maddeler dışadönüklük, 2 ve 7.maddeler yumuşakbaşlılık, 3 ve 8.maddeler özdenetim, 4 ve 9.maddeler nörotiklik, 5 ve 10.maddeler deneyime açıklık” alt boyutları ile beşli likert tipinde 10 ifade yer almaktadır. Üç farklı grupta yapılan çalışmada dilsel eşdeğerlik, çeviri geri çeviri ile geçerlik-güvenirlik işlemleri gerçekleştirilmiştir. İlk çalışma grubu için; İngilizce diline hakim ve çeviri geri çeviri aşamasında kişilik yapıları alanında çalışması bulunan psikolojik danışma ve rehberlik alanından 4 öğretim elemanı seçilmiştir. Diğer grupta ise dilsel eşdeğerlik için İngilizce öğretmenliği’nden 31 öğrenci seçilmiştir. Üçüncü çalışma grubunda 218 lise öğrencisi seçilmiştir. Ölçeğin faktöriyel ve yapı geçerliği ile ilgili analizler bu lise öğrencileri ile çalışılmıştır. Dilsel eşdeğerlilik çalışmasındaki bulgular incelendiğinde; Türkçe ile İngilizce orijinal form arasındaki korelasyonun çok yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıdaki bölümde ölçekten elde edilen verilerin güvenilirlik sonuçları bulunmaktadır. Söz konusu ölçeklerin sonuç yorumlanmasında aşağıdaki değer aralıkları baz alınmıştır (Özdamar, 2004):

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ aralığında ise bu ölçek güvenilir değildir,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ aralığında ise ölçek düşük güvenilirliktedir,
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ aralığında ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ aralığında ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 3

Kişilik Düzeyleri Ölçümüne Yönelik Güvenilirlik Katsayıları

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Dışadönüklülük	2	0,789
Yumuşakbaşlılık	2	0,770
Özdenetimlilik	2	0,768
Nörotiklilik	2	0,792
Deneyime Açıklık	2	0,829

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, Özdamar (2004) tarafından geliştirilen değer aralıkları baz alındığında; Cronbach's Alpha katsayıları gözönüne alınarak, .60-.80 aralığında yer alan “Dışadönüklülük, Yumuşakbaşlılık, Özdenetimlilik ve Nörotiklilik” kişilik özelliklerini yansıtan ifadelere verilen cevapların oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Bununla beraber, .829 puan alan “Deneyime açıklık” kişilik özelliklerini yansıtan ifadelere verilen cevapların yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir

3.3.3. Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeği

Pekaar ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen bu ölçeğin Sarıçam ve Çelik (2018) tarafından geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmıştır. 1-7. Maddeler kendi-odaklı duygu değerlendirme; 8-14. Maddeler diğerleri-odaklı duygu değerlendirme; 15-21. Maddeler kendi-odaklı duygu düzenleme ve 22-28. Maddeler diğerleri-odaklı duygu düzenleme olmak üzere toplam dört adet alt boyut yer almaktadır. Türkçe çeviri çalışmasında dilsel

geçerlilik için ön deneme uygulaması yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin dört boyutlu varyansın %68'ini açıkladığı görülmüştür (Sarıçam ve Çelik, 2018).

Tablo 4

Duygusal Zeka Düzeyleri Ölçümüne Yönelik Güvenilirlik Katsayıları

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Duygusal Zeka	28	0,943
Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	7	0,919
Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	7	0,913
Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	7	0,856
Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	7	0,890

Tablo incelendiğinde; Özdamar (2004)'ün belirttiği değer aralıkları gözönüne alındığında; Cronbach's Alpha katsayıları incelendiğinde, “Duygusal Zeka Ölçeği” ile “Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme”, “Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme”, Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme” ve “Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme” alt ölçeği .80 puanından yüksek olduğu için, içerisinde yer alan ifadelere verilen cevapların yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

3.3.4. Karar Verme Stilleri Ölçeği

Bu bölümdeki ifadeler Scott ve Bruce (1995) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlanmasını ise Taşdelen (2002) yapmıştır. Bu ölçekte ilk 5 madde rasyonel karar verme, 6 ile 10.maddeler arası sezgisel karar verme, 11 ile 15.maddeler arası bağımlı karar verme, 16 ile 20.maddeler arası kaçınmacı karar verme, 21 ile 25.maddeler arası kendiliğinden/ani karar verme olmak üzere beş boyut ve 25 maddeden oluşmaktadır. Bunlar 5'li Likert ölçeği tipinde yapılandırılmıştır. Orijinal form öncelikle Türkçe'ye çevrilmiş ve alanında uzman üç öğretim üyesi tarafından kontrol sağlanmıştır. Edinilen çeviri ile orijinal form İngilizce öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanmış ve pearson korelasyon katsayısı çıkarılmış, (n=38), $r=727$ ve $p<0.01$ şeklinde bulunmuştur (Taşdelen, 2022)

Tablo 5

Karar Verme Stilleri Ölçümüne Yönelik Güvenilirlik Katsayıları

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Rasyonel Karar Verme	5	0,893
Sezgisel Karar Verme	5	0,874
Bağımlı Karar Verme	5	0,799
Kaçınma Karar Verme	5	0,889
Kendiliğinden Anlık Karar Verme	5	0,831

Yukarıdaki tabloya göre; Özdamar (2004)'ün belirttiği değer aralıklarına bakarak, Cronbach's Alpha katsayılarına bakıldığında, .799 puan olan “Bağımlı Karar Verme” stilini yansıtan ifadeler verilen cevapların oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Bununla beraber, .80 puan üstünde yer alan “Rasyonel Karar Verme”, “Sezgisel Karar Verme”, “Kaçınma Karar Verme” ve “Kendiliğinden Anlık Karar Verme” stilini yansıtan ifadeler verilen cevapların da yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir.

3.4. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler

Bu çalışmada kullanılan veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. SPSS 25.0 istatistik programında bu veriler; tanımlayıcı istatistiki analizler, frekans analizi, normallik testi, güvenilirlik analizi, regresyon analizi, Pearson Korelasyon analizi, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) ile çözümlenmiştir.

Çalışmada uyguladığımız Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği, Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeği ve Karar Verme Stilleri Ölçeği alt boyutu ve maddelerin ortalama puan ($\bar{X}$) ve standart sapmaları (SS) ortaya koyulmuştur. (Büyüköztürk, 2018)'e göre; 30 veya daha fazla örnekleme normal dağılım gösterdiği kabul edilir ve parametrik testler tercih edilir. Aynı zamanda demografik değişken durumları da 30'u aştığı için aynı durum söz konusudur. Anlamlılık değeri olarak .05 olarak belirlenmiştir. Korelasyon analizini değerlendirmek için ise farklı değerler bulursa da büyük çoğunlukla $0,01 < r < 0,29$ aralığında düşük seviye, $0,30 < r < 0,70$ aralığında orta seviye, $0,71 < r < 0,99$ aralığında yüksek seviye düzeyde ilişki olduğu yorumlanmaktadır (Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2006).

Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği'nde 5 li skalaya göre “1-Hiçbir zaman”, “2- Nadiren”, “3-Bazen”, “4-Sık Sık”, “5- Her zaman” değerleri gözönüne alınarak $5.00 - 1.00 = 4.00$ puanlık bir genişliğe yayılmıştır. Ortalamaların yorumlanmasında şu ölçütler belirlenmiştir: 1.00-1.79 arası “Hiçbir zaman”, 1.80-2.59 arası “Nadiren”, 2.60-3.39 arası “Bazen”, 3.40-4.19 arası “Sık Sık”, 4.20-5.00 arası “Her zaman” düzeyidir. Alt boyutların puanları toplam ortalamadaki alt boyutta madde sayısına bölünerek bulunabilir. Beş Faktörlü Kişilik Ölçeğindeki tüm alt boyutlar 2 maddeden oluşmaktadır.

Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeği'nde Kullanılan Likert tipi ölçeklerde Tamamıyla Katılmıyorum'dan Tamamıyla Katılıyorum'a doğru 1, 2, 3, 4, 5 değerleri verilerek bulunmaktadır. Buna göre sonuçlar; $5.00 - 1.00 = 4.00$ puanlık bir genişliğe dağılmıştır. Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeği; “Tamamıyla Katılmıyorum”: 1 (1.00-1.79), “Katılmıyorum”: 2 (1.80-2.59), “Kararsızım”: 3 (2.60-3.39), “Katılıyorum”: 4 (3.40-4.19), “Tamamıyla Katılıyorum”: 5 (4.20-5.00) şeklindedir.

Karar verme stili ölçeği de; “Kesinlikle katılmıyorum”: 1 (1.00-1.79), “ Katılmıyorum”: 2 (1.80- 2.59), “Kararsızım”: 3 (2.60-3.39), “Katılıyorum”: 4 (3.40-4.19), “Kesinlikle katılıyorum”: 5 (4.20-5.00) şeklinde puanlandırılmıştır. Alt boyutların puanları alt boyutta madde sayısına bölünerek bulunabilir

Çalışmanın bu kısmında, anket uygulaması sonucunda elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğuna yönelik elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Normallik testinin yorumlanmasında George ve Mallery'in (2010) ifade ettiği değer aralığı baz alınmıştır. Buna göre, skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerlerinin -2.00 ile +2,00 arasında olması durumunda verilerin normal dağılıma uyduğu kabul edilmektedir.

Tablo 6

Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Çarpıklık	Basıklık
Dışadönüklülük	1,316	,810
Yumuşakbaşlılık	1,144	,010
Özdenetimlilik	,650	-,915
Nörotiklilik	,468	-1,020
Deneyime Açıklık	,672	-,702
Duygusal Zeka	-,818	1,585

Tablo 6'nın devamı

Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,915	1,010
Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,826	1,272
Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	-,321	-,266
Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	-,309	-,009
Rasyonel Karar Verme	-1,348	1,701
Sezgisel Karar Verme	-,963	1,322
Bağımlı Karar Verme	-,349	-,697
Kaçınma Karar Verme	,292	-,756
Kendiliğinden Anlık Karar Verme	,448	-,188

Yukarıdaki tabloda, normallik test sonuçları görülmektedir. Tabloya göre, George ve Mallery'in (2010) belirttiği kriterler çerçevesinde; Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin -2 ila +2 aralığında olmasından dolayı verilerin normal dağılıma uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, çalışmada parametrik test yöntemleri kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerine Yönelik Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, ankette yer alan ölçek ve alt boyutlarına yönelik betimsel istatistikler bulunmaktadır. Kişilik Özellikleri ölçeğinden elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 7

Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarına Yönelik Betimsel İstatistikler

	$\bar{X}$	SS
Dışadönüklülük	3,82	2,261
Yumuşakbaşlılık	4,08	2,497
Özdenetimlilik	4,72	2,570
Nörotiklilik	4,96	2,404
Deneyime Açıklık	4,56	2,441

Yukarıdaki tabloda, ölçek ve alt boyutlarına yönelik betimsel istatistikler yer almaktadır. Buna göre, dışadönüklüğün ($\bar{X}=3,82$); yumuşakbaşlılığın ($\bar{X}=4,08$); özdenetimliliğin ($\bar{X}=4,72$); nörotikliliğin ($\bar{X}=4,96$) ve deneyime açıklığın ($\bar{X}=4,56$) olduğu görülmektedir. Bu değerler her bir boyut madde sayısına (Her alt boyutlarda 2 madde var) bölündüğünde kullandığımız 5’li skalaya göre sonuçlandığında ve katılımcıların aldıkları puanlar gözönüne alınarak alt boyutların hepsi “Nadiren” düzeyindedir. Horzum ve arkadaşları (2017)’nin ölçeğin kullanımında belirttiği; “Puan arttıkça alt boyut özelliği artmakta, puan azaldıkça alt boyut özelliği azalmaktadır” kriterlerine göre en az sergilenen kişilik özelliğinin dışadönüklük, en fazla sergilenen kişilik özelliğinin ise nörotiklik olduğunu söyleyebiliriz.

4.2. Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeylerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde; araştırmanın Duygusal Zeka ölçeğinin tamamından ve alt boyutlarından aldıkları puanların betimsel bulguları verilmiştir. Duygusal Zeka tamamı ve alt boyutları olan “kendi-odaklı duygu değerlendirme, diğerleri-odaklı duygu değerlendirme, kendi odaklı duygu düzenleme ve diğerleri-odaklı duygu düzenleme” betimsel istatistikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 8

Duygusal Zeka Alt Boyutlarına Yönelik Betimsel İstatistikler

	$\bar{X}$	SS
Duygusal Zeka	100,68	18,679
Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	26,62	6,103
Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	26,39	5,547
Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	23,57	5,888
Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	24,10	5,695

Yukarıdaki tabloda; duygusal zeka ($\bar{X}=100,68$) olduğu görülmektedir. Duygusal zeka içerisinde yer alan kendi-odaklı duygu değerlendirme ($\bar{X}=26,62$); diğerleri-odaklı duygu değerlendirmenin ($\bar{X}=26,39$); kendi-odaklı duygu düzenlemenin ($\bar{X}=23,57$); diğerleri-odaklı duygu düzenlemenin ($\bar{X}=24,10$) olduğu görülmektedir. Her alt boyutta 7 madde bulunmakta olup bu puanlar madde sayısına göre 5’li skala gözönüne alınarak veriler değerlendirilebilir. 28 madden oluşan Duygusal Zeka ölçeği madde ortalaması ($\bar{X}=3,59$) ile “Katılıyorum” düzeyindedir. Alt boyut toplam ortalamasını madde sayısına böldüğümüzde çıkan sonuçlara göre alt boyutlardan sadece Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme “Kararsızım” seviyesinde olup diğer 3 alt madde “Katılıyorum” seviyesindedir. Sarıçam ve Çelik (2018) tarafından geçerlilik-güvenilirlik çalışması yapılan ölçekten ilgili boyuta ait maddeleri toplayarak alt boyutlara göre puan alınabildiği gibi toplam duygusal zekâ puanı alınabilmektedir. Ayrıca, “Artan puanlar kendi ve diğerleri odaklı duygusal zekânın arttığını göstermektedir”, ifadelerine göre en çok özelliğini gördüğümüz alt boyut “Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme” iken, en az görülen “Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme” alt boyutudur.

4.3. Öğretmenlerin Karar Verme Stillerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde; araştırmanın Karar Verme Stilleri ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların betimsel bulguları verilmiştir. Ölçeğin alt boyutları olan “Rasyonel Karar Verme, Sezgisel Karar Verme, Bağımlı Karar Verme, Kaçınma Karar Verme, Kendiliğinden Anlık Karar Verme” betimsel istatistikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 9

Karar Verme Stilleri Alt Boyutlarına Yönelik Betimsel İstatistikler

	$\bar{X}$	SS
Rasyonel Karar Verme	19,94	4,057
Sezgisel Karar Verme	18,76	4,152
Bağımlı Karar Verme	15,41	4,711
Kaçınma Karar Verme	12,76	5,199
Kendiliğinden Anlık Karar Verme	12,91	4,672

Karar verme stillerine yönelik elde edilen sonuçlarda ise rasyonel karar verme ($\bar{X}=19,94$); sezgisel karar vermenin ($\bar{X}=18,76$); bağımlı karar vermenin ($\bar{X}=15,41$); kaçınma karar vermenin ($\bar{X}=12,76$) ve kendiliğinden anlık karar vermenin ($\bar{X}=12,91$) olduğu görülmektedir. Yöntem bölümünde bahsedilen, alt boyutların madde sayısına böldüğümüzde çıkan sonuçlara göre rasyonel karar verme ve sezgisel karar verme alt boyutları “Katılıyorum” düzeyindedir. Bağımlı karar verme “Kararsızım” düzeyinde iken; Kaçınma Karar Verme ve kendiliğinden karar verme “Katılmıyorum” düzeyindedir. Taşdelen (2002) ‘nin Türkçe’ye çevirdiği ölçeğin kullanımına göre; puan artışında katılımcıların o stilde olduğu varsayımına göre, katılımcıların daha çok rasyonel karar verme stiline bulunduğu ifade edilebilir.

4.4. Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka İle Olan İlişkisine Yönelik Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu kısmında, “dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik, nörotiklilik ve deneyime açıklık” kişilik özelliklerinin duygusal zeka ve alt boyutları olan “kendi-odaklı duygu değerlendirme, diğerleri-odaklı duygu değerlendirme, kendi odaklı duygu düzenleme ve diğerleri-odaklı duygu düzenleme” arasındaki ilişkinin korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 10

Kişilik Özellikleri İle Duygusal Zeka Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

	Duygusal Zeka	Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	Diğerleri- Odaklı Duygu Değerlendirme	Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	Diğerleri- Odaklı Duygu Düzenleme
Dışadönüklük	-,670**	-,665**	-,641**	-,521**	-,612**
Yumuşakbaşlılık	-,548**	-,557**	-,556**	-,430**	-,481**
Özdenetimlilik	-,552**	-,550**	-,556**	-,412**	-,524**
Nörotiklilik	-,513**	-,513**	-,529**	-,446**	-,480**
Deneyime Açıklık	-,541**	-,519**	-,463**	-,387**	-,486**

** Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin duygusal zeka ile olan ilişkisinin korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre;

Dışadönüklük ile duygusal zeka ($r=-,670$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,665$, $p<,01$), diğerleri-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,641$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu düzenleme ($r=-,521$, $p<,01$) ve diğerleri-odaklı duygu düzenleme ($r=-,612$, $p<,01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Yumuşakbaşlılık ile duygusal zeka ($r=-,548$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,557$, $p<,01$), diğerleri-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,556$, $p<,01$), kendi-odaklı

duygu düzenleme ($r=-,430$, $p<,01$) ve kendi-odaklı duygu düzenleme ($r=-,481$, $p<,01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Özdenetimlilik ile duygusal zeka ($r=-,552$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,550$, $p<,01$), diğerleri-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,556$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu düzenleme ($r=-,412$, $p<,01$) ve diğerleri-odaklı duygu düzenleme ($r=-,524$, $p<,01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Nörotiklilik ile duygusal zeka ($r=-,513$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,513$, $p<,01$), diğerleri-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,529$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu düzenleme ($r=-,446$, $p<,01$) ve diğerleri-odaklı duygu düzenleme ($r=-,480$, $p<,01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Deneyime açıklık ile duygusal zeka ($r=-,541$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,519$, $p<,01$), diğerleri-odaklı duygu değerlendirme ($r=-,463$, $p<,01$), kendi-odaklı duygu düzenleme ($r=-,387$, $p<,01$) ve diğerleri-odaklı duygu düzenleme ($r=-,486$, $p<,01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

4.5. Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri İle Olan İlişisine Yönelik Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu kısmında, “dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik, nörotiklilik ve deneyime açıklık” kişilik özelliklerinin “rasyonel karar verme, sezgisel karar verme, bağımlı karar verme, kaçınma karar verme ve kendiliğinden anlık karar verme” stili arasındaki ilişkinin korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 11

Kişilik Özellikleri İle Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişinin Korelasyon Analizi Sonuçları

	Rasyonel Karar Verme	Sezgisel Karar Verme	Bağımlı Karar Verme	Kaçınma Karar Verme	Kendiliğinden Anlık Karar Verme
Dışadönüklük	-,522**	-,465**	-,382**	-,330**	-,414**
Yumuşakbaşlılık	-,377**	-,360**	-,304**	-,296**	-,302**

Tablo 11'in devamı

Özdenetimlilik	,441**	,351**	,351**	,244**	,292**
Nörotiklilik	,529**	,471**	,396**	,311**	,384**
Deneyime	,429**	,337**	,262**	,259**	,319**
Açıklık					

** Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin karar verme stilleri ile olan ilişkisinin korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre;

Dışadönüklülük ile rasyonel karar verme ($r=-,522$, $p<,01$), sezgisel karar verme ($r=-,465$, $p<,01$), bağımlı karar verme ($r=-,382$, $p<,01$), kaçınma karar verme ($r=-,330$, $p<,01$) ve kendiliğinden anlık karar verme ($r=-,414$, $p<,01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Yumuşakbaşlılık ile rasyonel karar verme ($r=-,377$, $p<,01$), sezgisel karar verme ($r=-,360$, $p<,01$), bağımlı karar verme ($r=-,304$, $p<,01$), kaçınma karar verme ($r=-,296$, $p<,01$) ve kendiliğinden anlık karar verme ($r=-,302$, $p<,01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Özdenetimlilik ile rasyonel karar verme ($r=,441$, $p<,01$), sezgisel karar verme ($r=,351$, $p<,01$), bağımlı karar verme ($r=,351$, $p<,01$), kaçınma karar verme ($r=,244$, $p<,01$) ve kendiliğinden anlık karar verme ($r=,292$, $p<,01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Nörotiklilik ile rasyonel karar verme ($r=,529$, $p<,01$), sezgisel karar verme ($r=,471$, $p<,01$), bağımlı karar verme ($r=,396$, $p<,01$), kaçınma karar verme ($r=,311$, $p<,01$) ve kendiliğinden anlık karar verme ($r=,384$, $p<,01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Deneyime açıklık ile rasyonel karar verme ($r=,429$, $p<,01$), sezgisel karar verme ($r=,337$, $p<,01$), bağımlı karar verme ($r=,262$, $p<,01$), kaçınma karar verme ($r=,259$, $p<,01$) ve kendiliğinden anlık karar verme ($r=,319$, $p<,01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

4.6. Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyleri Üzerine Etkisinin Bulguları

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin duygusal zeka toplam boyutu ve alt boyutlarının üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Kişilik özelliklerinin duygusal zeka üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçlarındam elde edilen bulgular Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r ²	F	p
Dışadönüklülük	Duygusal Zeka	-,248	-4,558	,000	,744	,553	128,113	,00
Yumuşakbaşlılık	Duygusal Zeka	-,156	-2,731	,007				
Özdenetimlilik	Duygusal Zeka	-,226	-5,059	,000				
Nörotiklilik	Duygusal Zeka	-,066	-1,653	,099				
Deneyime Açıklık	Duygusal Zeka	-,169	-3,925	,000				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin duygusal zeka üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde duygusal zeka üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=128,113$). Kişilik özelliklerinin duygusal zekayı açıklama varyansının yüzde %55,3 olduğu görülmektedir. Modelde, dışadönüklük ($t=-4,558$, $p=,000$), yumuşakbaşlılık ($t=-2,731$, $p=,007$), özdenetimliliğin ($t=-5,059$, $p=,000$) ve deneyime açıklığın ($t=-3,925$, $p=,000$) duygusal zeka üzerine negatif etkisinin olduğu görülmektedir. Buna karşın nörotikliliğin ($t=-1,653$, $p=,099$) duygusal zeka üzerine etkisinin ise anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece nörotikliliğin duygusal zeka üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Dışadönüklülük, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik ve deneyime açıklığın duygusal zeka üzerine etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir.

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin duygusal zeka alt boyutlarından olan kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13

Kişilik Özelliklerinin Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r^2	F	p
Dışadönüklülük	Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,170	-2,658	,008	,620	,384	64,585	,00
Yumuşakbaşlılık	Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,166	-2,475	,014				
Özdenetimlilik	Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,257	-4,905	,000				
Nörotiklilik	Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,043	-,923	,356				
Deneyime Açıklık	Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,077	-1,511	,131				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=64,585$). Kişilik özelliklerinin kendi-odaklı duygu değerlendirmeyi açıklama varyansının yüzde %38,4 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklülük ($t=-2,658$, $p=,008$), yumuşakbaşlılık ($t=-2,475$, $p=,014$), özdenetimliliğin ($t=-4,905$, $p=,000$) kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine negatif etkisinin olduğu görülmektedir. Buna karşın nörotiklilik ($t=-,923$, $p=,356$) ve deneyime açıklığın ($t=-1,511$, $p=,131$) kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin ise anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece nörotiklik ve deneyime açıklığın kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Dışadönüklülük, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik alt boyutlarının ise anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür.

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin duygusal zeka alt boyutlarından olan diğerleri-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 14

Kişilik Özelliklerinin Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r^2	F	p
Dışadönüklülük	Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,198	-3,074	,002	,612	,375	62,159	,00
Yumuşakbaşlılık	Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,145	-2,144	,032				
Özdenetimlilik	Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,147	-2,774	,006				
Nörotiklik	Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,022	-,465	,642				
Deneyime Açıklık	Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	-,196	-3,833	,000				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin diğerleri-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde diğerleri-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=62,159$). Kişilik özelliklerinin diğerleri-odaklı duygu değerlendirmeyi açıklama varyansının yüzde %37,5 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklülük ($t=-3,074$, $p=,002$), yumuşakbaşlılık ($t=-2,144$, $p=,032$), özdenetimlilik ($t=-2,774$, $p=,006$) ve deneyime açıklığın ($t=-3,833$, $p=,000$) diğerleri-

odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin negatif yönde olduğu görülmektedir. Buna karşın nörotikliliğin ($t=-,465$, $p=,642$) diğerleri-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece nörotikliliğin diğerleri-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin duygusal zeka alt boyutlarından olan kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 15

Kişilik Özelliklerinin Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r^2	F	p
Dışadönüklülük	Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	-,163	-2,485	,013	,592	,351	55,913	,00
Yumuşakbaşlılık	Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	-,083	-1,206	,228				
Özdenetimlilik	Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	-,228	-4,239	,000				
Nörotiklilik	Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	-,109	-2,252	,025				
Deneyime Açıklık	Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	-,115	-2,207	,028				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde kendi -odaklı duygu düzenleme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=55,913$). Kişilik özelliklerinin kendi-odaklı duygu düzenlemeyi açıklama varyansının yüzde %35,1 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklülük ($t=-2,485$, $p=,013$), özdenetimlilik ($t=-4,239$, $p=,000$), nörotiklilik ($t=-2,252$, $p=,025$) ve deneyime açıklığın ($t=-2,207$, $p=,028$) kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin negatif yönde olduğu görülmektedir. Buna karşın

yumuşakbaşlılığın ($t=-1,206$, $p=,228$) kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece yumuşakbaşlılığın kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Nörotiklik, dışadönüklülük, özdenetimlilik ve deneyime açıklığın ise kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir.

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin duygusal zeka alt boyutlarından olan diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 16

Kişilik Özelliklerinin Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r^2	F	p
Dışadönüklülük	Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	-,270	-4,078	,000	,580	,336	52,456	,00
Yumuşakbaşlılık	Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	-,107	-1,535	,125				
Özdenetimlilik	Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	-,087	-1,599	,111				
Nörotiklik	Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	-,037	-,754	,451				
Deneyime Açıklık	Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	-,164	-3,125	,002				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=52,456$). Kişilik özelliklerinin diğerleri-odaklı duygu düzenlemeyi açıklama varyansının yüzde %33,6 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklüğün diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin negatif yönde olduğu ortaya çıkmıştır ($t=-4,078$, $p=,000$). Bununla beraber, deneyime açıklığın diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin benzer şekilde negatif yönde olduğu

görülmektedir ($t=-3,125$, $p=,002$). Buna karşın yumuşakbaşlılığın ($t=-1,535$, $p=,125$), özdenetimliliğin ($t=-1,599$, $p=,111$), nörotikliliğin ($t=-,754$, $p=,451$) diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece dışadönüklük ve deneyime açıklığın diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Nörotiklilik, yumuşakbaşlılık, özdenetimliliğin diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

4.7. Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri Üzerine Etkisinin Bulguları

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin Karar verme stilleri alt boyutları üzerine etkisinin bulguları yer almaktadır. Kişilik özelliklerinin karar verme stilleri alt boyutlarından olan rasyonel karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları Tablo 17’de yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 17

Kişilik Özelliklerinin Rasyonel Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r^2	F	p
Dışadönüklülük	Rasyonel Karar Verme	-,394	-5,725	,000	,533	,284	41,120	,00
Yumuşakbaşlılık	Rasyonel Karar Verme	-,050	-,691	,490				
Özdenetimlilik	Rasyonel Karar Verme	-,001	-,014	,989				
Nörotiklilik	Rasyonel Karar Verme	-,039	-,765	,444				
Deneyime Açıklık	Rasyonel Karar Verme	-,102	-1,867	,062				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin rasyonel karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde

rasyonel karar verme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=41,120$). Kişilik özelliklerinin rasyonel karar vermeyi açıklama varyansının yüzde %28,4 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklüğün rasyonel karar verme üzerine etkisinin negatif yönde olduğu ortaya çıkmıştır ($t=-5,725$, $p=,000$). Bununla beraber, yumuşakbaşlılığın ($t=-,691$, $p=,490$), özdenetimliliğin ($t=-,014$, $p=,989$), nörotikliliğin ($t=-,765$, $p=,444$) ve deneyime açıklığın ($t=-1,867$, $p=,062$) rasyonel karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece dışadönüklüğün rasyonel karar verme üzerine etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Nörotiklilik, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik ve deneyime açıklığın rasyonel karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin karar verme stilleri alt boyutlarından olan sezgisel karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 18

Kişilik Özelliklerinin Sezgisel Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r^2	F	p
Dışadönüklülük	Sezgisel Karar Verme	-,227	-3,045	,002	,400	,160	19,677	,00
Yumuşakbaşlılık	Sezgisel Karar Verme	-,080	-1,020	,308				
Özdenetimlilik	Sezgisel Karar Verme	-,018	-,288	,774				
Nörotiklilik	Sezgisel Karar Verme	-,103	-1,886	,060				
Deneyime Açıklık	Sezgisel Karar Verme	-,030	-,514	,608				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin sezgisel karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde sezgisel karar verme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=19,677$). Kişilik özelliklerinin sezgisel karar vermeyi açıklama varyansının yüzde %16 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklüğün sezgisel karar verme üzerine etkisinin negatif yönde olduğu ortaya çıkmıştır ($t=-3,045$, $p=,002$). Bununla beraber, yumuşakbaşlılığın ($t=-1,020$, $p=,308$), özdenetimliliğin ($t=-,288$, $p=,774$), nörotikliliğin ($t=-,103$, $p=,060$) ve deneyime açıklığının ($t=-,514$, $p=,608$) sezgisel karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece dışadönüklüğün sezgisel karar verme üzerine etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Nörotiklilik, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik ve deneyime açıklığının sezgisel karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin karar verme stilleri alt boyutlarından olan bağımlı karar verme üzerine etkisinin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 19

Kişilik Özelliklerinin Bağımlı Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r^2	F	p
Dışadönüklülük	Bağımlı Karar Verme	,436	6,001	,000	,451	,203	26,460	,00
Yumuşakbaşlılık	Bağımlı Karar Verme	-,086	-1,129	,259				
Özdenetimlilik	Bağımlı Karar Verme	,131	2,193	,029				
Nörotiklilik	Bağımlı Karar Verme	,001	,009	,992				
Deneyime Açıklık	Bağımlı Karar Verme	-,016	-,271	,786				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin bağımlı karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde bağımlı karar verme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=26,460$). Kişilik özelliklerinin bağımlı karar vermeyi açıklama varyansının yüzde %20,3 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklüğün bağımlı karar verme üzerine etkisinin pozitif yönde olduğu ortaya çıkmıştır ($t=6,001$, $p=,000$). Bununla beraber, yumuşakbaşlılığın ($t=-1,129$,

p=,259), nörotikliliğin (t=,009, p=,992) ve deneyime açıklığının (t=,271, p=,786) bağımlı karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Özdenetimliliğin ise bağımlı karar verme üzerine etkisinin pozitif yönde olduğu görülmektedir (t=2,193, p=,029).

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece dışadönüklük ve özdenetimliliğin bağımlı karar verme üzerine etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Yumuşakbaşlılık, nörotiklilik ve deneyime açıklılık üzerine etkisinin anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin karar verme stilleri alt boyutlarından olan kaçınma karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 20

Kişilik Özelliklerinin Kaçınma Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r ²	F	p
Dışadönüklülük	Kaçınma Karar Verme	,412	5,992	,000	,535	,287	41,637	,00
Yumuşakbaşlılık	Kaçınma Karar Verme	,073	1,013	,311				
Özdenetimlilik	Kaçınma Karar Verme	,049	,872	,384				
Nörotiklilik	Kaçınma Karar Verme	,008	,152	,879				
Deneyime Açıklık	Kaçınma Karar Verme	,032	,595	,552				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin kaçınmacı karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde kaçınmacı karar verme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir (p=,00; F=41,637). Kişilik özelliklerinin kaçınmacı karar vermeyi açıklama varyansının yüzde %28,7 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklüğün kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisinin pozitif yönde olduğu ortaya çıkmıştır (t=5,992, p=,000). Bununla beraber, yumuşakbaşlılığın (t=1,013, p=,311), özdenetimliliğin (t=,872, p=,384), nörotikliliğin (t=,152, p=,879) ve deneyime

açıklığın ($t=,595$, $p=,552$) kaçınmacı karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece dışadönüklüğün kaçınmacı karar verme üzerine etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Kişilik özelliklerinin diğer alt boyutlarında anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Çalışmanın bu kısmında, kişilik özelliklerinin karar verme stilleri alt boyutlarından olan kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 21

Kişilik Özelliklerinin Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Üzerine Etkisinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p	r	r^2	F	p
Dışadönüklülük	Kendiliğinden-Anlık Karar Verme	,460	6,299	,000	,440	,193	24,810	,00
Yumuşakbaşlılık	Kendiliğinden-Anlık Karar Verme	-,087	-1,130	,259				
Özdenetimlilik	Kendiliğinden-Anlık Karar Verme	-,080	-1,336	,182				
Nörotiklilik	Kendiliğinden-Anlık Karar Verme	,074	1,381	,168				
Deneyime Açıklık	Kendiliğinden-Anlık Karar Verme	,084	1,452	,147				

Yukarıdaki tabloda, kişilik özelliklerinin kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kişilik özelliklerinin bir bütün olacak şekilde kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p=,00$; $F=24,810$). Kişilik özelliklerinin kendiliğinden anlık karar vermeyi açıklama varyansının yüzde %19,3 olduğu görülmektedir.

Modelde, dışadönüklüğün kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisinin pozitif yönde olduğu ortaya çıkmıştır ($t=6,299$, $p=,000$). Bununla beraber, yumuşakbaşlılığın ($t=-1,130$, $p=,259$), özdenetimliliğin ($t=-1,336$, $p=,182$), nörotikliliğin ($t=1,381$, $p=,168$) ve deneyime açıklığının ($t=1,452$, $p=,147$) kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, kişilik özelliklerinden sadece dışadönüklüğün kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Diğer alt boyutlar için anlamlı bir fark görülmemektedir.

4.8. Kişilik Özelliklerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların demografik değişkenler ile kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Cinsiyet ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22

Cinsiyet İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Dışadönüklülük	Kadın	286	3,76	2,202	-,707	,48
	Erkek	238	3,90	2,333		
Yumuşakbaşlılık	Kadın	286	4,04	2,520	-,399	,69
	Erkek	238	4,13	2,474		
Özdenetimlilik	Kadın	286	4,68	2,602	-,405	,69
	Erkek	238	4,77	2,536		
Nörotiklilik	Kadın	286	4,99	2,417	,328	,74
	Erkek	238	4,92	2,393		
Deneyime Açıklık	Kadın	286	4,48	2,442	-,879	,38
	Erkek	238	4,66	2,440		

Cinsiyet ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, dışadönüklük, nörotiklilik, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik ve deneyime açıklığının anlamlı

düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların yaşları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Yaş ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23

Yaş İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Dışadönüklülük	40 yaş ve altı	300	3,86	2,250	,478	,63
	41 yaş ve üzeri	224	3,77	2,281		
Yumuşakbaşlılık	40 yaş ve altı	300	4,06	2,504	-,229	,82
	41 yaş ve üzeri	224	4,11	2,494		
Özdenetimlilik	40 yaş ve altı	300	4,74	2,623	,206	,84
	41 yaş ve üzeri	224	4,70	2,503		
Nörotiklilik	40 yaş ve altı	300	4,99	2,473	,389	,70
	41 yaş ve üzeri	224	4,91	2,314		
Deneyime Açıklık	40 yaş ve altı	300	4,48	2,441	-,880	,38
	41 yaş ve üzeri	224	4,67	2,442		

Yaş ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların medeni durumları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Medeni durum ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24

Medeni Durum İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Dışadönüklülük	Bekar	112	3,96	2,355	,773	,44
	Evli	390	3,78	2,232		
Yumuşakbaşlılık	Bekar	112	4,05	2,412	,018	,99
	Evli	390	4,05	2,499		
Özdenetimlilik	Bekar	112	4,82	2,695	,470	,64
	Evli	390	4,69	2,524		

Tablo 24'ün devamı

Nörotiklilik	Bekar	112	4,96	2,451	,096	,92
	Evli	390	4,93	2,378		
Deneyime Açıklık	Bekar	112	4,52	2,438	-,293	,77
	Evli	390	4,59	2,452		

Medeni durum ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, dışadönüklük, nörotiklilik, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik ve deneyime açıklığın anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, eğitim düzeyi ile kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Eğitim düzeyi ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25

Eğitim Düzeyi İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Dışadönüklülük	Lisans	402	3,92	2,304	1,802	,07
	Lisansüstü	122	3,50	2,090		
Yumuşakbaşlılık	Lisans	402	4,20	2,546	1,973	,04
	Lisansüstü	122	3,69	2,297		
Özdenetimlilik	Lisans	402	4,85	2,598	1,986	,04
	Lisansüstü	122	4,32	2,444		
Nörotiklilik	Lisans	402	5,06	2,429	1,718	,09
	Lisansüstü	122	4,63	2,301		
Deneyime Açıklık	Lisans	402	4,56	2,494	-,066	,95
	Lisansüstü	122	4,57	2,263		

Eğitim düzeyi ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, dışadönüklük, nörotiklilik ve deneyime açıklığın anlamlı düzeyde farklılaşmadığı buna karşın yumuşakbaşlılık ve özdenetimliliğin anlamlı düzeyde

farklılaştığı tespit edilmiştir. Farklılığın olduğu kısımda, lisans mezunu olanların aldıkları puanların lisansüstü mezunu olanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çalışmanın bu kısmında, mesleki kıdem ile kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Mesleki kıdem ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

Mesleki Kıdem İle Kişilik Özellikleri Arasındaki Farklılığın Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		N	$\bar{X}$	SS	F	p
Dışadönüklülük	10 yıl ve altı	185	4,00	2,310	1,016	,36
	11-18 yıl	172	3,66	2,092		
	19 yıl ve üzeri	167	3,79	2,372		
	Toplam	524	3,82	2,261		
Yumuşakbaşlılık	10 yıl ve altı	185	4,13	2,544	,067	,94
	11-18 yıl	172	4,03	2,413		
	19 yıl ve üzeri	167	4,07	2,544		
	Toplam	524	4,08	2,497		
Özdenetimlilik	10 yıl ve altı	185	4,73	2,599	,661	,52
	11-18 yıl	172	4,88	2,621		
	19 yıl ve üzeri	167	4,56	2,490		
	Toplam	524	4,72	2,570		
Nörotiklilik	10 yıl ve altı	185	4,96	2,385	,045	,96
	11-18 yıl	172	4,99	2,429		
	19 yıl ve üzeri	167	4,92	2,413		
	Toplam	524	4,96	2,404		
Deneyime Açıklık	10 yıl ve altı	185	4,36	2,406	,953	,39
	11-18 yıl	172	4,68	2,386		
	19 yıl ve üzeri	167	4,66	2,534		
	Toplam	524	4,56	2,441		

Mesleki kıdem ile kişilik özellikleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

4.9. Duygusal Zeka Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların demografik değişkenleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Demografik değişkenlerden cinsiyet ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki anlamlı bir farkın olup olmadığı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Cinsiyet ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 27

Cinsiyet İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Duygusal Zeka	Kadın	286	101,84	18,929	1,570	,12
	Erkek	238	99,27	18,315		
Kendi-Odaklı Duygu	Kadın	286	26,94	6,095	1,325	,19
Değerlendirme	Erkek	238	26,24	6,103		
Diğerleri-Odaklı Duygu	Kadın	286	27,27	5,553	4,056	,00
Değerlendirme	Erkek	238	25,32	5,361		
Kendi-Odaklı Duygu	Kadın	286	23,19	6,113	-1,621	,11
Düzenleme	Erkek	238	24,03	5,585		
Diğerleri-Odaklı Duygu	Kadın	286	24,44	5,839	1,506	,13
Düzenleme	Erkek	238	23,69	5,501		

Cinsiyet ile duygusal zeka arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, duygusal zeka toplam puanı ile kendi-odaklı duygu değerlendirme, kendi-odaklı duygu düzenleme ve diğerleri-odaklı duygu düzenlemenin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın “diğerleri-odaklı duygu değerlendirme” tarzının cinsiyete göre farklılaştığı ve bu farklılıkta kadınların aldıkları puanın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların yaşları ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Yaş ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28

Yaş İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Duygusal Zeka	40 yaş ve altı	300	100,00	18,779	-,958	,34
	41 yaş ve üzeri	224	101,58	18,548		
Kendi-Odaklı	40 yaş ve altı	300	26,19	5,920	-1,895	,06
Duygu	41 yaş ve üzeri	224	27,21	6,306		
Değerlendirme						
Diğerleri-Odaklı	40 yaş ve altı	300	26,34	5,534	-,233	,82
Duygu	41 yaş ve üzeri	224	26,45	5,576		
Değerlendirme						
Kendi-Odaklı	40 yaş ve altı	300	23,24	5,958	-1,496	,14
Duygu Düzenleme	41 yaş ve üzeri	224	24,01	5,776		
Diğerleri-Odaklı	40 yaş ve altı	300	24,24	5,767	,654	,51
Duygu Düzenleme	41 yaş ve üzeri	224	23,91	5,605		

Yaş ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların medeni durumları duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Medeni durum ile duygusal zeka arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29

Medeni Durum İle Duygusal Zeka Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Duygusal Zeka	Bekar	112	98,26	19,190	-1,563	,12
	Evli	390	101,39	18,551		
Kendi-Odaklı Duygu	Bekar	112	25,33	6,438	-2,552	,01
Değerlendirme	Evli	390	26,99	5,968		
Diğerleri-Odaklı	Bekar	112	25,46	5,521	-1,974	,04
Duygu Değerlendirme	Evli	390	26,64	5,539		
Kendi-Odaklı Duygu	Bekar	112	23,06	5,735	-1,059	,29
Düzenleme	Evli	390	23,74	5,988		
Diğerleri-Odaklı	Bekar	112	24,40	5,830	,609	,54
Duygu Düzenleme	Evli	390	24,03	5,686		

Medeni durum ile duygusal zeka arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, duygusal zeka toplam puanı ile kendi-odaklı duygu düzenleme ve diğerleri-odaklı duygu düzenlemenin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın “kendi-odaklı duygu değerlendirme ve diğerleri-odaklı duygu değerlendirme” tarzının medeni duruma göre farklılaştığı ve bu farklılıkta evlilerin aldıkları puanın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, eğitim düzeyi ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Eğitim düzeyi ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30

Eğitim Düzeyi İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Duygusal Zeka	Lisans	402	99,63	18,766	-2,326	,02
	Lisansüstü	122	104,11	18,042		
Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	Lisans	402	26,12	6,197	-3,424	,00
	Lisansüstü	122	28,26	5,494		
Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	Lisans	402	26,18	5,623	-1,529	,13
	Lisansüstü	122	27,06	5,256		
Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	Lisans	402	23,38	6,031	-1,346	,18
	Lisansüstü	122	24,20	5,365		
Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	Lisans	402	23,95	5,733	-1,087	,28
	Lisansüstü	122	24,59	5,564		

Eğitim düzeyi ile duygusal zeka arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, duygusal zeka toplam puanı ile kendi-odaklı duygu değerlendirmenin anlamlı düzeyde farklılaştığı diğer alanların ise farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Farklılığın görüldüğü alanlarda lisansüsü mezunu olanların aldıkları puanın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, mesleki kıdem duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Mesleki kıdem ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki farklılığın tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31

Mesleki Kıdem İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		N	$\bar{X}$	SS	F	p
Duygusal Zeka	10 yıl ve altı	185	100,14	19,042	,128	,88
	11-18 yıl	172	101,10	16,966		
	19 yıl ve üzeri	167	100,83	20,007		
	Toplam	524	100,68	18,679		
Kendi-Odaklı Duygu Değerlendirme	10 yıl ve altı	185	26,42	6,046	,860	,42
	11-18 yıl	172	26,35	5,625		
	19 yıl ve üzeri	167	27,13	6,622		
	Toplam	524	26,62	6,103		
Diğerleri-Odaklı Duygu Değerlendirme	10 yıl ve altı	185	26,54	5,648	,310	,73
	11-18 yıl	172	26,49	5,140		
	19 yıl ve üzeri	167	26,11	5,853		
	Toplam	524	26,39	5,547		
Kendi-Odaklı Duygu Düzenleme	10 yıl ve altı	185	23,15	5,802	1,292	,28
	11-18 yıl	172	23,46	5,896		
	19 yıl ve üzeri	167	24,14	5,964		
	Toplam	524	23,57	5,888		
Diğerleri-Odaklı Duygu Düzenleme	10 yıl ve altı	185	24,03	5,656	2,449	,09
	11-18 yıl	172	24,81	5,507		
	19 yıl ve üzeri	167	23,45	5,876		
	Toplam	524	24,10	5,695		

Mesleki kıdem ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

4.10. Karar Verme Stilllerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların demografik değişkenlere göre ile karar verme stilleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Cinsiyet ile karar verme stilleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32

Cinsiyet İle Karar Verme Stili Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Rasyonel Karar Verme	Kadın	286	20,31	3,868	2,302	,02
	Erkek	238	19,49	4,239		
Sezgisel Karar Verme	Kadın	286	19,24	3,976	2,909	,00
	Erkek	238	18,19	4,292		
Bağımlı Karar Verme	Kadın	286	15,36	4,663	-,286	,78
	Erkek	238	15,47	4,777		
Kaçınma Karar Verme	Kadın	286	12,50	5,463	-1,246	,21
	Erkek	238	13,07	4,856		
Kendiliğinden Anlık Karar Verme	Kadın	286	12,62	4,850	-1,548	,12
	Erkek	238	13,26	4,435		

Cinsiyet ile karar verme stili arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında ise “rasyonel karar verme ve sezgisel karar verme” stilinin 0,05 düzeyinde farklılaştığı “bağımlı karar verme, kaçınma karar verme ve kendiliğinden-anlık karar verme” stilinin 0,05 düzeyinde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Farklılığın görüldüğü karar verme stillerinde kadınların puanlarının erkeklerden yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların yaşları ile karar verme stilleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Yaş ile karar verme stilleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 33’te verilmiştir.

Tablo 33

Yaş İle Karar Verme Stilleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Rasyonel Karar Verme	40 yaş ve altı	300	20,06	3,845	,803	,42
	41 yaş ve üzeri	224	19,77	4,328		
Sezgisel Karar Verme	40 yaş ve altı	300	18,68	4,089	-,532	,60
	41 yaş ve üzeri	224	18,88	4,241		
Bağımlı Karar Verme	40 yaş ve altı	300	15,68	4,596	1,500	,13
	41 yaş ve üzeri	224	15,05	4,849		
Kaçınma Karar Verme	40 yaş ve altı	300	12,65	5,117	-,551	,58
	41 yaş ve üzeri	224	12,91	5,315		
Kendiliğinden Anlık Karar V.	40 yaş ve altı	300	12,98	4,552	,376	,71
	41 yaş ve üzeri	224	12,82	4,837		

Yaş ile karar verme stilleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların medeni durumları ile karar verme stilleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Medeni durum ile karar verme stilleri arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34

Medeni Durum ile Karar Verme Stilleri Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Rasyonel Karar Verme	Bekar	112	19,70	3,966	-,787	,43
	Evli	390	20,04	4,116		
Sezgisel Karar Verme	Bekar	112	17,92	4,125	-2,376	,02
	Evli	390	18,98	4,170		
Bağımlı Karar Verme	Bekar	112	15,69	4,258	,770	,44
	Evli	390	15,29	4,891		
Kaçınma Karar Verme	Bekar	112	12,69	5,140	-,227	,82
	Evli	390	12,82	5,286		
Kendiliğinden Anlık Karar Verme	Bekar	112	13,74	4,813	2,163	,03
	Evli	390	12,66	4,625		

Medeni durum ile karar verme stili arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında ise “rasyonel karar verme, bağımlı karar verme ve kaçınma karar verme stili” 0,05 düzeyinde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın sezgisel karar verme stili ile kendiliğinden-anlık karar vermenin ise 0,05 düzeyinde farklılaştığı tespit edilmiştir. Farklılığın görüldüğü sezgisel karar verme tarzında evlilerin; kendiliğinden-anlık karar verme tarzının ise bekarların aldıkları puanın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, eğitim düzeyi ile karar verme stilleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Eğitim düzeyi ile karar verme stili arasındaki farklılığın bağımsız örneklem t-testi sonuçları tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35

Eğitim Düzeyi ile Karar Verme Stili Arasındaki Farklılığın Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Rasyonel Karar Verme	Lisans	402	19,80	4,065	-1,394	,16
	Lisansüstü	122	20,39	4,015		
Sezgisel Karar Verme	Lisans	402	18,63	4,113	-1,367	,17
	Lisansüstü	122	19,21	4,263		
Bağımlı Karar Verme	Lisans	402	15,46	4,746	,462	,65
	Lisansüstü	122	15,24	4,611		
Kaçınma Karar Verme	Lisans	402	13,00	5,150	1,912	,06
	Lisansüstü	122	11,98	5,302		
Kendiliğinden Anlık Karar Verme	Lisans	402	13,03	4,596	1,063	,29
	Lisansüstü	122	12,52	4,915		

Eğitim düzeyi ile karar verme tarzı arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında ise tüm karar verme tarzının 0,05 düzeyinde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın bu kısmında, mesleki kıdem ile karar verme stili arasında anlamlı farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Mesleki kıdem karar verme stili arasındaki farklılığın tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36

Mesleki Kıdem ile Karar Verme Stili Arasındaki Farklılığın Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		N	$\bar{X}$	SS	F	p
Rasyonel Karar Verme	10 yıl ve altı	185	19,72	4,202	,804	,45
	11-18 yıl	172	20,25	3,471		
	19 yıl ve üzeri	167	19,85	4,441		
	Toplam	524	19,94	4,057		
Sezgisel Karar Verme	10 yıl ve altı	185	18,63	4,085	,673	,51
	11-18 yıl	172	19,06	3,935		
	19 yıl ve üzeri	167	18,60	4,440		
	Toplam	524	18,76	4,152		

Tablo 36'nın devamı

Bağımlı Karar Verme	10 yıl ve altı	185	15,70	4,601	1,470	,23
	11-18 yıl	172	15,60	4,803		
	19 yıl ve üzeri	167	14,90	4,723		
	Toplam	524	15,41	4,711		
Kaçınma Karar Verme	10 yıl ve altı	185	12,71	5,107	,581	,56
	11-18 yıl	172	12,49	5,326		
	19 yıl ve üzeri	167	13,10	5,180		
	Toplam	524	12,76	5,199		
Kendiliğinden Anlık Karar Verme	10 yıl ve altı	185	12,94	4,295	,053	,95
	11-18 yıl	172	12,97	4,696		
	19 yıl ve üzeri	167	12,81	5,059		
	Toplam	524	12,91	4,672		

Mesleki kıdem ile karar verme stili arasındaki farklılığın tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Karar verme stilleri ölçeğinin alt boyutlarının hepsi 0,05 anlamlılık farkınının üstünde çıkmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal zeka düzeyleri ve karar verme stilleri üzerine etkisinin tespiti amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulguda, en az sergilenen kişilik özelliğın dışadönüklük, en fazla sergilenen özelliğın nörotiklik olduğu tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak, öğretmenlerin girişimci, aktif, eğlenceli ve konuşkan bir kişilik yapısının olmadığı ifade edilebilir. Sınmaz Çoban'ın (2019) çalışmasında, en fazla sergilenen kişilik özelliğının yumuşakbaşlılık, en az sergilenen kişilik özelliğının deneyime açıklık olduğu görülmüştür. Agyemang ve arkadaşları (2016) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin en fazla sergiledikleri kişilik özelliğın deneyime açıklık olduğu tespit edilmiştir. Yıldızoğlu'nun (2013) çalışmasında, katılımcıların yumuşakbaşlılıkları yüksek, nörotiklikleri ise orta düzeyde bulunmuştur. Göl'ün (2015), ilkokul ve ortaokullarda görevli öğretmenler üzerinde gerçekleştirdiğı çalışmada, öğretmenlerin en fazla sergilediğı kişilik özelliğın sorumluluk olduğu, en az sergilediğı kişilik özelliğın ise nevrozizm olduğu bildirilmiştir. Dağlar'ın (2021) çalışmasında ise, en fazla sergilenen kişilik özelliğın uyumluluk, en az sergilenen kişilik özelliğın nörotiklik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çelebi ve Uğurlu'nun (2014) yaptıkları çalışmada, gelişime açıklığın en fazla, nörotikliğın ise az benimsenen kişilik özelliğı tespit edilmiştir.

Öğretmenlik mesleğı durağanlıktan uzak bir meslektir. Gelişen teknoloji ile okullarda fiziki yapının değışimi ile öğretmenlik mesleğı de farklı bir boyuta gelmiştir. Eğitim öğretime paydaşları da değışiklik göstermektedir. Öğrenci ve veli profili sürekli değışen bir yapıdadır. Bu nedendir ki; öğretmenlerin sürekli değışen ve gelişen dünyada kendilerini geliştirmeleri gerektiğinden ötürü duygusal zeka düzeylerinin yüksek olması beklenir. Bu kapsamda yapılan analiz sonucunda, öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin yüksek üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, araştırmada öğretmenlerin “kendi-odaklı duygu değıerlendirme” düzeylerinin yüksek, “kendi-odaklı duygu düzenleme” düzeylerinin

ise daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Koçtaş'ın (2020) çalışmasında, katılımcıların duygusal zeka düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, katılımcıların kendi-odaklı duygu değerlendirme düzeyinin çok yüksek, diğerleri odaklı duygusal düzenlemenin ise en az benimsenen alt boyut olduğu tespit edilmiştir. Kılıç'ın (2020) çalışmasında, katılımcıların duygusal zeka düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, en yüksek düzeyin diğerleri odaklı duygu değerlendirme, en az düzeyin ise kendine-odaklı duygu düzenleme alt boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Öztürk'ün (2022) çalışmasında, kendi-odaklı duygu değerlendirme boyutunun en yüksek, kendi-odaklı duygu düzenleme boyutunun en düşük ortalama puana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada rasyonel karar verme stili puanının en yüksek, kaçınma karar verme stili puanının ise en düşük olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin kararlarını alırken en çok rasyonel karar verme stilini tercih ettikleri ifade edilebilir. Varılan bu sonuç doğrultusunda, Acar'ın (2020) yapmış olduğu araştırmada da elde edilenlerle benzerlik göstermektedir. Rasyonel karar verme stiline sahip kişiler daha temkinli bir tutum sergilemektedir. Eğitim kurumları da birer kamu kurumu olduğu için kamu kurumlarının kuruluş, örgütlenme, işleyiş ve değerlendirmelerinin yasal dayanağa (mevzuata) göre şekillendiği düşünüldüğünde, rasyonel karar verme yöntemlerinin eğitim kurumları tarafından daha çok tercih edilmesi doğaldır. Aktay'ın (2019) yaptığı çalışmada, en çok benimsenen karar verme stilinin rasyonel karar verme, en az benimsenen karar verme stilinin ise kendiliğinden karar verme stili olduğu tespit edilmiştir. Yıldız'ın (2012) çalışmasında, ilköğretim okulu yöneticilerinin daha çok “rasyonel karar verme stilini” benimsediği en az benimsenen stilin ise “kendiliğinden, anlık karar verme stili” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, yumuşakbaşlılık, özdenetimsizlik, dışadönüklülük, deneyime açıklık ve nörotiklik ile duygusal zeka toplam puanı ve kendi-odaklı duygu değerlendirme, diğerleri-odaklı duygu değerlendirme, kendi-odaklı duygu düzenleme ve diğerleri-odaklı duygu düzenleme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Çarıkçı ve arkadaşlarının (2010) yaptıkları çalışmada, nörotiklik ile duygusal zeka arasında negatif; dışadönüklülük, deneyimlere açık olma ve sorumluluk ile duygusal zeka arasında ise pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ordun ve Akün'ün (2018) çalışmasında nevroitiklik ile kendi-odaklı duygu düzenleme ve diğerleri-odaklı duygu düzenleme arasında negatif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca, dışadönüklülük ile

duygusal zekanın tüm alt boyutları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kandemir'in (2019) çalışmasında ise, duygusal zeka toplam puanı ile nörotiklik, deneyime açıklık ve dışadönüklük arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu bildirilmiştir. Bir diğer çalışmada ise duygusal zeka ile nevroitiklik arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Ghiabi ve Besharat, 2011). Petrides ve Furnham'ın (2001) çalışmasında, yumuşakbaşlılık ile duygusal zeka arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu raporlanmıştır. Tanrıverdi ve arkadaşlarının (2019) yaptıkları çalışmada, uyumlu ve dışadönüklük ile duygusal zeka arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmada, dışadönüklük, yumuşakbaşlılık ve deneyime açıklık ile rasyonel karar verme, sezgisel karar verme, bağımlı karar verme, kaçınma karar verme ve kendiliğinden anlık karar verme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber, özdenetimlilik, nörotiklik ile rasyonel karar verme, sezgisel karar verme, bağımlı karar verme, kaçınma karar verme ve kendiliğinden anlık karar verme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kalı Soyer ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında, rasyonel karar verme ile nörotiklik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı buna karşın dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk arasında pozitif bir ilişki olduğu bildirilmiştir. Çalışmada, sezgisel karar verme ile deneyime açıklık arasında ise negatif bir ilişki olduğu; nörotiklik, dışadönüklük, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Tatlıoğlu'nun (2010) çalışmasında, karar verme stilleri ile nörotiklik arasında negatif yönde; dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk arasında ise pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Durmuş'un (2019) çalışmasında, sadece bağımlı karar verme tarzı ile kişilik özellikleri arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Güçlü ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında, öğretmen algılarına göre, katılımcı karar verme ile nevroitik kişilik özelliği arasında negatif yönde bir ilişki olduğu diğer kişilik özellikleriyle olumlu yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada, kişilik özelliklerin duygusal zeka ve diğerleri-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik ve deneyime açıklığın duygusal zeka ve diğerleri-odaklı duygu değerlendirme üzerine negatif etkisinin olduğu ortaya konmuştur. Buna karşın, nörotikliliğin modele katkısının anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Çarıkçı ve arkadaşlarının (2010) yaptıkları çalışmada, akademisyenlerin kişilik özelliklerinin

duygusal zekayı açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, nörotikliğin duygusal zekayı negatif yönde etkilediği, diğer kişilik özelliklerin ise duygusal zekayı olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Sudak ve Zehir'in (2013) çalışmasında, yumuşakbaşlılık, sorumluluk, dışadönüklük, nevrotiklik ve deneyime açıklığın duygusal zeka ve alt boyutları olan kendi duygularının farkında olma, başkalarının duygularının farkındalığı, duygu kullanımı ve duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olduğu bildirilmiştir. Ordun ve Akün'ün (2018) çalışmasında, kişilik özelliğın başkalarının duygularını değerlendirme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde, nevrotiklik, dışadönüklük ve sorumluluk özelliklerinin diğerleri-odaklı duygu değerlendirme üzerinde anlamlı etkisinin olduğu bildirilmiştir.

Araştırmada, kişilik özelliklerin kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde, dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, özdenetimliliğın kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine negatif etkisinin olduğu, buna karşın nörotiklik ve deneyime açıklığın kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada kişilik özelliklerin kendi duygularını değerlendirme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde, dışadönüklük, deneyime açıklık özelliğın kendi-odaklı duygu değerlendirme üzerinde anlamlı etkisinin olduğu bildirilmiştir (Ordun ve Akün, 2018).

Araştırmada, kişilik özelliklerinin kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde, dışadönüklük, özdenetimlilik, nörotiklilik ve deneyime açıklığın kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin negatif yönde olduğu buna karşın yumuşakbaşlılığın kendi-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Ordun ve Akün'ün (2018) çalışmasında, kişilik özelliğın kend-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde sadece nevrotiklik ve uyum özelliğının kendi-odaklı duygu düzenleme üzerinde anlamlı etkisinin olduğu bildirilmiştir.

Araştırmada, kişilik özelliklerinin diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde, dışadönüklük ve deneyime açıklığın diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin negatif etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik ve nörotikliliğın diğerleri-odaklı duygu düzenleme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, kişilik özelliklerinin rasyonel, sezgisel ve kaçınmacı karar verme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde, dışadönüklüğün rasyonel, sezgisel ve kaçınmacı karar verme üzerine etkisinin negatif yönde olduğu buna karşın yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik, nörotiklik ve deneyime açıklığın modele katkısının anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Kalı Soyer ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında, nörotiklik, dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk özelliklerinin rasyonel ve sezgisel karar verme üzerine etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde, deneyime açıklığın rasyonel karar vermeyi açıkladığı diğer kişilik özelliklerinin rasyonel ve sezgisel karar vermeyi açıklamadığı bildirilmiştir. Riaz ve arkadaşlarının (2012) yaptıkları çalışmada, dışadönüklük ve deneyime açıklığın sezgisel karar vermeyi etkilediği tespit edilmiştir. Bunun yanında, sorumluluk özelliğinin rasyonel karar vermeyi; yumuşakbaşlılığın ise bağımlı karar vermeyi etkilediği tespit edilmiştir. Hestand'ın (2012) çalışmasında, uyumluluk, dışadönüklük, sorumluluk, deneyime açıklık ve nörotikliğin rasyonel, çekingen, sezgisel ve ani karar verme üzerinde anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Eroğlu'nun (2016) çalışmasında ise nörotiklik ve dışadönüklüğün kaçınan karar verme üzerinde anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada, kişilik özelliklerinin bağımlı karar verme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Modelde, dışadönüklük ve özdenetimliliğin bağımlı karar verme üzerine etkisinin pozitif yönde olduğu buna karşın yumuşakbaşlılık, nörotiklik ve deneyime açıklığın bağımlı karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Eroğlu'nun (2016) çalışmasında, kişilik özelliklerinden dışadönüklüğün karar vermede özsaygı üzerine pozitif etkisinin olduğu buna karşın nörotikliğin anlamlı etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, kişilik özelliklerinin kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisine yönelik oluşturulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Dışadönüklüğün kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisinin pozitif yönde olduğu buna karşın yumuşakbaşlılık, özdenetimlilik, nörotiklik ve deneyime açıklığın kendiliğinden-anlık karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Eroğlu'nun (2016) çalışmasında ise dikkatli karar vermenin dışadönüklük üzerine pozitif etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber, nörotikliğin dikkatli karar verme üzerine etkisinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, cinsiyet, yaş, mesleki kıdem ve medeni durum ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuç, Yılmaz (2018), Uysal (2015), Kütük (2018) ve Sınmaz Çoban'ın (2019) çalışmasında elde edilenlerle benzerlik göstermektedir. Demirci'nin (2003) çalışmasında, öğretmenlerin nevroitiklik ve gelişime açıklık özelliklerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Çalışmada, söz konusu kişilik özelliğinin kadınlara kıyasla erkeklerde daha az görüldüğü bildirilmiştir. Göl'ün (2015) çalışmasında, sorumluluk kişilik özelliğinin cinsiyete göre farklılaştığı ve bu farklılıkta kadın öğretmenlerin puanlarının erkek öğretmenlerden yüksek olduğu bildirilmiştir. Çalışmada nörotizm, dışadönüklük, deneyime açıklık ve yumuşakbaşlılığın cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada yaş değişkenine göre nörotizm, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk özelliğinin; medeni durum değişkenine göre ise yumuşakbaşlılık ve sorumluluk özelliğinin; mesleki kıdem değişkenine göre sadece sorumluluk özelliğinin anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Evli öğretmenlerin erkeklere göre daha yumuşakbaşlı bir kişilik özelliği yansıttığı kaydedilmiştir. Çelebi ve Uğurlu'nun (2014) çalışmasında ise bayan öğretmenlerin dışadönüklük ve uyumluluklarının erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Çalışmada, yaşı büyük ve mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin nörotiklik kişilik özelliğinin daha az yansıttıkları dile getirilmiştir. Son olarak, çalışmada bekar öğretmenlerin erkeklere kıyasla gelişime açıklık puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Eğitim düzeyi ile dışadönüklük, nörotiklik ve deneyime açıklığın anlamlı düzeyde farklılaşmadığı buna karşın yumuşakbaşlılık ve özdenetimliliğin anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Farklılığın olduğu kısımda, lisans mezunu olanların aldıkları puanların lisansüstü mezunu olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuç, araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun lisans mezunu olmasıyla açıklanabilir. Bir diğer neden, lisans mezunlarının daha disiplinli, kontrollü, planlı olmasıdır. Sınmaz Çoban'ın (2019) çalışmasında, eğitim düzeyine göre yapılan analiz sonucunda, yumuşakbaşlılığın anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu farklılıkta, lisansüstü mezunu olanların ortalamasının önlisans ve lisans mezunu olanların ortalamasından yüksek olduğu bildirilmiştir. Göl (2015) ve Yılmaz'ın (2018) çalışmasında, tüm kişilik özelliklerin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Medeni durum ile duygusal zeka arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, duygusal zeka toplam puanı ile kendi-odaklı duygu düzenleme ve diğerleri-

odaklı duygu düzenlemenin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın “kendi-odaklı duygu değerlendirme ve diğerleri-odaklı duygu değerlendirme” stilinin medeni duruma göre farklılaştığı ve bu farklılıkta evlilerin aldıkları puanın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, yaş ve mesleki kıdem ile duygusal zeka arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin yaş ve mesleki kıdemlerinin duygusal zeka düzeyleri üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Koçtaş’ın (2020) çalışmasında da benzer şekilde aynı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet ile duygusal zeka arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, duygusal zeka toplam puanı ile kendi-odaklı duygu değerlendirme, kendi-odaklı duygu düzenleme ve diğerleri-odaklı duygu düzenlemenin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın “diğerleri-odaklı duygu değerlendirme” stilinin cinsiyete göre farklılaştığı ve bu farklılıkta kadınların aldıkları puanın daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

İşmen’in (2001) çalışmasında erkeklerin duygusal zeka toplam puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Koçtaş’ın (2020) çalışmasında ise duygusal zeka ölçeği ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırmalarda elde edilen farklı sonuçlar, katılımcıların özelliklerinin birbirinden farklı olmasıyla açıklanabilir. Öztürk’ün (2022) çalışmasında cinsiyet, mesleki kıdem ve medeni duruma göre duygusal zekanın anlamlı seviyede herhangi bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Çalışmada, yaşı küçük ve doktora mezunu olanların duyguların düzenlenmesi boyutundan aldıkları puanın daha düşük olduğu bildirilmiştir. Son olarak, 42 yaş ve üzerinde olanların başkalarının duygularını değerlendirme boyutundan aldıkları puanın diğer yaş gruplarından daha düşük olarak tespit edilmiştir. Mammadov’un (2019) çalışmasında ise erkeklerin kendi-odaklı duygu değerlendirme ve duygu düzenleme alt boyutlarına ait puanlarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir.

Eğitim düzeyi ile duygusal zeka arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, duygusal zeka toplam puanı ile kendi-odaklı duygu değerlendirmenin anlamlı düzeyde farklılaştığı diğer alanların ise farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Farklılığın görüldüğü alanlarda lisansüstü mezunu olanların aldıkları puanın daha fazla olduğu belirlenmiştir. Literatürdeki tüm çalışmalarda lisans mezunlarının lisansüstü mezunlarına göre çok daha fazla sayıda olduğu görülmüştür. Koçtaş’ın (2020) çalışmasında ise eğitim düzeyine anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, cinsiyet ile karar verme stilleri arasındaki farklılığın tespitine yönelik elde edilen sonuçlarda, “rasyonel karar verme ve sezgisel karar verme” tarzının farklılaştığı ve bu farklılıkta kadınların puanlarının erkeklerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna bulgu doğrultusunda, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha çok rasyonel ve sezgilerine göre karar vermeye yöneldikleri ifade edilebilir. Aktay’ın (2019) çalışmasında cinsiyet ile sezgisel karar verme stili arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılıkta kadınların ortalamasının erkeklerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Acar’ın (2020) çalışmasında, rasyonel karar verme ve aniden karar verme stillerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sezgisel, bağımlı ve kaçınmacı karar verme stillerinin cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Farklılığın görüldüğü alanlarda erkeklerin puanlarının kadınlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Temel’in (2012) çalışmasında, cinsiyete göre sadece kaçınmacı karar verme stiline anlamlı seviyede farklılaştığı bulgusu yer almaktadır. Bu kısımda, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere kıyasla kaçınma stiline daha çok yöneldiği belirlenmiştir. Taşdelen’in (2002) araştırmasında ise karar verme stillerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer demografik değişkenlerden; yaş, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi ile karar verme stilleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Elde edilen bu sonuç, öğretmenlerin yaş, mesleki kıdem ve eğitim düzeyleri açısından karar verme stillerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Yani, söz konusu değişkenler karar verme stilleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir. Acar (2020) ve Aktay’ın (2019) çalışmasında yaşa ve eğitim düzeyine göre sezgisel karar vermenin anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Medeni durum ile “rasyonel karar verme, bağımlı karar verme ve kaçınma karar verme stilleri arasında anlamlı farklılık olmadığı buna karşın sezgisel karar verme tarzı ile kendiliğinden-anlık karar verme arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın olduğu sezgisel karar verme tarzında evlilerin; kendiliğinden-anlık karar verme tarzında ise bekarların aldıkları puanın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, bekar öğretmenlerin sorumluluklarının evli öğretmenlerden daha az olmasından ötürü öğretmenler daha çok kendiliğinden anlık karar verme stiline benimsemişlerdir. Acar’ın (2020) çalışmasında, sadece rasyonel karar verme stiline medeni duruma göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu kısımda, bekarların daha fazla rasyonel karar verme stiline yöneldiği tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar bağlamında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

Literatürde kişilik özelliklerinin duygusal zeka ve karar verme tarzı üzerine etkisinin ele alındığı çalışma sayısının az olmasından hareketle bu alanda daha çok çalışma yapılması önerilmektedir. İnsan ilişkilerinin değiştiği ve önemli olduğu bir çok mesleki yapı bulunmaktadır. Bu kapsamda, farklı meslek grupları ile de çalışılması ve elde edilen sonuçların karşılaştırması önerilmektedir.

Çalışmada belirlenen amacın yerine getirilmesi noktasında nicel desenli yöntemle başvurulmuştur. Gelecekteki araştırmalarda, konunun derinlemesine incelenmesi amacıyla nitel desenli yöntemlerden odak grup görüşmeleri yapılabilir. Nitel araştırmalarda farklı ve alana katkı sunulabilecek çalışmalar çıkabilir.

Çalışmada eğitim düzeyine göre yapılan karşılaştırma sonucunda, lisans mezunu olanların duygusal zeka puanlarının lisansüstü mezunu olanlardan düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yola çıkarak, lisans mezunu olan öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin yükseltilmesi amacıyla eğitimler verilebilir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitimi teşvik edilebilir. Bu kapsam amacıyla çıkarılan bazı yönetmelik ve teşvikler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gözden geçirebilir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitimi için yapılacak teşvikler, mesleki gruplarda karşılık bulmalı ve onları cesaretlendirecek düzeyde olmalıdır, aynı zamanda üniversitelerle bu konuda iş birliği yapılabilir.

Çalışma belli bir ilde görev yapan öğretmenleri kapsamaktadır. İlerleyen çalışmalarda farklı il ve bölgelerde görev yapan öğretmenleri kapsayan çalışmalar yapılabilir.

Bu çalışmada, duygusal zeka, karar verme stilleri ve kişilik özelliklerin karşılaştırılmasında cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve mesleki kıdem değişkenleri baz alınmıştır. Gelecekteki araştırmalarda okul türü, görev yapılan okuldaki çalışma süresi, okulun bulunduğu yerleşim yeri gibi yeni değişkenlere göre de karşılaştırmalar yapılabilir. Görev yapılan okul türlerine göre öğretmenlik yapıları değişse de branşlar arasında da farklı öğretmenlik becerileri oluşmaktadır. Zamanının büyük çoğunluğu okul ve eğitim öğretim işleriyle geçiren öğretmenler bir süre sonra branşlarıyla ilgili değişimler gösterebilmektedir. Bu nedenle branşlar arası farklılıkların da gözönüne alındığı çalışmalar yapılabilir.

Bu çalışmada kullanılan ölçeklerden farklı ölçekler kullanılarak yapılacak çalışmalar karşılaştırabilir. Aynı zamanda, çalışma sadece öğretmenlere yöneliktir. Okul yöneticilerine yönelik aynı çalışma yapılabilir.



KAYNAKLAR

- Abubakar, A. M., Elrehail, H., Alatailat, M. A. ve Elçi, A. (2019). Knowledge management, decision-making style and organizational performance. *Journal of Innovation and Knowledge*, 4(2), 104-114. doi: 10.1016/j.jik.2017.07.003
- Acar, U. (2020). *Eğitim Yöneticilerinin Karar Verme Stillerinin Erteleme Davranışı İle İlişkisi*, (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 636836).
- Agyemang, F. G., Dzandu, M. D. ve Boateng, H. (2016). Knowledge sharing among teachers: the role of the Big Five Personality traits. *Vine Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 64-84. doi: 10.1108/VJIKMS-12-2014-0066
- Akbarzade, N. (2004). *Emotional intelligence*, Farabi publications, Feyz-al-Eslam Press.
- Aktay, H. (2019). *Duygusal Zekanın Karar Verme Tarzları Üzerindeki Etkisinde Belirsizlikten Kaçınmanın Moderatör Rolü*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 578324).
- Akyıldız, H. (2006). Freud'çu. Liberal Ve Marksist Kişilik Kuramlarının Türevi Olarak Toplum, İktisat Ve Siyaset Teorileri, *Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3 (11) , 1-23. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auibfd/issue/54577/743982>
- Allwood, C. M. ve Salo, I. (2012). Decision-making styles and stress. *International Journal of Stress Management*, 19(1), 34-37. doi: 10.1037/a0027420
- Altay, Ü. (2011). *Yöneticilerin duygusal zekâ düzeylerinin karar verme stillerine etkisi ve bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 303873).
- Antoñanzas, J. L., Salavera, C., Teruel, P., Sisamon, C., Ginto, A. I., Anaya, A. ve Barcelona, D. (2014). Emotional intelligence and personality in student teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 132, 492-496. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.04.342
- Arkar, H. (2004). *Cloninger'in psikobiyolojik kişilik kuramının Türk örnekleminde sınanması*. (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 146233).

- Avşaroğlu, S. & Üre, Ö. (2007). ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARAR VERMEDE ÖZSAYGI, KARAR VERME VE STRESLE BAŞAÇIKMA STİLLERİNİN BENLİK SAYGISI VE BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ . *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 18 , 85-100. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61794/924162>
- Ay, Ü. ve Karadal H. (2003). Yönetici Yaşam Biçimleri ile Yöneticinin Etkinliği ve İş Tatmini Arasındaki İlişki: Tekstil, Çimento, Sigorta ve Gıda Sektöründe Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20, 39-55. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesiibd/issue/5877/77780>
- Balcı, A. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bajwa, R. S., Batool, I., Asma, M., Ali, H. ve Ajmal, A. (2016). Personality traits and decision making styles among university students (Pakistan). *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 14(1), 38-41. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/303803552_Personality_Traits_and_Decision_Making_Styles_among_University_Students_Pakistan
- Bakan, İ. ve Büyükbeşe, Ö. G. T. (2008). Katılımcı Karar Verme: Kararlara Katılım Konusunda Çalışanların Düşüncelerine Yönelik Bir Alan Çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1), 29-56. Erişim adresi: <http://acikerisim.sdu.edu.tr/xmlui/handle/123456789/43944>
- Bar-On, R. (1997). *The Emotional Quotient inventory (EQ-i): A test of emotional intelligence*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Bar-On, R. (2000). Emotional and social intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory. In R. Bar-On ve I. D. A. Parker (Eds.), *The handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the work place* (pp. 363-388). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Bavořár, J. ve Orosová, O. (2015). Decision-making styles and their associations with decision-making competencies and mental health. *Judgment and Decision making*, 10(1), 115-122. doi: 10.1017/S1930297500003223
- Baymur, F. (1994). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

- Behling, O., Gifford, W. E. ve Tolliver, J. M. (1980). Effects of grouping information on decision making under risk. *Decision Sciences*, 11(2), 272-283. doi: 10.1111/j.1540-5915.1980.tb01138.x
- Bierman, D. J., Destrebecqz, A. ve Cleeremans, A. (2005). Intuitive decision making in complex situations: Somatic markers in an artificial grammar learning task. *Cognitive, Affective ve Behavioral Neuroscience*, 5(3), 297-305. doi: 10.3758/CABN.5.3.297
- Bingöllü, M., K. (2022). *Ekip Kaynak Yönetimi Becerileri Kapsamında Duygusal Zekânın Karar Verme Stilleri Üzerindeki Etkisinde Güç Mesafesinin Düzenleyici Rolü: Havayolu Pilotları Üzerinde Bir Araştırma* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 746585).
- Birol, C., Atamtürk, H., Silman, F. ve Şensoy, Ş. (2009). Analysis of the emotional intelligence level of teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 2606-2614. doi: 10.1016/j.sbspro.2009.01.460
- Bowden, E. M. ve Jung-Beeman, M. (2003). Aha! Insight experience correlates with solution activation in the right hemisphere. *Psychonomic bulletin and review*, 10(3), 730-737. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.3758/BF03196539>
- Boyatzis, R. E. (2009). Competencies as a behavioral approach to emotional intelligence. *Journal of Management Development*, 28(9), 749-770. doi: 10.1108/02621710910987647
- Boyle, G. J., Matthews, G. ve Saklofske, D. H. (2008). Personality measurement and testing: An overview. *The SAGE handbook of personality theory and assessment*, 2, 1-26. doi: 10.4135/9781849200479.n1
- Busari, A. H. ve Spicer, D. P. (2015, August). The role of intuitive and analytical cognitive style towards leadership effectiveness: Exploration from Malaysian government-link-companies. In *Proceedings of 2015 International Business and Education Conferences* (pp. 7–11). The Clute Institute, New York City.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*, Ankara, Pegem A Yayıncılık.

- Center, D. B. ve Kemp, D. E. (2002). Antisocial behaviour in children and Eysenck's theory of personality: An evaluation. *International Journal of Disability, Development and Education*, 49(4), 353-366. doi: 10.1080/1034912022000028330
- Chamorro-Premuzic, T., Bennett, E. ve Furnham, A. (2007). The happy personality: Mediation role of trait emotional intelligence. *Personality and individual differences*, 42(8), 1633-1639. doi: 10.1016/j.paid.2006.10.029
- Cherry, M. G., Fletcher, I. ve O'Sullivan, H. (2013). Exploring the relationships among attachment, emotional intelligence and communication. *Medical education*, 47(3), 317-325. doi: 10.1111/medu.12115
- Ciarrochi, J. V., Chan, A. Y. ve Caputi, P. (2000). A critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Personality and Individual differences*, 28(3), 539-561. doi: 10.1016/S0191-8869(99)00119-1
- Colman, A.C., (2001). *Dictionary of psychology*. Oxford University Press, Oxford.
- Çarıkçı, İ., Kanten, S. ve Kanten, P. (2010). Kişilik, duygusal zeka ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 41-65. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/23191/247722>
- Çelebi, N. Uğurlu, B. (2014). Resmi Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi . *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (18) , 537-569. doi: 10.14520/adyusbd.835
- Dağlar, H. (2021). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Örgütsel Sessizlik Üzerine Etkisi: *Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma. İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 2487–2500. doi: 10.20491/isarder.2020.988
- Demirci, S. (2003). *Öğretmenlerde beş faktör kişilik özellikleri ile iş doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanının erişildi (Tez No: 137586).
- Deniz, M. (2011). Karar verme stilleri ve beş faktör kişilik özelliklerinin bağlanma stilleri açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 97-113. Erişim adresi: <https://idealonline.com.tr/IdealOnline/lookAtPublications/paperDetail.xhtml?uId=2053&>

- Digman, J. M. (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. *Annual review of psychology*, 41(1), 417-440. doi: 10.1146/annurev.ps.41.020190.002221
- Dinçer, Ö. ve Fidan, Y. (1995). *İşletme Yönetimine Giriş*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Durmuş, İ. (2019). Çalışanların İşlerine Yönelik Tutumları İle Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri Üzerindeki Etkisi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 43, 321-345. Erişim adresi: <http://www.yyusbedergisi.com/dergi/calisanlarin-islerine-yonelik-tutumlari-ile-kisilik-ozelliklerinin-karar-verme-stilleri-uzerindeki-etkisi20190424034047.pdf>
- Elliot, A. J. y Thrash, T. M. (2002). Approach-Avoidance motivation in personality: approach and avoidance temperaments and goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(5), 804-818. Erişim adresi: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=253462113c12211ea3833f2802ba5d47df74150f>
- Erdem, M. ve İpek, Z. H. (2021). Relationship Between Emotional Intelligence and Organizational Cynicism Level of Highschool Teachers. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 22(1), 321-368. doi: 10.17679/inuefd.634920
- Erdoğan, M. Y. (2008). Duygusal Zeka'nın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 62-76. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70012>
- Ergur, D. O. (2009). How can education professionals become emotionally intelligent?. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1023-1028. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042809001864/pdf?md5=d2b19c106316b02fd6577c4cca434053&pid=1-s2.0-S1877042809001864-main.pdf>
- Erkal, B. (2007). Kişilik kuramları. E. Özkalp (Ed.), *Davranış bilimlerine giriş* (s.239–260). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Erkmen, T. (2010). *Örgüt Kültürü*. İstanbul: Beta.

- Eroğlu, E. (2016). *Merkezi Spor Yönetiminde Örgüt Kültürünün ve Çalışanların Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stillerine Etkisinin İncelenmesi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 464939)
- Eroğlu, F. (2000). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Eysenck, H.J. (1967). *The Biological Basis Of Personality*. Springfield, IL.
- Eysenck, H. J. (1968). *The dynamics of anxiety and hysteria: an experimental application of modern learning theory to psychiatry*. London, England : Routledge and Kegan Paul.
- Eysenck, H.J. (1990). *Biological Dimension Of Personality*. Handbook of Personality Theory and Research, New York: The Guilford Press.
- Faye, A., Kalra, G., Swamy, R., Shukla, A., Subramanyam, A. ve Kamath, R. (2011). Study of emotional intelligence and empathy in medical postgraduates. *Indian journal of psychiatry*, 53(2), 140-144. doi: 10.4103/0019-5545.82541
- Feist, J. ve Feist, G.J. (2008). *Theories Of Personality*. New York: McGraw Hill.
- Fitzgerald, D. R., Mohammed, S. ve Kremer, G. O. (2017). Differences in the way we decide: The effect of decision style diversity on process conflict in design teams. *Personality and Individual Differences*, 104, 339-344. doi: 10.1016/j.paid.2016.08.030
- Fteiha, M. ve Awwad, N. (2020). Emotional intelligence and its relationship with stress coping style. *Health Psychology Open*, 7(2), 2055102920970416. doi: 10.1177/2055102920970416
- Furnham, A. ve Christoforou, I. (2007). Personality traits, emotional intelligence, and multiple happiness. *North American Journal of Psychology*, 9(3), 439-462 Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/228667452_Personality_Traits_Emotional_Intelligence_and_Multiple_Happiness/citation/download
- Galotti, K. M., Ciner, E., Altenbaumer, H. E., Geerts, H. J., Rupp, A. ve Woulfe, J. (2006). Decision-making styles in a real-life decision: Choosing a college major. *Personality and Individual Differences*, 41(4), 629-639. Erişim adresi: https://digitalcommons.carleton.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=cgs_c_faculty

- Geçtan, E. (2000). *Psikanaliz Ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- George, D. ve Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference*. (10. Baskı). London, England: Pearson PLC.
- Ghiabi, B. Besharat, M. A. (2011). An investigation of the relationship between personality dimensions and emotional intelligence. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 30, 416-420. doi: 10.1016/j.sbspro.2011.10.082
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. New York, USA: Bantam Books.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York, USA: Bantam Books.
- Goleman, D. (2001). An EI-based theory of performance. In C. Cherniss and D. Goleman (Eds.), *The emotionally intelligent workplace: How to select for, measure, and improve emotional intelligence in individuals, groups, and organizations* (pp. 27-44). San Francisco, CA: Jossey-Bass. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/40942935_The_Emotionally_Intelligent_Workplace_How_to_Select_for_Measure_and_Improve_Emotional_Intelligence_in_Individuals_Groups_and_Organizations
- Goleman, D. (2011). *The brain and emotional intelligence: New insights*. New York, USA: More Than Sound
- Goleman, D. (2016). *Duygusal zekâ neden IQ' dan daha önemlidir?* (Çev. Handan Balkara). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Göl, L. (2015). *İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ve İş Doyumları Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 407561)
- Greenberg, M. T., Weissberg, R. P., O'Brien, M. U., Zins, J. E., Fredericks, L., Resnik, H. ve Elias, M. J. (2003). Enhancing school-based prevention and youth development through coordinated social, emotional, and academic learning. *American psychologist*, 58(6-7), 466. doi: 10.1037/0003-066X.58.6-7.466
- Güçlü, N., Özer, A., Kurt, T. ve Koşar, S. (2015). Liderlik stilleri, karar verme stratejileri ve kişiliğin okullardaki karar sürecine etkilerinin çok düzeyli analizi. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 1756-1791. doi: 10.14687/ijhs.v12i2.3470

- Güleç, M., Y. (2009). Psikomatik Hastalıklarda Mizaç ve Karakter. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 201-214. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/115160>
- Güllüce, A. Ç. ve İşcan, Ö. F. (2010). Mesleki tükenmişlik ve duygusal zekâ arasındaki ilişki. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 7-29. Erişim adresi: <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423880312.pdf>
- Güngör, T. (2005). Muhakeme yürütme ve karar vermede buluşsal yöntemler. Erişim adresi: <https://www.cmpe.boun.edu.tr/~gungort/papers/Muhakeme%20Yurutme%20ve%20Karar%20Vermede%20Bulussal%20Yontemler.doc> (Erişim Tarihi: 02.01.2023).
- Güvendi, B., Işım, A. T. ve Güçlü, M. (2018). Korumalı futbol (amerikan futbol) sporcularının kişilik özellikleri ve psikolojik performans stratejileri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 159-175. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuspor/issue/40051/476367>
- Hen, M. ve Sharabi-Nov, A. (2014). Teaching the teachers: Emotional intelligence training for teachers. *Teaching education*, 25(4), 375-390. doi: 10.1080/10476210.2014.908838
- Hestand, Y. (2012). *Entrepreneurial Decision Making Styles and Learning Strategies Preferences*. (Doktora tezi, Faculty of the Graduate College of the Oklahoma State University). Erişim adresi: <https://www.proquest.com/docview/1024738933>
- Horzum, M. B., Ayas, T. ve Padır, M. A. (2017). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 398-408. doi: 10.19126/suje.298430
- Ioannidou, F. ve Konstantikaki, V. (2008). Empathy and emotional intelligence: What is it really about?. *International Journal of caring sciences*, 1(3), 118. Erişim adresi: http://internationaljournalofcaringsciences.org/docs/Vol1_Issue3_03_Ioannidou.pdf
- Iran-Nejad, A. ve Gregg, M. (2001). The brain-mind cycle of reflection. *Teachers College Record*, 103(5), 868-895. doi: 10.1111/0161-4681.00137

- İşmen, E. (2001). Duygusal Zekâ ve Problem Çözme. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 13, 111-124. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/366/2514>
- Jennings, P. A. ve Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of educational research*, 79(1), 491-525. doi: 10.3102/0034654308325693
- John, O. P. ve Srivastava, S. (1999). *Handbook of personality: Theory and research*. New York, USA: Guilford..
- Joseph, D. L., Jin, J., Newman, D. A. ve O'Boyle, E. H. (2015). Why does self-reported emotional intelligence predict job performance? A meta-analytic investigation of mixed EI. *Journal of applied psychology*, 100(2), 298. doi: 10.1037/a0037681
- Kahneman D. ve Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, 47, 263-292. Erişim adresi: <http://links.jstor.org/sici?sici=0012-9682%28197903%2947%3A2%3C263%3AAPTAAOD%3E2.0.CO%3B2-3>
- Kahneman, D., Slovic, S. P., Slovic, P. ve Tversky, A. (Eds.). (1982). Judgment under uncertainty: Heuristics and biases. *Cambridge university press*, 185, 1124-1131 doi: 10.1017/CBO9780511809477
- Kalı Soyer, M. , Keskinoglu, M. Ş. ve İme, Y. (2021). Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri ve Yaratıcı Düşünmeyi Yordama Düzeyleri . *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 22 (2) , 1828-1863. doi: 10.17679/inuefd.938650
- Kandemir, A. (2019). *Psikoloji Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık, Duygusal Zeka Ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 543327).
- Kanesan, P. ve Fauzan, N. (2019). Models of emotional intelligence: A review. *e-Bangi*, 16, 1-9. Erişim adresi: <http://journalarticle.ukm.my/20058/1/34511-107724-1-SM.pdf>
- Kaufmann, L., Kreft, S., Ehrgott, M. ve Reimann, F. (2012). Rationality in supplier selection decisions: The effect of the buyer's national task environment. *Journal of*

Purchasing and Supply Management, 18(2), 76-91. doi: 10.1016/j.pursup.2012.04.004

Kaufmann, W. A. (1980). *Freud versus Adler and Jung*. New York, USA: McGraw-Hill.

Keirse, D. (1998). *Please understand me II: temperament, character, intelligence*. Del Mar, CA, USA: Prometheus Nemesis Book Company.

Keleş, S., Altıntaş, A. ve Aşçı, F. H. (2013). Sporcuların karar verme stillerinin belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 21-27. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cbubesbd/issue/32236/357818>

Kerr, R., Garvin, J., Heaton, N. ve Boyle, E. (2006). Emotional intelligence and leadership effectiveness. *Leadership and Organization Development Journal*, 27(4), 265-279. Erişim adresi: <https://manajemenrumahsakit.net/wp-content/uploads/2012/09/EI-leadership-effectiveness.pdf>

Kılıç, G. K. (2020). *Kadına Yönelik Psikolojik Partner Şiddetinde Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları, Benlik Saygısı ve Duygusal Zekânın Rolü* (Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Erişim adresi: <http://docs.neu.edu.tr/library/6853849216.pdf>

Koçel, T. (2003). Yönetim ve Organizasyon, Organizasyonlarda Davranış, Klasik-Modern-Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar. İstanbul: Beta Basımevi.

Koçtaş, Z. (2020). *Çalışanların Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Çatışma Çözme Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 640534)

Koçyiğit, M. ve Pamukçu, B. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Danışmadan Beklentileri: Cinsiyet, Psikolojik Yardım Alma Deneyimi, Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ve Kişilik Özelliklerinin Rolü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2148-2171. doi: 10.17240/aibuefd.2018.18.41844-504881

Köklü, N., Büyüköztürk Ş. ve Bökeoğlu, Ö.Ç. (2006). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık

Kremenitzer, J. P. ve Miller, R. (2008). Are you a highly qualified, emotionally intelligent early childhood educator?. *Young Children*, 63(4), 106-108. Erişim adresi:

https://www.wcu.edu/WebFiles/PDFs/CEAP-HS-BK_EmotionalIntelligenceQuiz_LoriCaudle.pdf

- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurt, A. ve Nartgün, S. (2014). Yönetici kişilik algısı ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences / Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 11, 1238-1252. doi:10.14687/ijhs.v11i1.2759
- Kurt, Ü. (2003). *Karar Verme Sürecinde Yöneticilerin Kişilik Yapılarının Etkileri* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 137381)
- Kütük, H. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Presenteeism Davranışları Arasındaki ilişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 520043)
- Larsen R., J. and Buss, D., M. (2012). *Personality Psychology: Domains of Knowledge About Human Nature*. USA: McGraw Hill Higher Education Press.
- Leblebici, D. N. (2008). Örgüt kuramının temelleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 111-129. Erişim adresi: <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>
- Lopes, P. N., Salovey, P. ve Straus, R. (2003). Emotional intelligence, personality, and the perceived quality of social relationships. *Personality and individual Differences*, 35(3), 641-658. doi: 10.1016/S0191-8869(02)00242-8
- Lyons, J. B. ve Schneider, T. R. (2005). The influence of emotional intelligence on performance. *Personality and individual differences*, 39(4), 693-703. doi: 10.1016/j.paid.2005.02.018
- MacCann, C., Jiang, Y., Brown, L. E., Double, K. S., Bucich, M. ve Minbashian, A. (2020). Emotional intelligence predicts academic performance: A meta-analysis. *Psychological bulletin*, 146(2), 150-186. doi: 10.1037/bul0000219
- Mammadov, O. (2019). *Çalışanların duygusal zekâları ile duygusal emek stratejileri arasındaki ilişki: hizmet sektöründe bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 602780)
- March, J. (1994). *A Primer On Decision Making*. USA: Simon and Schuster.

- Martin, N. (2018). Introduction to Emotional Intelligence: Theory and Practice. In *Lawyering from the Inside Out* (pp. 119–137). doi: doi.org/10.1017/9781316556139.011
- Martins, A., Ramalho, N. ve Morin, E. (2010). A comprehensive meta-analysis of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and individual differences*, 49(6), 554-564. doi: 10.1016/j.paid.2010.05.029
- Mayer, J. D. ve Geher, G. (1996). Emotional intelligence and the identification of emotion. *Intelligence*, 22, 89–113. doi: 10.1016/S0160-2896(96)90011-2
- Mayer, J. D. ve Salovey, P. (1997). *Emotional development and emotional intelligence*. New York, USA: Nova Iorque: Basics Books.
- Mayer, J. D. ve Solovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*, 17(4), 433-442. doi: 10.1016/0160-2896(93)90010-3
- Mayer, J. D., Caruso, D. R. ve Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27(4), 267-298. doi: 10.1016/S0160-2896(99)00016-1
- Mayer, J. D., Caruso, D. R. ve Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27(4), 267-298. doi: 10.1016/S0160-2896(99)00016-1
- Mayer, J. D., DiPaolo, M. ve Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: A component of emotional intelligence. *Journal of personality assessment*, 54(3-4), 772-781. doi: 10.1080/00223891.1990.9674037
- Mayer, J.D., Salovey, P. y Caruso, D.R.(2004).Emotional Intelligence: Theory, Findings, and implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 197-215. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/20447229>
- McCrae, R. R. ve Costa Jr, P. T. (1989). Reinterpreting the Myers-Briggs type indicator from the perspective of the five-factor model of personality. *Journal of personality*, 57(1), 17-40. doi: 10.1111/j.1467-6494.1989.tb00759.x
- Mehta, S. (2015). Personality and Emotional Intelligence of Teachers. *Amity Business Review*, 16(2), 102-112. Erişim adresi: <https://www.amity.edu/abs/abr/pdf/Vol%2016%20No.2/6.pdf>

- Mehta, S. ve Singh, N. (2013). A Review paper on emotional intelligence: Models and relationship with other constructs. *Int J Manag Inf Technol*, 4(3), 342-353. doi: 10.24297/ijmit.v4i3.772
- Menhart, S, F. (1998). *Emotional intelligence: An alternative explanation of career success. Development of a multi-componential theory of emotional intelligence and its relationship to interview outcomes*. Florida, USA: University of South Florida.
- Morgan, T. C. (1993). *Psikolojiye giriş* (Çev. H. Arıcı, I. Savaşır, O. İmamoğlu, O. Aydın, R. Bayraktar, İ. Dinç vd.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Morse, L. C. ve Babcock, D. L. (2010). *Managing engineering and technology: An introduction to management for engineers*. Londra, England: Prentice Hall.
- Ordun, G. ve Akün, F. A. (2018). “Kişilik ve Duygusal Zekâ: Y Kuşağıyla İlgili Bir Araştırma”, *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 1, 376-384. doi: 10.33723/rs.427685
- Önen, A. S. (2012). Öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ve duygusal zeka düzeylerinin stresle başa çıkma durumlarına etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 310-320. Erişim adresi: <http://193.140.229.233/yonetim/icerik/makaleler/332-published.pdf>
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özdemir, M. ve Dilekmen, M. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâ ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 98-113. doi: 10.19126/suje.66890
- Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal Ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (15), 394-422. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/2776/37227>
- Özer, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin duygusal zeka ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 347489).

- Öztürk, R. (2022). *Duygusal Zekâ İle Duygusal Emek Arasındaki İlişki: Paü Hastanesi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi. (Tez No: 775000)
- Palmer, B., Donaldson, C. ve Stough, C. (2002). Emotional intelligence and life satisfaction. *Personality and individual differences*, 33(7), 1091-1100. doi: 10.1016/S0191-8869(01)00215-X
- Pekaar, K. A., Bakker, A. B., van der Linden, D., Born, M. Ph. (2018). Self- and other-focused emotional intelligence: Development and validation of the Rotterdam Emotional Intelligence Scale (REIS). *Personality and Individual Differences*, 120, 222-233. doi: 0.1016/j.paid.2017.08.045
- Petrides, K. V. (2009). Psychometric properties of the Trait Emotional Intelligence questionnaire (TEIQue). In C. Stough, D. H. Saklofske ve J. D. Parker (Eds.), *Assessing emotional intelligence. Theory, research, and applications* (pp. 85-101). Boston, MA: Springer.
- Petrides, K. V. (2010). Trait emotional intelligence theory. *Industrial and Organizational Psychology*, 3, 136-139. Erişim adresi: [https://www.psychometriclab.com/adminsdata/files/IOPS%20\(2010\)%20-%20TEI.pdf](https://www.psychometriclab.com/adminsdata/files/IOPS%20(2010)%20-%20TEI.pdf)
- Petrides, K. V. ve Furnham, A. (2000). On the dimensional structure of emotional intelligence. *Personality and individual differences*, 29(2), 313-320. doi: 10.1016/S0191-8869(99)00195-6
- Petrides, K. V. ve Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*, 15(6), 425-448. doi: 10.1002/per.416
- Petrides, K. V. ve Furnham, A. (2003). Trait emotional intelligence: Behavioural validation in two studies of emotion recognition and reactivity to mood induction. *European Journal of Personality*, 17, 39-57. doi: 10.1002/per.466
- Petrides, K. V., Furnham, A. (2001). Trait Emotional Intelligence: Psychometric Investigation with Reference to Established Trait Taxonomies. *European Journal of Personality*, 15, 425-448. doi: 10.1002/per.416

- Phillips, S. D., Pазienza, N. J. ve Ferrin, H. H. (1984). Decision-making styles and problem-solving appraisal. *Journal of Counseling psychology*, 31(4), 497-502. doi: 10.1037/0022-0167.31.4.497
- Pishghadam, R. ve Sahebjam, S. (2012). Personality and emotional intelligence in teacher burnout. *The Spanish journal of psychology*, 15(1), 227-236. doi: 10.5209/rev_SJOP.2012.v15.n1.37314
- Polatcı, S. ve Sobacı, Ö. G. F. (2014). Öğrencilerin Öğrenilmiş Güçlölük Düzeyleri Üzerinde Kişilik Özellikleri Ve Duygusal Zekâ Düzeylerinin Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(4), 50-71. doi: doi.org/10.18026/cbusos.52623
- Rahaman, H. S. (2014). Personality and decision making styles of university students. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 40(1), 138. Erişim adresi: http://pu.edu.pk/images/journal/doap/PDF-FILES/Abstract%20no.%208_Vol_22_No_2_2012.pdf
- Reeve, J. (2009). *Understanding the motivation and emotion* (5th ed.). Hoboken, NJ, USA: John Wiley and Sons.
- Riaz, M.N., Riaz, M.A. ve Batool, N. (2012). Personality types as predictors of decision making styles. *Journal of Behavioral Sciences*, 22(2), 99-114. Erişim adresi: <http://search.proquest.com/openview/9c42054951d0d773bd26e0f57e86edc8/1?pq-origsite=gscholar&cbl=136244>
- Rollinson, D. (2008). *Organisational behaviour and analysis: An integrated approach*. Canada: Pearson Education.
- Saklofske, D. H., Austin, E. J. ve Minski, P. S. (2003). Factor structure and validity of a trait emotional intelligence measure. *Personality and Individual differences*, 34(4), 707-721. doi: 10.1016/S0191-8869(02)00056-9
- Salovey P. and Mayer, J.D. (1990) Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9, 185-211. Erişim adresi: https://center.uoregon.edu/StartingStrong/uploads/STARTINGSTRONG2016/HANDOUTS/KEY_46201/pub153_SaloveyMayerICP1990_OCR.pdf

- Sarıçam, H. ve Çelik, İ. (2018). Rotterdam Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması [The Validation and Reliability Study of the Turkish Version Rotterdam Emotional Intelligence Scale (REIS)]. 27. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi Tam Metin Kitabı* (ss.1545-1548). Ankara: PegemA Yay. Doi:10.13140/RG.2.2.12204.77445
- Sarıkaya, M. ve Atilla, G. (2018). Hekimlerde Duygusal Zekânın Karar Verme Stilleri Üzerine Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(4), 1351-1369. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduibfd/issue/53002/704951>
- Sayar, K. ve Dinç, M. (2008). *Psikolojiye giriş*. İstanbul: Nesir Matbaacılık.
- Schermerhorn Jr, J. R., Osborn, R. N., Uhl-Bien, M. ve Hunt, J. G. (2011). *Organizational behavior*. New Jersey, USA: John Wiley and Sons.
- Scott, S. G. ve Bruce, R. A. (1995). Decision-making style: The development and assessment of a new measure. *Educational and psychological measurement*, 55(5), 818-831. doi: 10.1177/0013164495055005017
- Seal, K. (1990). Decision-makers rely on honed intuition. *Hotel and Motel Management*, 205. New York, USA: Questex, LLC
- Sınmaz Çoban, E. (2019). *Yönetici ve Öğretmenlerin Kişilikleri İle Konuşma Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 553481)
- Soyer, M. K., Keskinoglu, M. Ş. ve Yakup, İ. M. E. (2021). Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri ve Yaratıcı Düşünmeyi Yordama Düzeyleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1828-1863. doi: 10.17679/inuefd.938650
- Sucu, G. , Dicle, A. ve Saka, O. (2012). Hemşirelikte klinik karar verme, etkileyen etmenler ve karar verme modelleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(1), 52-60. Erişim adresi: https://jag.journalagent.com/jern/pdfs/JERN_9_1_52_60.pdf
- Sudak, M. K. ve Zehir, C. (2013). Kişilik tipleri, duygusal zeka, iş tatmini ilişkisi üzerine yapılan bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(22), 141-165. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/comuybd/issue/4101/54033>

- Sutton, R. E. ve Wheatley, K. F. (2003). Teachers' emotions and teaching: A review of the literature and directions for future research. *Educational psychology review*, 15(4), 327-358. doi: 10.1023/A:1026131715856
- Şahin, F., Özer, E. ve Deniz, M. E. (2016). Duygusal zekânın alana özgü yaratıcılığı yordama düzeyi: Üstün zekâlı öğrenciler üzerinde bir inceleme. *Eğitim ve Bilim*, 41(183), 181-197. doi: 10.15390/EB.2016.4576
- Şenyuva, Ş. (2007). *Aydın İlinden Alınan Normal Bir Örneklemde Kişilik Bozukluklarının Yaygınlık Çalışması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 195481).
- Tanrıverdi, H., Yılmaz, A., Pala, B. ve Ercan, F. Z. (2019). Kişilik Özellikleri, Duygusal Zekâ, Kariyer Uyum Yeteneği Ve Turizmde Kariyer Yapma İsteği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: İstanbul Üniversitesinde Turizm İşletmeciliği Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Turizm, Ekonomi Ve İşletme Bilimleri Dergisi (IJTEBS)* E-ISSN: 2602-4411, 3(1), 41–56. Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/20.500.12627/118808>
- Tarter, C. J. ve Hoy, W. K. (1998). Toward a contingency theory of decision making. *Journal of educational administration*, 36(3), 212-228. doi: 10.1108/09578239810214687
- Taşdelen, A. (2001). Öğretmen adaylarının bazı psiko sosyal değişkenlere göre karar verme stilleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(10), 40-52. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/11133/133151>
- Taşdelen, A. (2002). *Öğretmen Adaylarının Farklı Psiko-sosyal Değişkenlere Göre Karar Verme Stilleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tatlıhoğlu, K. (2010). *Farklı öz-anlayış düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme stilleri ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Temel, V. (2015) *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin. Problem Çözme Becerileri, Karar Verme Stilleri ve Öfke Tarzları* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 381107).

- Thorndike, E. L. (1920). Intelligence and its uses. *Harper's Magazine*, 140, 227-235.
Erişim adresi: <https://gwern.net/doc/iq/1920-thorndike-2.pdf>
- Thorne, P. (1990). Another critique of pure reason. *International Management*, 45, 68.
New York, USA: Reed Business Information
- Titrek, O., Güneş, D. Z., Sezen, G. ve Ölçüm, D. (2013). Öğretmenliğe Yönelik Tutum İle Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 30. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Titrek, O., Konak, H. ve Titrek, A. (2013). Öğretmen adaylarının özbilinç düzeyi ile özsaygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişki. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 76. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Tozlu, A. (2016). Karar Verme Yaklaşımları Üzerinde Herbert Simon Hegemonyası. *Sayıştay Dergisi*, 102, 27-45. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sayistay/issue/61558/919190>
- Tripathi, P. ve Reddy, P. C. P. N. (2008). *Principles of Management*. Sultan Chand and Sons, 5th Edition, 2013. 2. New Delhi, India: LM Prasad-Sultan Chand and Sons, Principles and Practice of Management.
- Uğurlu, B. ve Çelebi, N. (2014). Resmi liselerde çalışan öğretmenlerin kişilik özelliklerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 537-569. doi: 10.14520/adyusbd.835
- Uysal, Y. (2015). *Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin İş Değerleri Üzerine Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 445915)
- Üngüren, E. (2011). *Psikobiyolojik kişilik kuramı ekseninde yöneticilerin kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve örgütsel sonuçlara yansımaları* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 280444).
- Yıldız, K. (2012). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Karar Verme Stilleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 108-133. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11220/133976>
- Yıldızoğlu, H. (2013). *Okul Yöneticilerinin Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Çatışma Yönetimi Stili Tercihleri Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 339130).

- Yılmaz S. (2018). *Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin Alan Yeterliklerinin Kişilik Özellikleri İlişkisinin İncelenmesi ve Bir Uygulama* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 552667).
- Zel, U. (2007). Yönetimde kişilik ve kişilik teorileri. S. Güney (Ed.), *Yönetim ve organizasyon* (s.491–528). Ankara: Nobel Yayınları.
- Zhang, L. (2008). Düşünce tarzları ve beş büyük kişilik özelliğın tekrar gözden geçirilmesi (Çev. E. A. Aslan ve E. Akkaya). *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 39–51. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/365/2060>

EKLER

Ek-1 Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Lütfen sizi yansıtan kişisel bilgiyi doldurunuz.

1-Cinsiyetiniz?

☐ Kadın

☐ Erkek

2-Yaşınız?

☐ 18-25

☐ 25-40

☐ 40 yaş ve üstü

3-Medeni durumunuz?

☐ Bekar

☐ Evli

4-Eğitim seviyesi ?

☐ Lisans

☐ Lisansüstü

5-Kıdem Yılınız:

6-Görev yeriniz:

7-Okul Türü:

Ek- 2 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli katılımcı;

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi ana bilim dalında Yüksek Lisans kapsamında yürütülmekte olan bu tez çalışması ; Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Karar verme Stillerine Etkisini inceleyen bir genel tarama çalışmasıdır. Çalışmanın amacı; öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri, karar verme stilleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Çalışma kapsamında sizden Kişisel Bilgi Formu’nu ve verilen ölçeklerin eksiksiz doldurmanız beklenmektedir. Formun ve ölçeklerin tamamlanması yaklaşık olarak 20 dakika sürmektedir ve ölçekleri tamamlamak için herhangi bir zaman kısıtlamanız bulunmamaktadır. Çalışmalarda sizden herhangi bir kimlik belirleyici bilgi talep edilmemektedir. Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır. Veri toplama sürecinde sizi rahatsız edebilecek sorular olmayacaktır, yine de kendinizi rahatsız hissedebileceğiniz bir soru ile karşılaşsanız çalışmadan istediğiniz zaman ayrılabilirsiniz. Böyle bir durumda anketi uygulayan kişiye, anketi tamamlamadığınızı söylemek yeterli olacaktır. Anket sonunda, bu çalışmayla ilgili sorularınız cevaplanacaktır. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda kesip çıkabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

İsim Soyad

Tarih

İmza

Ek- 3 Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği

Sayın Cevaplayıcı

Aşağıda sizi tanımlayan ya da tanımlamayan birçok özellik bulunmaktadır. Aşağıda verilen maddelerin her birini dikkatlice okuduktan sonra her bir maddenin size en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyerek belirtiniz.

Maddeler	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her Zaman
Kendimi içine kapanık biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi genellikle güvenilir biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi yavaş hareket etme eğiliminde olan biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi rahat ve stresle başa çıkabilen biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi çok az sanatsal ilgisi olan biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi dışa dönük, sosyal biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi başkalarının hatasını bulma eğiliminde biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi bir işi tam yapacak biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi kolay sinirlenen biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
Kendimi yaratıcı biri olarak görüyorum.	()	()	()	()	()

Ek-4 Duygusal Zeka Ölçeği

Aşağıda duygularla ilgili 28 ifadenin karşısında 1 ile 5 arasındaki rakamlardan siz uygun olandan birine (X) işaret koyunuz. 1=Tamamıyla katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Tamamıyla katılıyorum anlamına gelmektedir.					
1. Ne hissettiğimi daima bilirim.	1	2	3	4	5
2. Kendi duygularımı adam akıllı ayırt edebilirim.	1	2	3	4	5
3. Kendi duygularımın farkındayım.	1	2	3	4	5
4. Hissettiğim durumu niçin hissettiğimi bilirim.	1	2	3	4	5
5. Yaşadığım duyguları bilirim.	1	2	3	4	5
6. Çoğunlukla, tam olarak nasıl hissettiğimi açıklayabilirim.	1	2	3	4	5
7. Olaylar duygusal olarak beni ilgilendiriyorsa daha iyi yargıda bulunabilirim.	1	2	3	4	5
8. Etrafımdaki insanların duygularının farkındayım.	1	2	3	4	5
9. Başkalarının hangi duyguları yaşadığı bilirim.	1	2	3	4	5
10. Başkalarına baktığımda onların nasıl hissettiğini anlayabilirim.	1	2	3	4	5
11. Çevremdeki insanlarla empati kurabilirim.	1	2	3	4	5
12. Başkalarının hissettiği durumu niçin hissettiğini anlarım.	1	2	3	4	5
13. Diğer insanların duyguları birbirinden oldukça iyi ayırt edebilirim.	1	2	3	4	5
14. Olaylar duygusal olarak başkalarını ilgilendiriyorsa daha iyi fikir yürütebilirim.	1	2	3	4	5
15. Duygularımı kontrol altında tutarım.	1	2	3	4	5
16. Duygularımı kolayca bastırabilirim.	1	2	3	4	5
17. Duygularımın beni yönetmesine izin vermem.	1	2	3	4	5
18. Duygularımı yalnızca uygun olduğunda gösteririm.	1	2	3	4	5
19. Kızgın olduğumda bile, sakin kalabilirim.	1	2	3	4	5
20. Eğer istersem, duygularımı belli etmeyen yüz ifadesini sergilerim.	1	2	3	4	5
21. Duygularımı gerektiğinde ayarlarım.	1	2	3	4	5
22. Başkasının farklı hissetmesini sağlayabilirim.	1	2	3	4	5
23. Başka birinin duygusal durumunu değiştirebilirim.	1	2	3	4	5
24. Başkalarının duygularını kıskırtabilir ya da dindirebilirim.	1	2	3	4	5
25. Başkalarının nasıl hissettiği üzerinde büyük etkiye sahibim.	1	2	3	4	5
26. İnsanların ruh halini iyileştirmek için ne yapacağımı biliyorum.	1	2	3	4	5
27. İnsanları nasıl etkileyeceğimi biliyorum.	1	2	3	4	5
28. Başkalarını sakinleştirebilirim.	1	2	3	4	5

Ek-5 Karar Verme Stilleri Ölçeği

KARAR VERME STİLLERİ ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Aşağıda bireylerin önemli kararları nasıl aldıklarını tanımlayan ifadeler verilmiştir. Lütfen her ifade için, o ifadeye ne düzeyde katıldığınızı ilgili seçeneği işaretleyerek belirtiniz ve maddelerin tümünü yanıtlayınız.					
Yardımlarınız için teşekkür ederim.					
1-Karar vermeden önce emin olmak için bilgi kaynaklarımı iki kere kontrol ederim.					
2- Karar vermeden önce doğru gerçeklerim vardır.					
3-Mantıklı ve sistematik bir yolla karar veririm.					
4- Karar vermem dikkatli düşünmemi gerektirir.					
5-Karar verirken belirli bir amaca yönelik değişik seçenekleri göz önünde bulundururum.					
6-Kararlarımı verirken içgüdülerime güvenirim.					
7-Bir karar verirken sezgilerime güvenme eğilimindeyimdir.					
8-Genellikle doğruluğunu hissettiğim kararlar veririm.					
9-Kararlarımı verirken benim için akılcı bir nedenden daha çok, verdiğim kararın doğruluğunu hissetmem daha önemlidir.					
10-Karar verirken içimden gelen duygu ve tepkilere güvenirim.					
11-Önemli kararlar alırken başkalarının yardımına sık sık ihtiyaç duyarım.					
12-Önemli kararlarımı, nadiren başkalarına danışmadan alırım.					
13- Eğer başkalarının desteğine sahipsem önemli kararları almak benim için daha kolaydır.					
14-Önemli kararlarımı alırken başkalarının tavsiyelerinden yararlanırım.					
15-Önemli kararlar ile yüzleştiğim zaman birinin bana doğru yolu göstermesi hoşuma gider.					
16-Üzerimde baskı hissetmediğim sürece önemli kararlarımı almaktan kaçınırım.					
17-Mümkün olduğunca kararlarımı ertelerim.					
18-Önemli kararları alma aşamasına gelinceye kadar karar vermeyi sık sık ertelerim.					
19-Önemli kararlarımı, genellikle son dakikada veririm.					
20-Üzerinde düşünmek beni rahatsız ettiği için pek çok kararı ertelerim.					
21-Genellikle ani kararlar veririm.					
22-Kararlarımı, çoğunlukla o anda veririm.					
23-Çabuk karar veririm.					
24-Kararlarımı, sıklıkla düşünmeden veririm.					
25-Kararlarımı verirken, o anda doğal olan ne ise onu yaparım.					

Ek- 6 Beş Faktörlü Ölçek İzni

Postalarda arama yapın

Ölçek Kullanım İzni

Ersin İlaslan
Alın: mhorzum

14 Kasım Pzt 18:30 (11 gün önce)

Mehmet Barış hocam merhaba.

Ben Sakarya Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ersin İLASLAN.

"Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Karar verme Stillerine Etkisi" adlı yüksek lisans tezimde kullanmak üzere <https://dergipark.org.tr/download/article-file/3411354#:~:text=Be%C5%9F%20fakt%C3%B9r%C5%9F%20model%20%20C3%BCy%C3%BC%a1%3B%20Sanyido%2C%202014> adresindeki Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması makalenizdeki Ölçeğinizi referans göstererek kullanmak istiyorum izniniz olursa.

Geri dönüşünüz için şimdiden teşekkür ederim.

Mehmet Barış Horzum
Alın: ben

18 Kasım Cum 23:39 (7 gün önce)

merhaba,

ölçeği kullanmanız bizi mutlu edecektir. ölçek ve yönergesi ektedir. kolay gelsin.

Ersin İlaslan
14 Kas 2022 Pzt, 18:30 tarihinde şunu yazdı:

Dr. Mehmet Barış HORZUM
Sakarya University

Postalarda arama yapın

Ölçek Kullanım İzni

Ersin İlaslan
Alın: tayas

14 Kasım Pzt 18:31 (11 gün önce)

Tuncay hocam merhaba.

Ben Sakarya Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ersin İLASLAN.

"Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Karar verme Stillerine Etkisi" adlı yüksek lisans tezimde kullanmak üzere <https://dergipark.org.tr/download/article-file/3411354#:~:text=Be%C5%9F%20fakt%C3%B9r%C5%9F%20model%20%20C3%BCy%C3%BC%a1%3B%20Sanyido%2C%202014> adresindeki Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması makalenizdeki Ölçeğinizi referans göstererek kullanmak istiyorum izniniz olursa.

Geri dönüşünüz için şimdiden teşekkür ederim.

Tuncay Ayas
Alın: ben

17 Kasım Per 15:28 (8 gün önce)

Yapacağınız çalışmada tarafımızca uyarlanan ölçeği kullanmanızda bir sorun yoktur.

Prof. Dr. Tuncay AYAS
Sakarya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD

Ersin İlaslan
14 Kas 2022 Pzt, 18:31 tarihinde şunu yazdı:

Ek- 7 Rotterdam Duygusal Zeka Ölçek İzni

Postalarda arama yapın

Etkin

←

208 Reti dışından 1

Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeği Kullanım İzni

Marka

Gelen Kutusu

Ersin İlaslan

Akıcı: hakansancam, hakansancam

Hakan hocam merhaba.

Ben Sakarya Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ersin İLASLAN.

"Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Karar verme Stilllerine Etkisi" adlı yüksek lisans tezimde kullanmak üzere https://www.researchgate.net/profile/Hakan-Sancam/publication/324600301_Rotterdam_Duygusal_Zeka_Olceginin_Turkce_Versiyonunun_Gecerlik_ve_Guvenilirlik_Calismasi_The_Validation_and_Reliability_Study_of_the_Turkish_Version_Rotterdam_Emotional_Intelligence_Scale_REIS/links/5b29cfa2299cf1124b05096/Rotterdam-Duygusal-Zeka-Olceginin-Turkce-Versiyonunun-Gecerlik-ve-Guvenilirlik-Calismasi-The-Validation-and-Reliability-Study-of-the-Turkish-Version-Rotterdam-Emotional-Intelligence-Scale-REIS.pdf adresindeki Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeğini referans göstererek, kullanmak istiyorum izniniz olursa.

Geri dönüşünüz için şimdiden teşekkür ederim.

Hakan Sancam

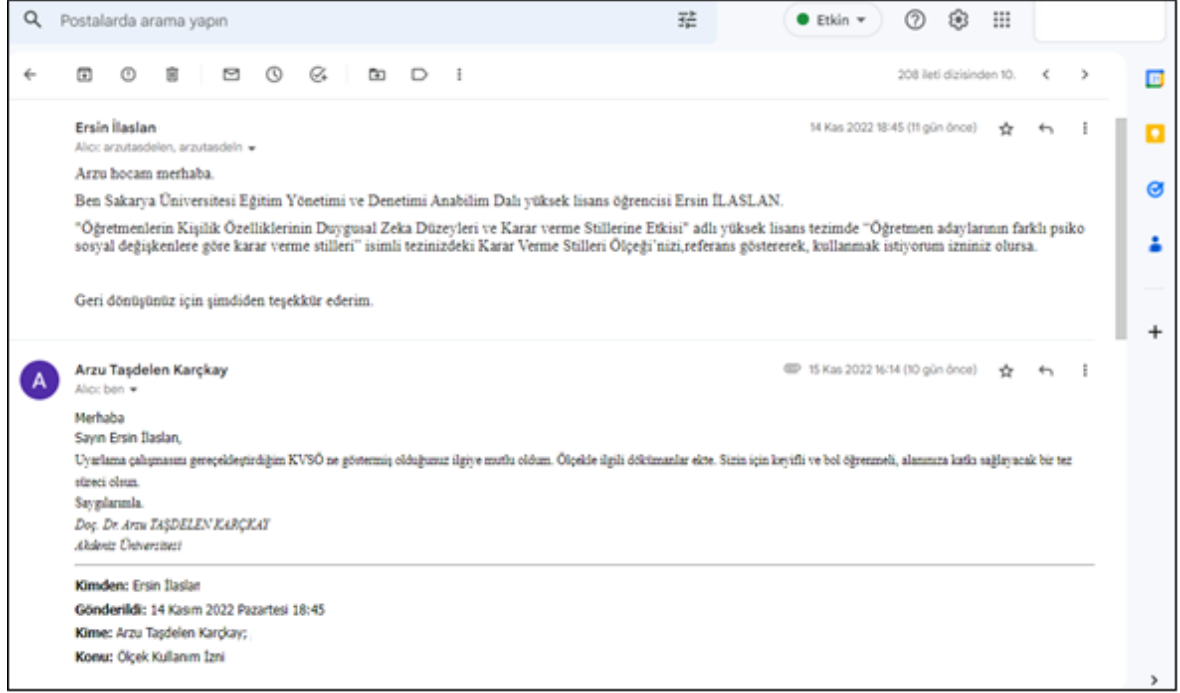
Akıcı: ben

02:09 (21 saat önce)

Ersin Merhabalar,
Ölçeğin maddeleri ve puanlama bilgileri ektedir.
Tez çalışması kapsamında memnuniyetle kullanabilirsiniz.
Kolaylıklar ve sağlıklı günler dilerim.

Not: Ölçek maddeleri ticari kazanç sağlayan çalışmalarda kullanılamaz ve ölçek maddelerinin tamamı sanal ortamda (tezin sonu, web siteleri vb.) paylaşılamaz.

Ek- 8 Karar Verme Stilleri Ölçek İzni



Ek- 9 Etik Kurulu İzinleri



T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu



Sayı :
Konu : 13/17 Ersin İLASLAN

15.12.2022

Sayın Ersin İLASLAN

İlgi :

Üniversitemiz Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 14.12.2022 tarihli ve 13 sayılı toplantısında alınan "17" nolu karar ile Ersin İLASLAN'ın başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Murat İSKENDER
Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik
Kurulu Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

KARAR

17. Ersin İLASLAN'ın " Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Karar Verme Stillere Etkisi " başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler Ersin İLASLAN'ın " Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Karar Verme Stillere Etkisi " başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Doğrulama Kodu: B5F9CK53FR5 Pin Kodu: 57552

Belge Takip Adresi:

Adres: Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniveritesi@hs01.kep.tr
Telefon No: 0264 295 50 00 Faks No: 0264 295 50 34
e-Posta: ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ: www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hanife Babacan
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu